

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Інститут _____ Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра _____ економіки і права

«До захисту в ЕК»

Директор інституту (декан факультету)

_____ Шеремет О. О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2021 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Зайнчковський А. О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2021 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

зі спеціальності _____ 051 «Економіка»

(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ «Економіка підприємства»

на тему: **Механізм інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства**

Виконав: здобувач 2 курсу, групи ЗЕП 2-3 М

Бакаев Кирило Русланович

_____ (підпис)

Керівник Басюк Тетяна Петрівна

_____ (підпис)

Рецензент Березянка Тамара Володимирівна

_____ (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач _____ (підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Магістр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітня програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права
Заїнчковський А. О.
«16» жовтня 2020 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Бакаев Кирило Русланович

1. Тема проекту (роботи) «Механізм інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства», керівник проекту (роботи) кандидат економічних наук, доцент Басюк Тетяна Петрівна, затверджені наказом вищого навчального закладу від **«16» жовтня 2020 року № 844-КС**
2. Строк подання студентом проекту (роботи) 05.02.21
3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2017-2019 роки ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат», мережа Інтернет.
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
 - 1) Теоретичні основи інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства
 - 2) Дослідження стану та розвитку галузі і основних показників діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»
 - 3) Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»
 - 4) Напрями підвищення ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності на ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Загальна кількість таблиць - 37, загальна кількість формул - 11, загальна кількість рисунків - 13
6. Консультанти розділів проекту (роботи)

АНОТАЦІЯ

Бакаев Кирило Русланович

Механізм інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства – 051 «Економіка» освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»

Теоретичними аспектами дослідження в кваліфікаційній роботі стали визначення сутності теоретичних аспектів та практичних заходів механізму інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

Практичними аспектами дослідження кваліфікаційної роботи став аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності, техніко-економічних показників, фінансового стану підприємства, виявлення перспективних напрямків інноваційного розвитку підприємства, аналіз впливу заходів по інноваційному розвитку підприємства на його ринкову вартість.

Запропоновано ввести інноваційний продукт на підприємстві. З метою покращення виробничої складової, економічної безпеки, збільшення своєї ринкової вартості та підвищення інвестиційної привабливості запропоновано проект запровадження нового інноваційного продукту на підприємстві та оцінено вплив заходу на фінансовий стан підприємства.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційна діяльність, інновації, інноваційний продукт, інноваційний розвиток, інвестиційна привабливість.

АННОТАЦИЯ

Бакаев Кирилл Русланович

Механизм инвестиционного обеспечения инновационного развития предприятия – 051 «Экономика» образовательно-профессиональная программа «Экономика предприятия»

Теоретическими аспектами исследования в квалификационной работе стали определение сущности теоретических аспектов и практических мероприятий механизма инвестиционного обеспечения инновационного развития предприятия.

Практическими аспектами исследования квалификационной работы стал анализ инвестиционно-инновационной деятельности, технико-экономических показателей, финансового состояния предприятия, выявить перспективные направления инновационного развития предприятия, проанализировать влияние мероприятий по инновационному развитию предприятия на его рыночную стоимость.

Предложено ввести инновационный продукт на предприятии. с целью улучшения производственной составляющей, экономической безопасности, увеличение своей рыночной стоимости и повышение инвестиционной привлекательности предложен проект внедрения нового инновационного продукта на предприятии и оценено влияние запада на финансовое состояние предприятия.

Ключевые слова: инвестиционно-инновационной деятельности, инновации, инновационный продукт, инновационное развитие, инвестиционная привлекательность.

Annotation

Bakaev Kyrlyo

The mechanism of investment support of innovative development of the enterprise – 051 "economics" educational and professional program "economics of the enterprise"

Theoretical aspects of research in the qualification work were to determine the essence of theoretical aspects and practical measures of the mechanism of investment support for innovative development of the enterprise.

The practical aspects of the study of qualification work was the analysis of investment and innovation activities, technical and economic indicators, financial condition of the enterprise, identify promising areas of innovative development of the enterprise, analyze the impact of measures for innovative development of the enterprise on its market value.

It is proposed to introduce an innovative product at the enterprise. in order to improve the production component, economic security, increase its market value and increase investment attractiveness, a project to introduce a new innovative product at the enterprise was proposed and the impact of the measure on the financial condition of the enterprise was assessed.

Key words: investment and innovation activity, innovations, innovative product, innovative development, investment attractiveness.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ...	6
1.1. Сутність і значення інноваційного розвитку підприємства	6
1.2. Джерела інвестиційних ресурсів інноваційного розвитку підприємства	11
1.3. Методика оцінки ефективності інвестування інноваційного розвитку підприємства.....	20
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ І ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «ЗОЛОТОНІСЬКИЙ МАСЛОРОБНИЙ КОМБІНАТ»	26
2.1. Аналіз стану і оцінка перспектив розвитку галузі, в якій працює підприємство	26
2.2. Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства	35
2.3. Оцінка фінансового стану підприємства.....	43
Висновки до розділу 2	55
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «ЗОЛОТОНІСЬКИЙ МАСЛОРОБНИЙ КОМБІНАТ».....	56
3.1. Стратегічний аналіз діяльності підприємства	56
3.2. Аналіз обсягу інноваційної діяльності підприємства та оцінка його фінансових можливостей підприємства	62
Висновки до розділу 3	75
РОЗДІЛ 4. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТДВ «ЗОЛОТОНІСЬКИЙ МАСЛОРОБНИЙ КОМБІНАТ».....	76
4.1. Виявлення перспективних напрямів інноваційного розвитку підприємства	76
4.2. Оцінка ефективності інноваційних заходів підприємства та обґрунтування джерел їх фінансування.....	89
4.3 Оцінка впливу заходів по інноваційному розвитку підприємства на його ринкову цінність	101
Висновки до розділу 4	106
ВИСНОВКИ.....	107
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	113
ДОДАТКИ	119

ВСТУП

Сталість розвитку підприємства багато в чому визначається досягненням певного рівня конкурентоспроможності, оновлення асортименту продукції, модернізації виробництва. До того ж, здійснення цього загалом неможливо без розв'язання такого завдання як розвиток інноваційної складової окремого суб'єкта господарювання.

Такий висновок є взаємозалежним із тим, що у наукових дослідженнях західних вчених, з приводу розвитку економічних процесів, акцент, як правило, припадає не на ціновий механізм конкуренції, а на інноваційні процеси, які пов'язані з поліпшенням усього виробничо-господарського механізму підприємництва. Інакше кажучи, пріоритетний напрямок розвитку інноваційної діяльності може розглядатися як взаємозв'язок між конкурентними позиціями окремого підприємства та його інноваційним потенціалом.

Проте, незважаючи на це, теоретичні, методологічні та практичні засади розвитку інноваційної діяльності для більшості підприємств потребують детального опрацювання, оскільки зарубіжний досвід у цій сфері не може бути адаптований в Україні без урахування особливостей розвитку її економіки.

Водночас актуальність визначеного обумовлюється й тим, що успішне функціонування економіки країни і регіонів, динамізм її розвитку залежить від ефективного формування і використання інноваційного потенціалу підприємств як однієї з рушійних сил у розбудові ринкових важелів управління.

Одна із задач інноваційного розвитку полягає у визначенні такого взаємного впливу, який, в кінцевому, обумовлює необхідність вирішення наступних завдань:

по-перше, оптимізації обсягів додаткових інвестиційних ресурсів і раціонального використання наявних коштів;

по-друге, скорочення тривалості інвестиційного й інноваційного циклів;

по-третє, досягнення ефекту (науково-технічного, економічного чи

соціального) у результаті зародження, впровадження і реалізації інноваційної ідеї.

При цьому система інвестування в інноваційну діяльність містить певну кількість взаємозалежних елементів і повинна включати як мінімум наступні складові частини: джерела надходження інвестиційних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності; чіткий механізм акумуляції інвестиційних ресурсів, що надходять з різних джерел; ефективну структуру застосування мобілізованого капіталу; механізм контролю за інвестиціями та інноваційною діяльністю; механізм зворотності асигнувань. Отже, тема дипломної роботи є актуальною.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у визначенні теоретичних аспектів та практичних заходів механізму інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

Завданнями дипломної роботи є:

- з'ясувати сутність та значення інноваційного розвитку підприємства;
- навести джерела інвестиційних ресурсів інноваційного розвитку підприємства;
- дослідити методикку оцінки ефективності інвестування в інноваційний розвиток підприємства;
- проаналізувати ринок на якому працює підприємство;
- охарактеризувати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- оцінити фінансовий стан досліджуваного підприємства;
- провести стратегічний аналіз діяльності підприємства;
- оцінити інноваційну діяльність підприємства та фінансові можливості інноваційного розвитку підприємства;
- виявити перспективні напрямки інноваційного розвитку підприємства;
- оцінити ефективність інноваційних заходів та обґрунтувати джерела їх фінансування;

- проаналізувати вплив заходів по інноваційному розвитку підприємства на його ринкову вартість.

Об'єкт дипломної роботи – механізм інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат».

Предмет дипломної роботи – теоретико-методичні та практичні аспекти формування механізму інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства молочної галузі.

Методами дослідження в дипломній роботі є: метод синтезу та аналізу (виявлення закономірностей інноваційного розвитку та його зв'язок з інвестиційним забезпеченням, метод систематизації даних (формування відповідних даних по роках, дослідження динаміки), методи економічного аналізу (горизонтальний, вертикальний аналіз), табличний метод та систематизації проведених розрахунків (наведення проведених розрахунків в табличній формі).

Інформаційною базою дослідження дипломної роботи є науково-методичні публікації дослідників щодо питань інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку та оцінка ефективності інвестування.

Практичну частину дипломної роботи виконано на матеріалах товариства з додатковою відповідальністю «Золотоніський маслоробний комбінат» на основі даних за 2017-2019 роки, яке працює на ринку молочних продуктів та входить до групи компаній «Молочний альянс».

За структурою дипломна робота формується із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність і значення інноваційного розвитку підприємства

Динамічний розвиток міжнародної економіки другої половини ХХ ст. призвів до нарощування масштабів глобалізаційних процесів, посилення міжнародного поділу праці, лібералізації торгівлі і фінансової сфери, збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій. Нині формуються нові конкурентні умови діяльності суб'єктів господарювання, що об'єктивно впливають на всі рівні та сфери їхньої взаємодії із навколишнім середовищем, а також розвиваються нові форми забезпечення конкурентоспроможності міжнародної економічної системи. Складні зміни в світовій економічній системі безпосередньо стосуються й України, яка прагне зайняти достойне місце на світовій арені, як країна з ринковою економікою.

Як показує досвід розвинених держав світу, вже понад 50 років одним із визначальних чинників економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності тієї чи іншої країни, є науково-технічний прогрес і використання інновацій. Саме пришвидшення темпів науково-технічного прогресу зумовлювало підвищення продуктивності праці в різних галузях народного господарства. Відтак між економічним зростанням, конкурентоспроможністю економіки та інноваційною діяльністю існує тісний і нерозривний зв'язок.

Для України інтенсивний розвиток інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва відіграє особливу роль. Адже він сприяє прискоренню трансформації економіки, входженню до світових товарних ринків і створенню валютних резервів, необхідних для модернізації виробництва.

Інтенсивне використання інновацій у всіх сферах і галузях економіки – це найважливіша технологічна особливість розвитку світової економіки протягом останніх десятиліть. Без інноваційного чинника не можна перейти до постіндустріальної системи розвитку суспільства. Саме завдяки йому створюється нова технологічна база виробництва і сучасна конкурентна продукція, конкурентний рівень витрат, виробник швидко реагує на запити споживачів [26, с.98].

Розвиток інфраструктури ринку є значним чинником, що також впливає на ефективність. Руйнування господарських зв'язків – одна з причин різкого спаду виробництва в промисловості. Першочерговим завданням на сьогодні є налагодження стабільних, надійних зв'язків товаровиробників з постачальниками сировини, оптовими і роздрібними споживачами продукції, з фінансовими органами, соціальною сферою, інформаційними системами [28, с.45].

Підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств значною мірою залежить від використання основних виробничих фондів, трудових і матеріальних ресурсів, рівня управління і методів маркетингу, розвитку техніки і технології, впровадження резервів НТП, які можна віднести до внутрішніх чинників. Раціональне використання виробничих ресурсів дає можливість ефективно здійснювати виробничу діяльність, дозволяє одержувати високі техніко-економічні показники. В сучасних умовах особливу роль відіграє інформаційне забезпечення підприємства, яке також слід розглядати як чинник впливу на ефективність, тому росту ефективності виробництва сприяє повна комп'ютеризація робочих місць, автоматизація планових і бухгалтерських розрахунків, систем управління технологічними процесами, упровадження сучасних бухгалтерських програм, що заощаджують робочий час.

Важливо, в цьому контексті, на підприємстві аналізувати залучення і використання інвестицій. Вигідне вкладання коштів може істотно підвищити

ефективність виробництва. Наприклад, на закупівлю нового високотехнологічного, більш продуктивного устаткування. Іншими словами, прогресивні інновації підвищують конкурентоспроможність підприємства і його продукції, сприяють підвищенню його ефективної діяльності. Отже, практичне використання у виробництві інновацій, спрямоване на досягнення позитивного комерційного результату на основі підвищення ефективності виробництва і є його інноваційною діяльністю. Безпосередньо одержання комерційного ефекту стає результатом інноваційної діяльності як визначального чинника підвищення ефективності виробництва.

Важливою характеристикою цієї діяльності є інноваційна активність, тобто цілеспрямована підтримка високої сприйнятливості персоналу підприємства до інновацій за допомогою створення відповідних структур і вдосконалення методів управління [15, с.138]. Як свідчить практика розвинених країн, активність інноваційної діяльності забезпечується внутрішньофірмовою організацією підприємств для досягнення повної інтеграції нових пріоритетних моделей у різні системи управління інноваційною діяльністю.

Внутрішній стимул інноваційної активності – це необхідність заміни застарілого устаткування з метою підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства на ринку. При нерозвиненості ринкових відносин, тим більше в умовах економічної кризи, вирішальним стимулом до інновацій можуть служити стимули зовнішнього характеру, зумовлені економічною політикою держави [43, с.152].

Стимулювання інновацій у виробництві пов'язано з проблемою правильного їх вибору. Складність вибору для впровадження у виробництво того чи іншого запропонованого наукою і технікою рішення полягає, насамперед, у розмаїтості можливого впливу кожного з цих рішень на виробництво. Розмаїтість визначається тим, що різні впроваджені у виробництво технічні чи технологічні нововведення, навіть за умови однакового виробничого ефекту, мають неоднакову економічну ефективність,

оскільки по-різному впливають на зміни у виробничому апараті, використовуваних матеріалах, на організацію виробництва.

Актуальність проблеми вибору об'єкта нововведення полягає в тому, що правильний первісний вибір визначає весь хід наступної інноваційної діяльності і робить розвиток виробництва незворотним. Відтак особливої уваги заслуговує державна інноваційна політика, яка повинна бути спрямована на створення сприятливого клімату для інноваційних процесів і виступати сполучною ланкою між сферою науково-технічної діяльності і виробництвом. В умовах переходу до ринку, супроводжуваного економічною кризою, політика державного регулювання має бути підпорядкована завданням збереження нагромадженого науково-технічного потенціалу і його мобілізації для здійснення структурної перебудови. У загальній системі економічних відносин інноваційній діяльності належить ключове місце, оскільки її кінцевими результатами — підвищенням ефективності виробництва, збільшенням обсягів випуску наукомісткої продукції й визначається зрештою в сучасних умовах економічна міць країни [46, с.47].

Інноваційні процеси являють собою чергування еволюційного і радикального розвитку. В умовах НТР це особливо ускладнюється, оскільки вони мають стрибкоподібний характер через постійні технологічні зміни в економіці та технічному розвитку. Поява нових потреб, конкуренція і нагромадження великого обсягу нової науково-технічної інформації зумовлюють перехід до якісно нового технічного принципу, нової концепції, на основі якої може бути забезпечений «стрибок» у технічних характеристиках, істотні зміни у виконуваних функціях і підвищення ефективності. Така революційна, якісна зміна того чи іншого типу техніки та технології може бути пов'язана з застосуванням нових видів енергії, матеріалів, принципів, а також елементів структури техніки і технології.

У дослідженнях багатьох вчених існують різні тлумачення поняття розвитку. Так, деякі автори розглядають розвиток організації як такий тип змін,

що підвищує ступінь організованості системи [4, с.46], інші визначають розвиток як поєднання процесів управління з сукупністю підсистем підприємства, що приводить до створення механізму самоорганізації оперативного управління розвитком [8, с.47]. Сутність розвитку на базі механізму самоорганізації полягає в забезпеченні активними елементами, які формують структуру підприємства. Сукупність інноваційних процесів, що відбуваються, веде до кількісних та якісних змін у всіх функціональних сферах діяльності підприємства.

Орлов О. О. у вузькому розумінні визначає розвиток як об'єктивну зміну тільки якісних характеристик системи, що обумовлені як фундаментальними законами природи, так і закономірностями функціонування конкретних систем [1, с.27], а в процесі розвитку формуються нові властивості системи. Єпіфанова І. Ю. пропонує розглядати розвиток як сукупну взаємопов'язану зміну кількісних, якісних та структурних категорій у системі [14, с.54], причому кількісні та структурні зміни на певних етапах приводять до якісного стрибка, тобто зумовлюють якісні зміни. Однак зазначені підходи до визначення поняття розвитку розкривають і висвітлюють його лише у вузькому розумінні, що призводить до обмеження та зменшення об'єкта дослідження.

Інноваційний розвиток має різні тлумачення. Так Єпіфанова І. Ю. інноваційний розвиток розуміє як: «сукупність відносин, які виникають під час цілеспрямованого нарощення економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства чи організації на основі інновацій» [14, с.79].

Крючкова І. Р. інноваційний розвиток визначає як: «складний та довготривалий процес здійснення інноваційних перетворень на підприємстві, який включає набір послідовних цілей, заходів, що плануються, а також систему мотивації та способи фінансування» [22, с.58].

Онишко С. В. інноваційний розвиток тлумачить як: «розгортання інноваційного процесу впровадження нововведень (частіше за все технічного

або технологічного характеру)» [29, с.44].

Савенко К. С. інноваційний розвиток визначає наступним чином: «діяльність підприємства, яка опирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення потреб споживачів та підвищення ефективності господарської діяльності підприємства; розвиток, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства» [32, с.53].

Отже, інноваційний розвиток можна визначити як процес пошуку напрямків вдосконалення діяльності підприємства за рахунок запровадження інновацій у всіх сферах життєдіяльності підприємства з метою підвищення економічних результатів діяльності та більш повного задоволення потреб споживачів відповідно до зміни ринкових умов.

1.2. Джерела інвестиційних ресурсів інноваційного розвитку підприємства

Забезпечення затвердженого до реалізації інвестиційного проекту необхідним обсягом інвестиційних ресурсів для досягнення проектом запланованого рівня ефективності пов'язане з механізмом фінансування інвестиційних проектів. Механізм фінансування інвестиційного проекту як економічна категорія визначається через зміст певних понять.

Механізм фінансування інвестиційного проекту – це сукупність методів і форм координації виробничих відносин та інвестиційних ресурсів, необхідних для створення умов переходу інвестиційного проекту з етапу його розробки на етап реалізації та досягнення інвестиційним проектом запланованого рівня ефективності [28, с.210].

Механізм фінансування інвестиційного проекту залучає інвестиційні ресурси за попередньо визначеним оптимальним їх складом та структурою для забезпечення практичної реалізації розробленого та затвердженого

інвестиційного проекту з метою досягнення ним запланованого результату, що має цінність для підприємства окремо та для суспільства взагалі. Тому функціонування механізму фінансування інвестиційного проекту має місце в процесі формування та практичного використання інвестиційних ресурсів.

Механізм фінансування інвестиційного проекту є складовою частиною господарського механізму підприємства. Оскільки розробка та реалізація інвестиційного проекту проводиться в межах функціонування підприємства, яке являє собою багаторівневу економічну систему, а життєвий цикл інвестиційного проекту складається з кількох послідовних етапів, то механізм фінансування інвестиційного проекту має місце на всіх рівнях підприємства, а також на всіх етапах життєвого циклу інвестиційного проекту.

Здійснення інвестицій насамперед передбачає:

- попереднє документальне оформлення необхідності їхньої реалізації, фінансових потреб для успішної реалізації та результатів реалізації у вигляді інвестиційного проекту;

- залучення інвестиційних ресурсів для реалізації проекту.

Багато сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців розглядають питання, пов'язані з реалізацією інвестицій. Серед способів одержання інвестиційних ресурсів виділяють акціонерне та боргове фінансування. Розглядають боргове фінансування, а в межах фінансування за рахунок власних коштів інвестора приділяють увагу методам збільшення власного капіталу за рахунок емісії цінних паперів. Деякі додають до цих методів бюджетне фінансування. Визначається поняття фінансування, наводить та детально розглядає повний перелік можливих методів фінансування інвестиційного проекту. Під *фінансуванням* розуміють забезпечення необхідними фінансовими ресурсами (грошми) підприємств, організацій, а також різних економічних програм та видів економічної діяльності, будівництв та об'єктів, що будуються [22, с.70].

Останнім часом спостерігається розповсюдження методу фінансування

проекту, коли сам проект стає забезпеченням одержаних від банку коштів для його реалізації, тобто проект стає єдиним засобом обслуговування боргових зобов'язань без залучення додаткових джерел. Цей метод, найбільш розповсюджений в США, має назву проектного фінансування.

Прикладом проектного фінансування на Заході є проект Євротунеля, що поєднав Англію та континентальну Європу. В кредитуванні проекту взяли участь 198 банків. Погашення кредиту (7 млрд. ф. ст.) відбувається за рахунок зборів за користування тунелем. Механізм проектного фінансування використовує МБРР при наданні фінансової допомоги країнам, що розвиваються.

Зазвичай учасники проекту розподіляють між собою відповідальність за реалізацію проекту. Залежно від частки інвестиційного ризику, яку бере на себе кожен учасник проекту, розрізняють наступні форми проектного фінансування [13, с.216]:

- без регресу на позичальника;
- з повним регресом на позичальника;
- з обмеженим регресом на позичальника.

Такі форми виділяють О. Св. В. Онишко, Т. В. Паєнко. С. В. Онишко доповнює цей перелік ще однією формою – проектне фінансування на консорційних засадах [29, с.53].

Найбільш розповсюдженим є проектне фінансування з повним регресом на позичальника через швидкість, простоту та низьку, в порівнянні з іншими формами, вартість її одержання. Така форма застосовується для проектів, які мають державне значення та реалізуються за його підтримкою, або для малоприбуткових проектів, сплатити кредити за які можна за рахунок інших джерел. Значно рідше зустрічається на практиці проектне фінансування без регресу на позичальника, за яким кредитор бере на себе майже всі ризики, пов'язані з реалізацією проекту, і не має від позичальника жодних гарантій. Така форма має найбільшу вартість для позичальника, оскільки кредитор

сподівається одержати відповідну компенсацію за високий ступінь ризику. Без регресу на позичальника фінансуються, як правило, проекти, що характеризуються високою рентабельністю. При проектному фінансуванні з обмеженим регресом на позичальника ризику проекту розподіляються між всіма учасниками проекту. До переваг цієї форми можна віднести помірну ціну і максимальний розподіл ризиків за проектом для позичальника. Проектне фінансування на консорційних засадах передбачає залучення капіталу шляхом створення спільних підприємств або різних видів стратегічних альянсів. Можна сказати, що ця форма проектного фінансування характеризується деякими рисами проектного фінансування з обмеженим регресом на позичальника, відрізняючись тим, що всі учасники в цьому випадку беруть участь в проекті з моменту його створення (розробки) і протягом всього його життєвого циклу.

Більш вдалою є європейська сутність поняття «проектне фінансування». В Європі під проектним фінансуванням розуміють набір методів залучення грошових коштів для фінансування проектів [2, с.72]. Точніше буде сказати, що для реалізації проекту необхідне залучення не лише грошових коштів, а інвестиційних ресурсів взагалі. Подібний зміст вкладає Приймак В. в проектне фінансування. За його словами, проектне фінансування – особлива галузь фінансової діяльності, пов'язана з фінансуванням проекту на основі залучення різних джерел фінансування з метою одержання прибутку від грошових потоків, що генеруються знову створюваним для реалізації проекту підприємством. Він наголошує, що проектне фінансування – це не нове джерело ресурсів, а фінансова техніка, яка дозволяє краще пристосувати фінансування до специфічних вимог кожного проекту [4, с.46]

Проаналізувавши погляди різних економістів на проектне фінансування, уточнено визначення цього поняття. Проектне фінансування – це забезпечення затвердженого до впровадження інвестиційного проекту необхідним обсягом інвестиційних ресурсів за оптимальним складом та структурою джерел фінансування для його успішної реалізації.

Незгоду в розробленій О. О. Захаркін класифікації джерел інвестиційних ресурсів викликає віднесення облігацій до категорії залучених [16, с.102]. Облігації як інструмент позикового капіталу слід віднести до позикових джерел, оскільки їхня реалізація супроводжується виконанням вище зазначених вимог до цієї категорії.

Проаналізуємо класифікацію джерел інвестиційних ресурсів, розроблену О. С. Чмир [37, с.45] (рис. 1.1).

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ	Внутрішні	Нерозподілений прибуток		
		Амортизація		
		Сальдо позареалізаційних доходів		
		Виторг від списання надходжень активів		
		Імобілізація залишкових поточних активів		
		Статутний фонд (акціонерний капітал)		
	Зовнішні	Вітчизняні	Довготерміновий банківський кредит	
			Державні субсидії	
			Емісія цінних паперів	
			Прямі інвестиції	
			Інвестиційний лізинг	
			Цільовий державний кредит	
		Закордонні	Прямі інвестиції	
			Портфельні іноземні інвестиції	
			Технічна допомога(гранти)	
			Кредити іноземних банків	
			Позички міжнародних фінансових інституцій	

Рис. 1.1. Класифікація джерел інвестиційних ресурсів

Джерело: розроблено автором на основі [37, с.45]

Кінцевий розподіл зовнішніх джерел інвестиційних ресурсів на закордонні та вітчизняні не є дійсно кінцевим, оскільки кожну з цих кінцевих, груп можна розділити ще на залучені та позикові. Внутрішні джерела є власними. Тому пропонується доповнити цю класифікацію та дійти наступного кінцевого вигляду (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Класифікація джерел інвестиційних ресурсів
Джерело: розроблено автором на основі [41, с.112]

Привертає увагу недостатньо чітке та логічно не структуроване групування форм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності [7, с.64] (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Форми фінансового забезпечення інвестиційної діяльності
Джерело: розроблено автором на основі [7, с.64]

Пропонується блок «Позики» розділити на три підгрупи: державні позики, позики приватних осіб та закордонні позики. Тоді блок «Кошти з бюджету», який в сучасних умовах діяльності складається з позик, субсидій та дотацій, прийме вигляд «Бюджетні субсидії та дотації». Блок «Кошти дрібних інвесторів (акціонування)» слід було б назвати лише як акціонування, не виділяючи кошти дрібних інвесторів, оскільки інвесторами через придбання акцій підприємства можуть виступати й не дрібні інвестори. Оренду майна не слід виділяти окремим блоком через те, що вона є поодиноким випадком позик. Повне самофінансування можливе за рахунок власних джерел інвестиційних ресурсів, до яких відносяться не лише прибуток та амортизаційні відрахування. Тоді в разі детального розгляду та прийняття запропонованих змін схема набуватиме наступного вигляду (рис. 1.4):

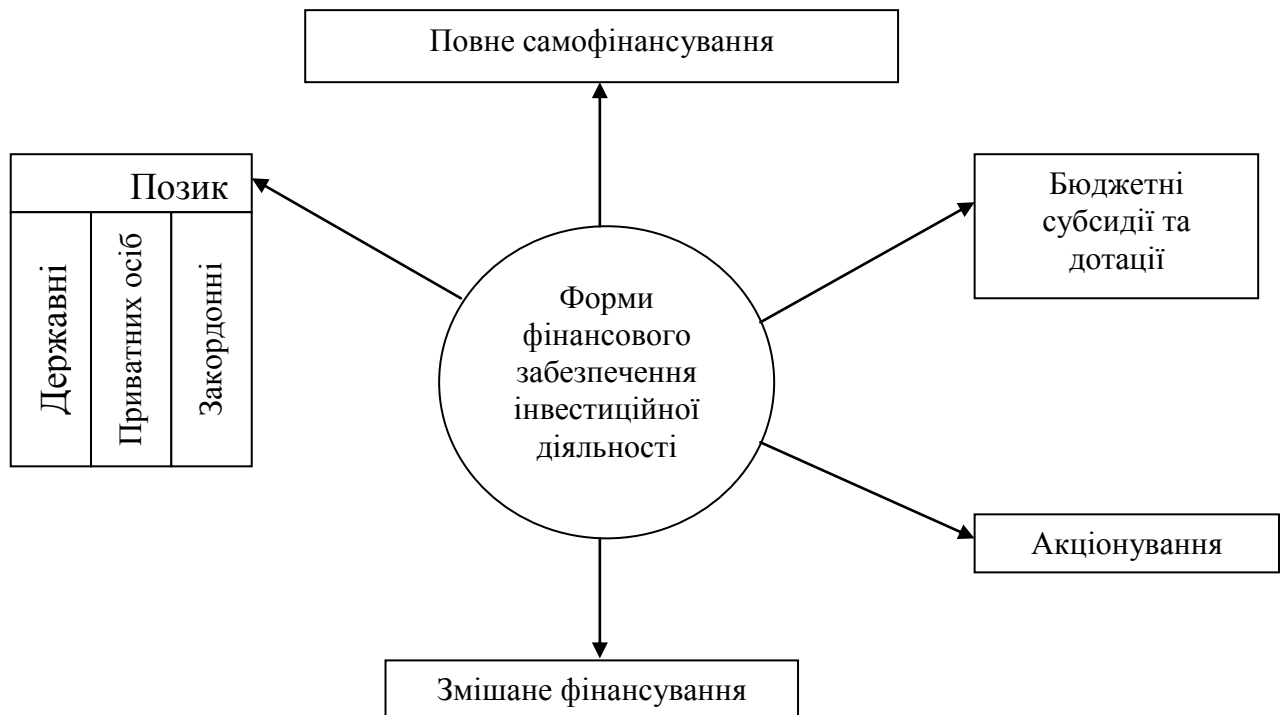

Рис. 1.4. Форми фінансового забезпечення інвестиційної діяльності

Джерело: розроблено автором на основі [7, с.65]

Особливу увагу привертає класифікація джерел інвестиційних ресурсів, запропонована Слейко В. І. [12, с.102] (рис. 1.5).

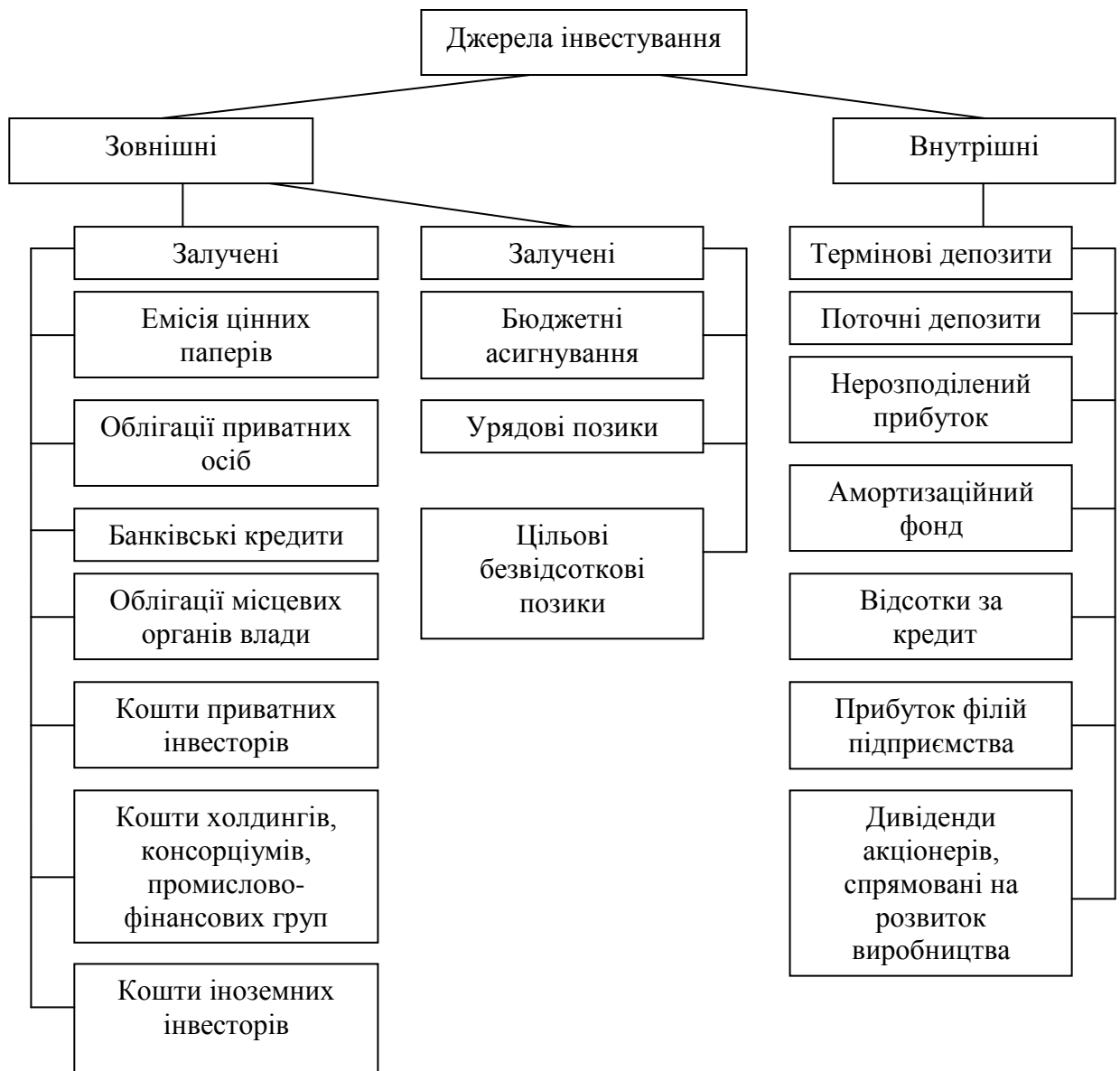

Рис. 1.5. Класифікація джерел інвестиційних ресурсів

Джерело: розроблено автором на основі [12, с.102]

Подібна класифікація, на наш погляд, потребує кількох уточнень, а саме:

- зовнішні джерела варто розділити на залучені і позикові;
- банківські позики слід віднести до позикових;
- кошти приватних інвесторів доцільніше віднести до залучених;

- кошти холдингів, консорціумів, промислово-фінансових груп та іноземних інвесторів залежно від умов їхнього використання можуть бути як залученими, так і позиковими;
- емісію цінних паперів слід розділити на емісію акцій та емісію боргових цінних паперів;
- облигації приватних інвесторів та місцевих органів влади є поодиноким випадком емісії облигацій, тому їхнє окреме виділення не має суттєвої ваги, а тому вважається зайвим;
- цільові безвідсоткові позики правильніше було б назвати «Пільговий кредит»;
- джерела інвестицій, що автор відносить до внутрішніх, слід згрупувати у власні;

Рис. 1.6. Класифікація залучених джерел інвестиційних ресурсів

Джерело: побудовано автором на основі [12, с.88]

– прибуток філій підприємства є складовою частиною всього прибутку підприємства, а тому не потребує окремого виділення;

– дивіденди акціонерів, спрямовані на розвиток виробництва, точніше віднести до залучених;

– відсотки за кредит, що згруповані до внутрішніх джерел інвестицій, правильніше виділити як відсотки за видані кредити.

Класифікацію залучених джерел інвестиційних ресурсів наведено на рис. 1.6.

На основі проведеного дослідження можемо визначити, що інвестиційні ресурси розподіляють на:

- оплатно залучені;
- безоплатно залучені.

Аналізу збалансування конкретних джерел, оптимізації структури інвестиційних ресурсів, що залучаються до інвестиційного проекту, в сучасній економічній літературі приділено недостатньо уваги.

Нерівномірність кругообігу та обігу капіталів, викликана різною природою відтворення їхньої вартості, галузевою специфікою виробництва, особливостями реалізації товарів, віддаленістю місця виробництва товару від потенційних ринків збуту та іншими причинами, обумовлює виникнення кредитних відносин.

1.3. Методика оцінки ефективності інвестування інноваційного розвитку підприємства

Систему управління прийнято визначати як таку, що складається з об'єкта управління (система, якою управляють), суб'єкта управління (система, яка управляє) та виконавчих органів (виконавча система), як впорядковану динамічну систему зі зворотним зв'язком, в якій реалізуються причинно-

наслідкові зв'язки за допомогою каналів управління та зворотного зв'язку [46, с.138].

Реалізація управлінського впливу в рамках загальної стратегічної спрямованості можлива за умови наявності засобів управління, а саме сукупності правил, методів і прийомів, які з кібернетичної позиції можна характеризувати як виконавчий механізм процесу управління. Призначення виконавчої системи полягає в обробці сигналів управління та трансформації їх в управлінський вплив.

Наявність постійного впливу великої кількості факторів внутрішнього та зовнішнього середовища різних напрямків і сили дії, на всі елементи системи: керуючу підсистему, об'єкт управління, зв'язки; призвели до необхідності визначення таких складових. Крім великої кількості елементів, які вступають у взаємодію в системі управління, існують фактори, які здійснюють вплив як на ефективність управління, так і на можливість існування системи управління інноваційним розвитком.

Узагальнення цілей підприємства дало можливість виділити у функціонуванні два напрямки: випуск продукції, виробництво, поточна діяльність, а також удосконалення, розвиток. Таким чином, система управління інноваційним розвитком підприємства виступає підсистемою системи управління розвитком підприємства, яка, в свою чергу, є підсистемою системи управління підприємства.

Така підпорядкованість і узгодженість із загальною стратегією підприємства веде до впливу стратегічних цілей на вхід у систему управління інноваційним розвитком підприємства. Наявність функцій управління в системі управління інноваційним розвитком є об'єктивною необхідністю, однак зміст деяких з них змінюється (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Загальна характеристика функцій у системі управління
інноваційним розвитком підприємства**

Функція	Характеристика функції в системі управління інноваційним розвитком підприємства
Планування	Вид управлінської діяльності, пов'язаний зі складанням планів і програм розвитку. Включає: визначення цілей і задач розвитку; розробку стратегій, програм, планів досягнення цілей; визначення напрямку розвитку, шляхів, стратегій впровадження перетворень, розрахунок необхідних ресурсів. Прогнозування очікуваних результатів розвитку
Організації	Визначення елементів системи управління інноваційним розвитком підприємства. Формування структури, сукупності підсистем, забезпечення усім необхідним для нормальної діяльності (підсистеми забезпечення) – персонал, матеріали, оснащення, споруди, фінанси. Розподіл управлінських задач, делегування повноважень і відповідальності, встановлення взаємозв'язків між різними видами робіт
Мотивації	Узгодження цілей всіх учасників та зацікавлених сторін розвитку (від робітників до власників, партнерів). Зменшення опору змінам через використання мотиваційного інструментарію. Стимулювання інтелектуального капіталу
Контролю	Кількісна та якісна оцінка, врахування результатів діяльності. Виступає елементом зворотного зв'язку, оскільки за його даними відбувається коригування рішень, планів і норм, що були прийняті раніше. Оцінка, врахування та аналіз результатів розвитку, результатів кожного з етапів впровадження перетворень, контроль за дотриманням безпечного співвідношення показників рівня функціонування й розвитку. Оцінка стану підприємства, його спроможності до розвитку. Оцінка зміни кожного з видів активів.
Координації	Забезпечує безперервність управління. Встановлення раціональних зв'язків дозволяє досягти узгодженості між усіма підсистемами системи управління інноваційним розвитком підприємства. Використовують документальні джерела інформації (звіти, доповіді, аналітичні матеріали) та результати обговорень проблем. Створення умов належної взаємодії підсистем, що забезпечують розвиток підприємства з усіма елементами системи управління розвитком

Джерело: побудовано автором на основі [48, с.52]

Крім зазначених функцій, які в системі управління інноваційним розвитком підприємства спрямовані на досягнення цілей саме розвитку, синтез системи управління інноваційним розвитком спирається на закони, закономірності, умови існування системи, зв'язки між елементами системи та елементами середовища. Закономірностями, які відображають поведінку системи за часом і в просторі, є загальноприйняті в теорії закономірності – цілісність, неадитивність, емерджентність, синергізм, відокремленість,

сумісність, адаптивність. Керуючись закономірностями, які властиві системам, можна прогнозувати форму їх поведінки у випадку зміни параметрів середовища і приймати обґрунтовані рішення.

Наявність у системі елемента, через який можна управляти діяльністю всієї системи та її окремими елементами і який володіє необхідною компетенцією, свідчить про управляючий параметр системи за умови надання можливості реалізувати управлінські дії. Елемент, що постійно контролює стан суб'єкта управління і не чинить ніякого управлінського впливу на елементи системи, свідчить про втілення вимоги щодо наявності контролюючого параметра в системі управління. Узагальнюючи вищезазначене, а також виходячи з предмета дослідження, вважаємо за необхідне уточнити поняття системи управління інноваційним розвитком підприємства.

На рис. 1.7 представлені структурні складові елементи, що утворюють систему управління інноваційним розвитком підприємства.

Система управління інноваційним розвитком підприємства – це сукупність двох взаємодіючих підсистем, де відбуваються процеси цілеспрямованого впливу через впровадження інноваційних перетворень, спираючись на аналіз та обробку зібраної інформації: управляючої підсистеми – суб'єкта управління на підсистему, якою управляють, – об'єкт управління, а саме: внутрішньоорганізаційні, продуктові, технічні та технологічні перетворення з метою забезпечення зростання ступеня організованості, досягнення певного корисного ефекту, одержання нових властивостей системи з урахуванням існуючих обмежень [3, с.153].

Таким чином, система управління інноваційним розвитком підприємства, в рамках контуру управління його розвитком, має такий вигляд: на вході на об'єкт управління впливає управлінський сигнал щодо впровадження змін для досягнення цілей розвитку; на виході за допомогою підсистеми контролінгу на основі системи оціночних показників проводиться оцінка результатів впровадження змін, тобто оцінюється ефективність розвитку.

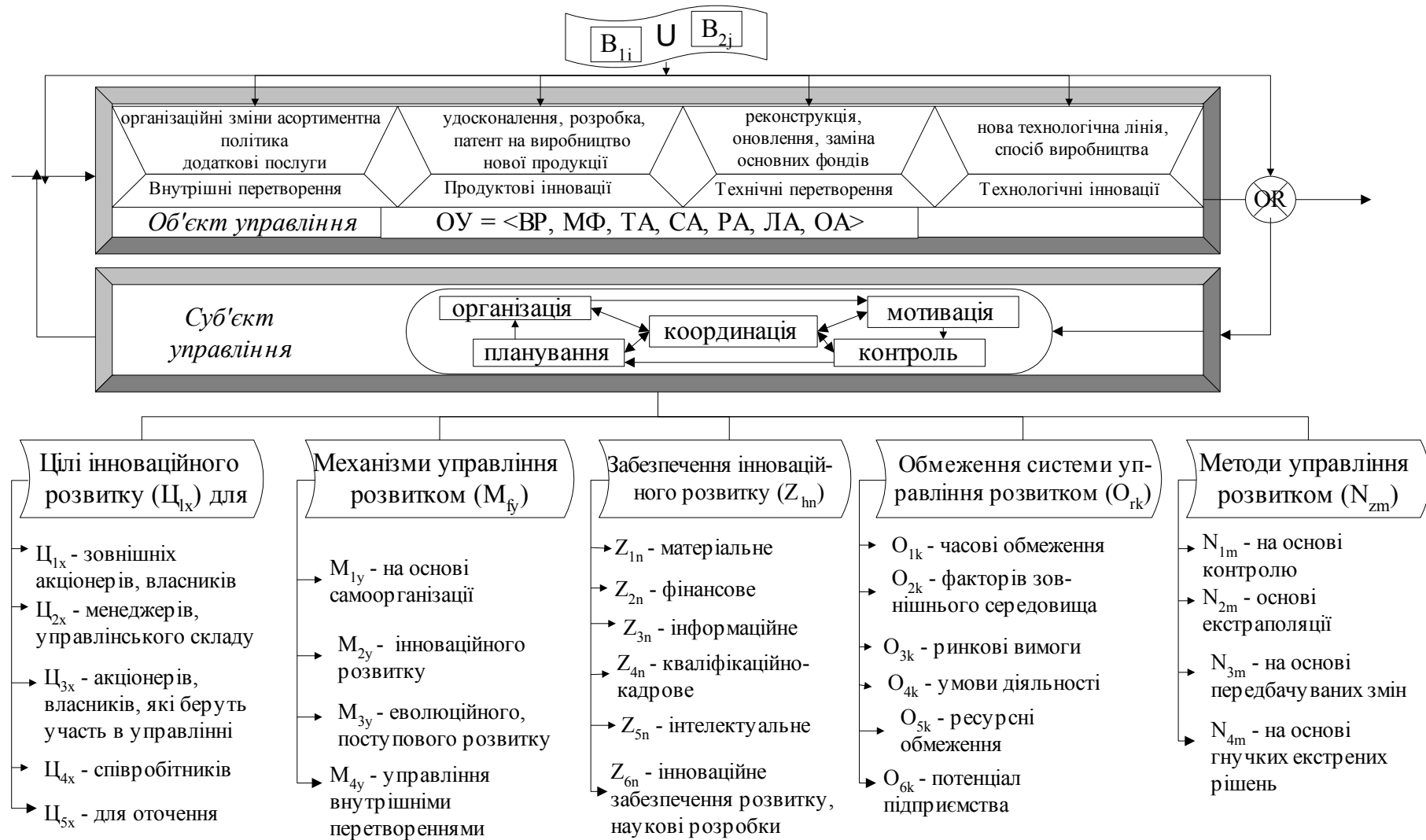

Рис. 1.7. Складові системи управління інноваційним розвитком підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [22, с.41]

Оцінку результатів розвитку описує така залежність [41, с.89]:

$$OR = \langle R, KP, \Phi_i, D, \Pi \rangle \quad (1.1)$$

де R – результат розвитку;

KP – критерій оцінювання результатів;

Φ_i – стан функціонування підприємства;

D – область безпечних значень результатів;

Π – визначення необхідності подальших перетворень.

Критерій ефективності визначається суб'єктом управління. Суб'єкт управління чинить вплив на обраний об'єкт, виходячи з цілей інноваційного розвитку підприємства. Причому наголошується на необхідності узгодження цілей всієї сукупності (Π_{ix}) для всіх сторін процесу розвитку підприємства, що обумовлено, наявністю різниці в тлумаченні найкращого результату розвитку.

Чинити вплив на об'єкт управління суб'єкт управління інноваційним розвитком підприємства в системі управління має через використання відповідних механізмів, сукупність яких представлена як M_{fy} . Так, кожен механізм розвитку підприємства включає сукупність алгоритмів, схем, послідовностей впровадження змін.

Серед основних механізмів управління розвитком підприємства запропоновано механізми на основі самоорганізації, механізми інноваційного, еволюційного і поступового розвитку, а також механізми управління внутрішніми перетвореннями.

Досягти бажаного результату розвитку через вплив на об'єкт управління неможливо без необхідного ресурсного забезпечення процесу розвитку. В системі управління інноваційним розвитком підприємства сукупність ресурсів, що забезпечують розвиток, представлена Z_{hn} . Як було зазначено, кожна система управління в сучасних умовах має ряд обмежень,

що впливають на можливість її функціонування. Так, серед основних обмежень (O_{rk}) пропонується виділити часові, ресурсні, ринкові, умови діяльності, існуючий потенціал підприємства.

Таблиця 1.2

Формули для розрахунку економічної ефективності інвестиційного проекту

№	Формула	Позначення
1.	$E_{нг} = \frac{\Delta D}{K}$	$E_{нг}$ – коефіцієнт економічної ефективності по народному господарству в цілому, од.; ΔD – приріст річного національного доходу, грош.од.; K – капітальні вкладення, що обумовили цей приріст, грош.од.
2.	$E_{Г} = \frac{\Delta П}{K}$	$E_{Г}$ – показник абсолютної ефективності капітальних вкладень, од.; $\Delta П$ – приріст прибутку, обумовлений капітальними вкладеннями, грош.од.; K – капітальні вкладення, грош.од.
3.	$E_{П} = \frac{П}{K}$	$E_{П}$ – коефіцієнт економічної ефективності капіталовкладень підприємства, од.; $П$ – річний прибуток, грош.од.; K – капітальні вкладення в будівництво об'єкту (кошторис будівництва об'єкту), грош.од.
4.	$E_{пор} = \frac{C_1 - C_2}{K_2 - K_1}$	$E_{пор}$ – порівняльна ефективність варіантів інвестицій; K_1 та K_2 – капітальні вкладення за двома варіантами; C_1 та C_2 – собівартість річного обсягу продукції за тими ж варіантами.
5.	$T_{ок}^{пор} = \frac{K_2 - K_1}{C_1 - C_2}$	$T_{ок}^{пор}$ – порівняльний термін окупності
6.	$B_p = E_n \times K_i + C_i \rightarrow \min$	B_p – приведені витрати в розрахунку на рік, грош.од./рік C_i – собівартість річного обсягу продукції за i -м варіантом; K_i – капітальні вкладення за i -м варіантом.
7.	$B_n = K_i + T_n \times C_i \rightarrow \min$	B_n – приведені витрати в розрахунку на нормативний термін окупності, грош.од.
8.	$K_{П} = \frac{K_t}{(1 + E_{нп})^t}$	K_n – витрати, приведені до базового (розрахункового) року; K_t – витрати в t -тому році; – витрати в t -тому році; $1/(1 + E_{нп})^t$ – коефіцієнт приведення витрат майбутніх років до базового (розрахункового) року; t – період часу приведення у роках.

Продовження табл. 1.2

1	2	3
9.	$ARR = \frac{PN}{0,5 \times (II + RV)} \times 100\%$	<i>ARR</i> – коефіцієнт ефективності інвестицій; <i>PN</i> (Profit Net) – очікувана середньорічна величина чистого прибутку; <i>II</i> (Initial Investment) – інвестиційні витрати; <i>RV</i> – ліквідаційна вартість.
10.	$PN = P - D$	<i>P</i> (Profit) – середньорічний прибуток; <i>D</i> (Depreciation) – річні амортизаційні відрахування.
11.	$PP = \frac{II}{ACI}$	<i>PP</i> – термін окупності інвестицій; <i>ACI</i> (Annual Cash Inflows) – щорічні надходження.
12.	$NPV = \sum_{t=1}^T \frac{CIF_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=1}^T \frac{COF_t}{(1+r)^t}$	<i>NPV</i> – чиста поточна вартість; <i>CIF_t</i> (Cash Inflows) – надходження грошових коштів за період часу <i>t</i> , що складають вхідний грошовий потік; <i>COF_t</i> (Cash Outflows) – витрати грошових коштів за період часу <i>t</i> , що складають вихідний грошовий потік. До витрат відносяться інвестиційні та експлуатаційні (операційні) витрати; <i>T</i> (Term) – тривалість інвестиційного періоду; <i>r</i> (Rate) – ставка дисконтування, прийнята для оцінки інвестиційного проекту.
13.	$NPV = \sum_{t=1}^T \frac{NCF_t}{(1+r)^t} - II$	<i>NCF</i> (Net Cash Flow) – чистий грошовий потік за період часу <i>t</i> , який являє собою різницю між вхідним (<i>CIF_t</i>) та вихідним (<i>COF_t</i>) потоками
14.	$NPV = \sum_{t=1}^T \frac{CIF_t - II_t - EOF_t}{(1+r)^t}$	<i>EOF_t</i> (Exploitation Outflows) – експлуатаційні витрати за період часу <i>t</i>
15.	$PI = \frac{\sum_{t=1}^T \frac{CIF_t - EOF_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=1}^T \frac{II_t}{(1+r)^t}}$	<i>PI</i> – індекс доходності інвестицій
16.	$\sum_{t=1}^T \frac{CIF_t}{(1+IRR)^t} = \sum_{t=1}^T \frac{COF_t}{(1+IRR)^t}$	<i>IRR</i> – внутрішня норма прибутку
17.	$\sum_{t=1}^T \frac{COF_t}{(1+r)^t} = \frac{\sum_{t=1}^T CIF_t \times (1+r)^{T-t}}{(1+MIRR)^T}$	<i>MIRR</i> – модифікована внутрішня норма прибутку
18.	$\sum_{t=1}^{DPP} \frac{CIF_t - EOF_t}{(1+r)^t} = II$	<i>DPP</i> – дисконтований термін окупності інвестицій

Джерело: побудовано автором на основі [42, с.185]

Циклічність і постійний характер трансформаційних перетворень, реорганізації, а отже і функціонування системи управління інноваційним

розвитком підприємства обумовлені властивістю та необхідною умовою процесу стабільного розвитку – його безперервністю.

Висновки до розділу 1

Визначено, що інноваційний розвиток – це процес пошуку напрямків вдосконалення діяльності підприємства за рахунок запровадження інновацій у всіх сферах життєдіяльності підприємства з метою підвищення економічних результатів діяльності та більш повного задоволення потреб споживачів відповідно до зміни ринкових умов.

Інноваційний розвиток на підприємстві може відбуватися у чотирьох напрямках та розподіляється на внутрішні перетворення, продуктові інновації, технічні перетворення, технологічні інновації. Саме такий розподіл спирається на залежність від спрямованості дії управлінського впливу, обсягу витрачених ресурсів, зокрема фінансових, та часу, необхідного для втілення та впровадження змін.

Система управління інноваційним розвитком підприємства – це сукупність двох взаємодіючих підсистем, де відбуваються процеси цілеспрямованого впливу через впровадження інноваційних перетворень, спираючись на аналіз та обробку зібраної інформації: управляючої підсистеми – суб'єкта управління на підсистему, якою управляють, – об'єкт управління, а саме: внутрішньоорганізаційні, продуктові, технічні та технологічні перетворення з метою забезпечення зростання ступеня організованості, досягнення певного корисного ефекту, одержання нових властивостей системи з урахуванням існуючих обмежень.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ І ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «ЗОЛОТОНІСЬКИЙ МАСЛОРОБНИЙ КОМБІНАТ»

2.1. Аналіз стану і оцінка перспектив розвитку галузі, в якій працює підприємство

Місце України у світовому виробництві молока і молочних продуктів характеризують такі дані. У таблиці 2.1 перераховані країни, на які припадає близько 60% світового виробництва молока.

За головним показником ефективності молочного виробництва – продуктивності корів – відставання України від провідних країн складає: від США – 3,3 раза, Нідерландів – 2,8, Великобританії – 2,6, Німеччини – 2,2, Данії – 2,9, Норвегії – 2,5, Фінляндії – 2,9, Швеції – 3,1, Канади – 2,7 раза.

Таблиця 2.1

Місце України у світовому виробництві молока

Країна	Обсяг виробництва молока, тис. т.				Середня продуктивність однієї корови, кг в рік			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
США	69567	70713	70136	71173	7343	7515	7558	7747
Нідерланди	10975	11294	11013	10974	6246	6356	6691	6556
Англія	14704	14679	14644	14837	5314	5579	5834	5958
Німеччина	27866	28621	28776	28700	5285	5474	5539	5713
Франція	25322	25413	25083	24960	5337	5439	5492	5605
Італія	10055	100236	10600	10409	4640	4844	4988	4985
Польща	11866	11303	11696	12100	2104	3179	3379	3467
Нова Зеландія	9368	8997	9685	10518	3129	2883	3024	3214
Росія	42811	39386	35800	34670	2314	2259	2255	2330
Україна	18138	16289	14926	13713	2245	2149	2089	2184

Джерело: побудовано автором на основі [40, с.15]

В 2019 р. виробництво молока у світі за попередніми даними становило 600 млн. т, що на 1,1% більше, ніж у попередньому році. Темпи росту

сповільнилися через посуху й зниження доходів від продажу, однак збільшення обсягу виробництва відповідає тенденції останніх 10 років. У середньому 76% коров'ячого молока йде на промислову переробку. Причому обробка молока в країнах, що розвиваються, збільшується. Продовжує зростати частка продуктів з підвищеною поживною цінністю. Близько 24 % молока йде на виробництво питного, крім того, для цих цілей використовується відновлене молоко із сухого молока, концентратів і молочного жиру.

Виробництво вершкового масла й сухого знежиреного молока залишилося практично на колишньому рівні, а сиру та сухого незбираного молока продовжувало зростати. Збільшення обсягів виробництва сиру відбувалося переважно в Європі і Північній Америці, а сухого незбираного молока – в Океанії, Латинській Америці та Азії. Після спаду в 2017 р. і дуже незначного збільшення в 2018 р. стабілізувалася торгівля молочними продуктами. ЄС, США, Японія, Росія збільшили свій імпорт, а інші традиційні імпортери знизили. Субсидії на експорт частково скоротилися, що привело до збільшення внутрішніх запасів продукції.

На 2021 р. прогнозується збільшення торгівлі молочними продуктами в Центральній, Східній Європі та ЄС. При цьому в багатьох країнах ціни на вершкове масло й сухе молоко в 2018 р. були знижені, хоча на світовому ринку вони значно зросли. Ціни на молоко продовжують знижуватися. У деяких регіонах вони більш стабільні, але на зниженому рівні.

Прогноз щодо стабілізації в 2019 р. ринку молочних продуктів, ознаки якої з'явилися наприкінці 2018 р., не виправдалися (таблиця 2.2). Виробництво молока і молочних продуктів у ЄС і в усьому світі випереджає попит, що веде до нагромадження запасів і втрати обороту. У 2019 р. на переробку в ЄС було поставлено 59,6 млн. т молока, що трохи більше, ніж у 2018 р. Навесні виробництво молока збільшилося в Німеччині, Нідерландах, Данії та Ірландії. В інших країнах поставки молока дещо знизилися порівняно з тим же періодом попереднього року. Незважаючи на це, виробники молока перевищили встановлену межу.

Ринок вершкового масла протягом 2019 р. був відносно стабільним і значною мірою визначався рівнем цін інтервенційних закупівель. Однак уже в середині 2020 р. ціни стали змінюватися. Попит на вершкове масло в ЄС відносно стабільний. Перспективи оцінюються як сприятливі, зокрема, завдяки відносно низьким світовим цінам.

Ціни на молоко (3,7 %-ної жирності) у ЄС знизилися в 2018 р. у середньому до 29,5 євро за 100 кг. Цьому сприяло скорочення доходів від виробництва сиру, а також частково питного молока й свіжих молочних продуктів. Обидва сектори повернулися до рівня доходів, досягнутого в попередньому році при виробництві продуктів, на які поширювалися закупівельні інтервенції, таких як масло й сухе знежирене молоко.

Таблиця 2.2

Виробництво молока і молочних продуктів в Європейському Союзі

Група продуктів	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Кількість молочних корів, тис.	20234	19940	19700
Молоко коров'яче, тис. т: виробництво	121661	121857	121800
Поставки на заводи	115261	115563	115550
Молоко питне, тис. т.	29451	29225	29250
Кисломолочні продукти, тис. т.	6600	6790	6900
Масло, тис. т.: виробництво	1824	1880	1870
споживання	1734	1675	1660
Сир, тис. т.: виробництво	7408	7458	7535
споживання	7092	7130	7210
Сухе знежирене молоко, тис. т.: виробництво	1000	1140	1110
споживання	845	960	960
Сухе незбиране молоко, тис. т.	834	794	740
Згущене молоко, тис. т.	1310	1190	1150
Чисельність населення, млн. чол.	378	379	380

Джерело: побудовано автором на основі [40, с.16]

Заслуговує розгляду питання про промислову переробку молока, що впливає на масштаби та динаміку ринку. Так, на молочні заводи у 2019 р. надійшло близько 305 млн. т. молока, що становить близько 76% від виробленого.

В розвинених країнах частка поставок уже не збільшується, особливо в Північній Америці, Західній Європі й Океанії. У США на переробку направляється майже 99% молока, у ЄС – у цілому 94%, а у Великобританії, Нідерландах і Данії цифра близька до рівня в США. У деяких країнах Центральної й Східної Європи цей показник становить від 50 до 80%. На підставі цього проглядається залежність між рівнем розвитку молочної промисловості, динамікою переробки молока, а в кінцевому рахунку конкурентоспроможності, як товару на ринку.

Зростання виробництва молока спостерігається в основному в країнах, де на молочні заводи направляється незначна його частина. Навіть якщо поставки збільшуються, їх обсяг і світові масштаби не завжди підвищуються. Зокрема, у ряді країн, на переробку йде 10% виробленого молока, в інших – близько половини.

Деякі характерні тенденції проглядаються у виробництві питного молока та свіжих молокопродуктів. Збут питного молока й свіжих молочних продуктів характеризується спадом, особливо в Західній Європі, Північній Америці й Океанії. Незважаючи на економічну ситуацію, що не дуже сприятлива для росту споживання, збут молочних продуктів підвищеної цінності збільшується, оскільки більшість з них виробляється з урахуванням запитів споживачів.

Що стосується асортименту питного молока, то деякі варіанти й нові продукти знаходять попит. Однак частіше це повторення вже відомих продуктів, ніж впровадження новинок. Популярні продукти з низьким змістом жиру й знежирені, молоко зі зниженим змістом лактози, збагачене вітамінами.

Виробництво йогуртів й інших кисломолочних продуктів усе ще росте в більшості країн з розвинутою молочною промисловістю. Але там, де використовується велика кількість питного молока, зміни дуже незначні.

У ряді країн ситуація інша: збільшується виробництво й звичайного питного молока, і свіжих молочних продуктів. Особливою популярністю

користуються продукти із тривалим строком зберігання.

Обсяг виробництва молока в Україні в 2019 р. склав близько 13 млн. т, причому частка приватного сектора у виробництві молока сягає 73%. Виробництво молока й основних видів молочних продуктів показано в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

**Виробництво молока та основних видів молочної продукції в
Україні в 2017–2019 рр.**

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Виробництво коров'ячого молока, тис. т.	35,8	34,1	33,2
Вироблено на заводах, тис. т.: питного молока	5305,0	4799,0	4900,0
з якого в упаковці (млн. шт.)	543,0	569,0	-
масла	323,0	277,0	263,0
сиру	193,0	165,0	170,0
Імпорт, тис. т.: масла	125,0	167,0	89,0
сиру	131,0	210,0	140,0
йогурту	67,0	128,0	200,0
сухого молока	64,0	92,0	-

Джерело: побудовано автором на основі [40, с.15]

Якщо в минулі роки рентабельність галузі в середньому становила 8-10%, то в 2019 р. вона знизилася до 1%. Однією з основних причин є тривале спрацювання устаткування та зростання цін на сировину та енергоносії. Загальною причиною є низький рівень конкуренції виробництва молока, низький рівень організації та занепад інвестиційних процесів.

В 2019 р. лідируючими за рівнем інвестиційної привабливості в Україні були сегменти сухого молока, йогуртів і твердих сирів, причому в останніх двох відбувається активне витіснення західних конкурентів вітчизняними виробниками.

Потенційна потужність існуючих підприємств галузі – 20 млн. т молока в рік. Реальне завантаження цих потужностей становить менше 25%. Практично всі лідери молочного ринку проводять модернізацію устаткування. Десяток великих виробників контролюють 50% споживчого

ринку, решту – маленькі заводи. У галузі нині має місце тенденція поглинання сильними підприємствами слабких, які згодом стають частиною перших або їхніми приймальними пунктами сировини. Це загалом позитивне явище за таких умов. Однак воно не може продовжуватися тривалий час з точки зору необхідності підвищення конкурентоспроможності галузі.

Невеликі молокозаводи зараз не в змозі витримувати конкуренцію з великими виробниками. Причому відставання розвивається відразу за трьома напрямками: якості виробленого товару, якості пакування продукції й рівню співробітництва з постачальниками сировини. Причина цього криється у відсутності в дрібних виробників вільних коштів на розвиток виробництва.

Великі молокозаводи в Україні скуповують так звані «низові» підприємства (районні заводи невеликої потужності) і використовують їх для двох цілей. По-перше, для збору й поставки сировини на головний завод. По-друге, для виробництва масла вершкового й традиційних молочних продуктів для місцевого ринку. Придбання невеликих молокозаводів у регіонах також дає можливість виробникам зменшити витрати на доставку сировини із сільськогосподарських підприємств на переробні виробництва. Утримання контролю над дрібними виробництвами дає можливість великим операторам підсилити спеціалізацію цих підприємств у рамках холдингу. Оптимальний варіант виробничої системи великої компанії, що володіє в регіонах невеликими заводами з виробництва молочних продуктів – це чітка орієнтація цих підприємств на виробництво одного класу продукції (наприклад, йогурти або сиркові маси). Подібна вузька спеціалізація переробки, властива всім найбільшим світовим виробникам молочної продукції й дає можливість знизити собівартість її виробництва на 10-12%.

Якщо дана тенденція буде зберігатися й далі, то через десять років на ринку залишиться не більше десятка найбільших виробників, які й поділять між собою ринок молочної продукції. Але це не означає, що дрібні оператори взагалі зникнуть із ринку. Той, хто зможе адекватно відреагувати на кон'юнктуру ринку, знайти свою нішу, зможе й далі успішно працювати.

Фахівці Міністерства промислової політики України географічно підрозділяють молочну промисловість на 5 регіонів – Західний (західні області), Центральний (м. Київ, Київська, Черкаська, Житомирська, Чернігівська, Вінницька області), Придніпровський (Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська, Полтавська області), Східний (Сумська, Харківська, Луганська, Донецька області) і Південний (Одеська, Миколаївська, Херсонська області). За інформацією аналітиків міністерства, умови роботи виробників у різних регіонах відрізняються несуттєво.

Однак найбільш інвестиційно-привабливими є Центральний і Придніпровський регіони. Саме тут найбільший рівень попиту поєднується з високоякісною сировинною базою. Зокрема, на Центральний регіон припадає 32%, Придніпровський – 21 і Східний – 28% загальноукраїнського обсягу споживання молочної продукції. Однак якість молока, виробленого в Східному регіоні, дещо нижча через забрудненість пасовищ для худоби і кормових угідь.

Лідером ринку Західного регіону за обсягом продажів є молочна компанія «Галичина» (34% регіонального ринку), лідер ринку Центрального регіону – група «Молочний альянс» (26% ринку). На ринку Придніпровського регіону перше місце ділять група «Альміра» (18%) і ПАТ «Danon» (12%), у Східному регіоні домінує «Вімм Біль Данн» (22% ринку). Нарешті, на ринку молочної продукції Південного регіону провідні позиції займає ПАТ «Лакталіс Україна» (28%).

Однією із основних проблем для переробників продовжує залишатися наявність якісної сировини. Однак частина проблеми вже вирішена: намітилася стабільність у роботі з постачальниками сирого молока, які тепер воліють працювати з одним переробником, але на стабільній, постійній основі. Та й самі переробники перестали переманювати один в одного постачальників сировини, зосередивши свої зусилля на роботі з постійними постачальниками в поліпшенні якості сировини.

Закупівлі молока в аграрних підприємств починаючи з 2017-2018 р. у

структурі сировинного постачання молокозаводів почали витіснятися закупівлями молочної сировини в населення. Частка закупівель молока в населення в структурі сировинного постачання молокозаводів буде знижуватись. Справа в тому, що якість молока, яке закуповується в особистих господарствах, найчастіше значно нижча, ніж молока, виробленого сільськогосподарськими підприємствами. Тому, щоб зробити збір сировини більш контрольованим і підвищити якість готового продукту (а виходить, збільшити його конкурентоспроможність на ринку), деякі виробники в 2020 р. збільшили частку молока, виробленого аграрними підприємствами, у загальній структурі поставок сировини на заводи.

Нині невирішеними залишаються такі питання галузі:

- відсутність українських ДСТів на молочну продукцію;
- способів і механізмів підтримки галузі з боку держави;
- якість молока й продуктів його переробки;
- модернізація виробництва й підвищення кваліфікації працівників підприємств;
- формування закупівельної ціни молока.

Підприємства молочної промисловості України можуть переробляти понад 20 млн. тонн молока на рік, виробляючи 380 тис. тонн вершкового масла, 135 тис. тонн сиру, 4,8 млн. тонн продукції з незбираного молока. При цьому рівень використання потужностей підприємств молочної промисловості при виробництві різних видів продукції коливається від 25 до 35%.

Як відомо, ринок молока і молочних продуктів майже у всьому світі є предметом особливої уваги держави та посиленого державного регулювання. За такого низького рівня споживання молочних продуктів у країні значна їх частина експортується. Це зумовлено, насамперед, низькою купівельною спроможністю більшості населення України. Так, середньостатистичний європеєць споживає за рік близько 17 кг сиру, а українець лише 2 кг. Тим часом у 2019 р. Україна експортувала понад 60 тис. тонн цієї продукції.

Отже, ця проблема є як економічною так і гострою соціальною.

Надалі треба розширювати молокоприймальну мережу, оснащувати пункти устаткуванням для приймання, охолодження та зберігання молока, повною мірою використовуючи досвід і потенційні можливості переробних підприємств щодо надання допомоги і співпраці з товаровиробниками.

Одним з ефективних економічних важелів у розв'язанні проблем має стати закупівельна ціна на молоко, рівень якої вже сьогодні на молочному ринку становить 8800-10500 гривень за тону. Тому чим більше молочної сировини надходитиме на підприємства, тим повніше будуть завантажені виробничі потужності, зменшиться собівартість переробки молока, а це в свою чергу сприятиме зниженню оптово-відпускних і роздрібних цін.

У 2019 р. до 40% продукції у перерахунку на молоко реалізували на експорт. Експорт вершкового масла становив 18,5 тис. тонн, або в 1,4 раза більше, ніж у попередньому році, сиру – відповідно – 59,4 тис. тонн, із зростанням в 1,7 рази, сухих молочних продуктів – до 85%.

Аналіз звітних даних за кілька років та купівельної спроможності населення дозволяють зробити висновки про те, що внутрішній ринок не в змозі спожити всю вироблену в країні молочну продукцію. Особливо виникають труднощі з реалізацією вершкового масла, сиру і сухого молока влітку. В державі слід приділяти більше уваги реалізації молокопродуктів на внутрішньому ринку. Хоча зростання споживання стримується низькою купівельною спроможністю населення. Водночас є можливість зменшувати ціни на виробництво, насамперед за рахунок обмеження дії посередницьких організацій по закупівлі молока і реалізації готової продукції, а також торгівельних націнок та виключення впливу тіньового чинника.

Нині в Україні має місце загострення конкуренції в галузі. Тому якість та асортимент молочної продукції – запорука її високої конкурентоспроможності. Прикладом цього є сироварне виробництво. У 2020 році вироблено 221,6 тис. тонн порівняно з 173,3 тис. тонн у 2019 р. Реалізовано на зовнішньому ринку – 93,6 тис. тонн (45%). Відбувається

концентрація виробництва і зростання частки випуску сирів на великих підприємствах. Понад 6 тис. тонн на рік виробляють такі підприємства, як Шосткінський міськмолкомбінат, Баштанський сирзавод, Звенигородський сиркомбінат, Золотоніський маслоробний комбінат та інші.

2.2. Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства

Золотоніський маслоробний комбінат розпочав свою діяльність у 1932 році із добовим випуском вершкового масла – 400 кг.

У 2000 році Золотоніський маслоробний комбінат ввійшов до складу групи компаній «Молочний альянс». У 2008 році за рахунок інвестицій групи «Молочний альянс» підприємство запровадило нову технологічну лінію із виробництва твердих сирів.

На сьогодні ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» потужне підприємство по виробництву молока, сирів, масла та сухих молочних сумішей. Продукція підприємства випускається під торговими марками «Златокрай», «Пирятин», «Славія».

Виробнича структура ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» має цехову будову та складається з основного виробництва, що містить у собі основні і допоміжні цехи та обслуговуючого господарства (рис. 2.1).

В сирцеху знаходяться сировиготовлювачі, формовики для сиру, поряд з сирцехом знаходиться солільне відділення, камера дозрівання сиру. Маслоцех обладнаний танками для вершків, масловичотвлювачами, тут також знаходиться апарат для виготовлення плавлених сирів. Масло на заводі виробляється періодично, на замовлення. Цех сухої молочної продукції обладнаний бункерами для молока та сушильними установками в яких проходить процес сушіння і отримання готового продукту – сухого молока та сухої сироватки.

На ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» є відділ збуту,

санпропускник, лабораторія, бухгалтерія, експедиція, склад, будівельна бригада, кімната охорони, заквасочне відділення, тепловий пункт. Центральна частина заводу обладнана центральним пультом управління, за всіма процесами що проходять на підприємстві наглядає головний оператор.

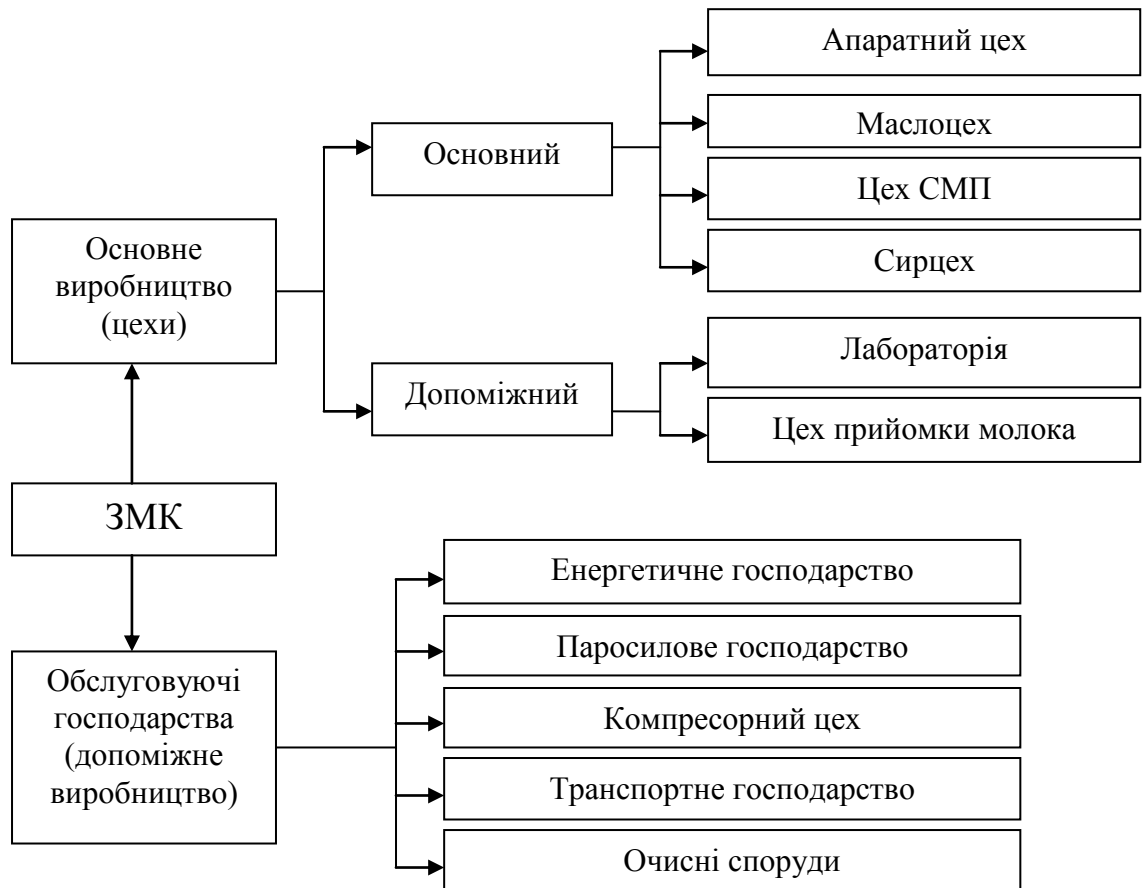

Рис 2.1. Виробнича структура управління ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Джерело: побудовано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Ринками збуту продукції є внутрішній та зовнішній (країни Африки, Індонезія, Пакистан, Німеччина, Голландія, Японія, Китай). Експорт здійснюють за наступними товарними групами – суха сироватка та молоко.

Структуру випуску продукції наведемо в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка реалізації основних видів продукції
ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2018-2019 рр.

№	Види продукції	2018 рік		2019 рік		Відхилення	
		тис.т.	тис.грн.	тис.т.	тис.грн.	тис.т.	тис.грн.
1	Масло солодковершкове	3 235,80	359425,3	3449,7	404392,2	213,9	44966,9
2	Сир твердий	228,9	24732,9	199,7	24604,4	-29,2	-128,5
3	Продукт білково-жировий	6502,9	393790,7	6403,2	393377,5	-99,7	-413,2
4	Суша молочна сироватка	5 529,60	107019,3	5529,6	82292	0	-24727,3
5	Сухе знежирене молоко	727,4	33633	813,4	41878,7	86	8245,7
6	Сир м'який	356,4	27569,7	306,5	27088,3	-49,9	-481,4
7	Сухе цільне молоко	362,1	26849,4	1172,1	86935,1	810	60085,7
	Сума	16 943,10	973 020,3	17 874,20	1 060 568,2	931,1	87547,9

Джерело: побудовано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

У 2019 році ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» найбільші обсяги реалізації становили продукту білково-жирового на суму 393377,5 тис. грн., реалізація якого зменшується та масла солодко вершкового на суму 404392,5 тис. грн., реалізація якого збільшується. Найменші обсяги реалізації становить сир твердий на суму 24606,4 тис. грн., сир м'який на суму 27088,3 тис. грн.

Таблиця 2.5

Структура реалізації основних видів продукції
ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2018-2019 рр., %

№	Види продукції	2018 рік	2019 рік	Відхилення
1	Масло солодковершкове	35,8	21,5	-14,3
2	Сир твердий	2,5	1,2	-1,3
3	Продукт білково-жировий	39,3	39,8	0,5
4	Суша молочна сироватка	10,7	23,2	12,5
5	Сухе знежирене молоко	3,4	5,1	1,7
6	Сир м'який	2,7	1,9	-0,8
7	Сухе цільне молоко	2,7	7,3	4,6
	Сума	100	100	0

Джерело: побудовано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

комбінат»

Найбільшу частку реалізації займає продукт білково-жировий: у 2018 році – 39,3%, у 2019 році – 39,8%, частка якого зростає на 0,5%. У 2019 році найбільші темпи зростання мали:

- суха молочна сироватка на 12,5%, із 10,7% у 2018 році до 23,2% у 2019 році;
- сухе цільне молоко на 4,6%, із 2,7% у 2018 році до 7,3% у 2019 році.
- сухе знежирене молоко на 1,7%, із 3,4% у 2018 році до 5,1% у 2019 році.

Негативним є значне скорочення реалізації таких продуктів як:

- масло солодковершкове на 14,3%, із 35,8% у 2018 році до 21,5% у 2019 році;
- сир твердий на 1,3%, із 2,5% у 2018 році до 1,2% у 2019 році.

Отже, можна відмітити зростання частки таких товарних груп як суха молочна сироватка та сухе цільне молоко, тобто зростає частка продукції, що експортується. Тобто підприємство активно розвиває зовнішню торгівлю та нарощує експортний потенціал. При цьому негативним є скорочення таких товарних груп як масло та сир твердий, тобто населення почало менше споживати ці важливі продукти, за рахунок зниження купівельної спроможності.

В табл. 2.6 розглянемо основні техніко-економічні показники діяльності досліджуваного підприємства за 2017-2019 рр. Аналіз табл. 2.6 показує, що у 2019 році обсяги діяльності та реалізації продукції зростають на 4,13% порівняно із 2018 роком. У 2018 році спостерігалось зменшення обсягів реалізації на 34909 тис. грн. або на 3,21%, що негативно позначилося на результатах діяльності підприємства. Так у 2018 році підприємство отримало чистий збиток у розмірі 25796 тис. грн. У 2019 році підприємство працювало також збитково: чистий збиток склав 54338 тис. грн., це на 28542 тис. грн., або на 110,65% більше, ніж у 2018 році.

Таблиця 2.6

**Основні показники виробничо-господарської діяльності
ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 роки**

Показники	2017	2018	2019	Відхилення 2018/2017		Відхилення 2019/2018	
				(+, -)	%	(+, -)	%
Обсяг виробництва тис. грн.	1087664	1052768	1096226	-34896	-3,21	43 458	4,13
Чистий дохід від реалізації продукції	1087395	1052486	1095923	-34909	-3,21	43 437	4,13
Собівартість	899627	970789	1033451	71162	7,91	62 662	6,45
Матеріальні витрати	869761	990863	791348	121102	13,92	-199 515	-20,14
Матеріаломісткість продукції	0,80	0,94	0,72	0,14	17,70	-0,22	-23,30
Валовий прибуток	187768	81697	62472	-106071	-56,49	-19 225	-23,53
Фінансові результати від операційної діяльності	129283	21409	-19201	-107874	-83,44	-40 610	-189,69
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	620	587	572	-33	-5,32	-15	-2,56
Середньомісячний рівень оплати праці, грн./чол.	6367,74	9066,81	10096,78	2699,07	42,39	1029,97	11,36
Продуктивність праці, грн./чол.	1753,86	1792,99	1915,95	39,13	2,23	122,96	6,86
Активи	683886	722997	642025	39111	5,72	-80 972	-11,20
Основні засоби	105771	110425	143752	4654	4,40	33 327	30,18
Фондоозброєність, тис. грн./чол.	170,60	188,12	251,31	17,52	10,27	63,20	33,59
Фондовіддача, грн./грн.	10,28	9,53	7,62	-0,75	-7,29	-1,91	-20,01
Фондомісткість, грн./грн.	0,10	0,10	0,13	0,01	7,86	0,03	25,02
Чистий фінансовий результат	73592	-25796	-54338	-99388	-135,05	-28 542	-110,65

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Відповідно до збільшення обсягів реалізації зростає собівартість продукції, але більшими темпами, ніж реалізація. Так у 2018 році

собівартість зросла на 71162 тис. грн., або на 7,9%, а в 2019 році – на 62662 тис. грн., або на 6,45%. При цьому матеріальні витрати мають тенденцію до скорочення у 2019 році на 199515 тис. грн., або на 20,14%. Відповідно скорочується матеріаломісткість, яка у 2017 році складала 0,8, у 2018 році – 0,94, а в 2019 році – 0,72.

За рахунок значного зростання собівартості та перевищення її темпів зростання над чистим доходом, валовий прибуток скорочується у 2018 році на 56,49%, а в 2019 році – 23,53%. За результатами операційної діяльності у 2019 році був отриманий чистий збиток у розмірі 19201 тис. грн.

За 2017-2019 рр. спостерігається зменшення чисельності персоналу на 33 особи у 2018 році, на 15 осіб у 2019 році. Зменшення чисельності персоналу не можна вважати негативним, оскільки, вартість основних засобів зростає, що свідчить про оновлення виробничих фондів, яке відповідно більш автоматизоване та вимагає меншого втручання персоналу у виробничий процес.

Рівень заробітної плати постійно зростає. У 2018 році середньомісячна заробітна плата збільшилася майже вдвічі, на 2699,07 грн., або на 42,39%, у 2019 році – на 1029,07 грн., або на 11,36%. На кінець 2019 року середньомісячна заробітна плата персоналу становила 10096,78 грн.

Продуктивність праці має тенденцію до зростання за 2017-2019 рр. за рахунок збільшення чистого доходу та зменшення чисельності персоналу. У 2018 році продуктивність праці зросла на 2,23%, а в 2019 році – на 6,86%. У 2019 році 1 працівником було вироблено продукції на 1915,95 тис. грн.

Активи підприємства у 2019 році скорочуються на 80972 тис. грн., або на 11,2%, при цьому основні засоби підприємства зросли на 33327 тис. грн., або на 30,18%, що свідчить про розвиток виробничої складової підприємства.

Показники ефективності використання основних засобів наведено на рис. 2.2.

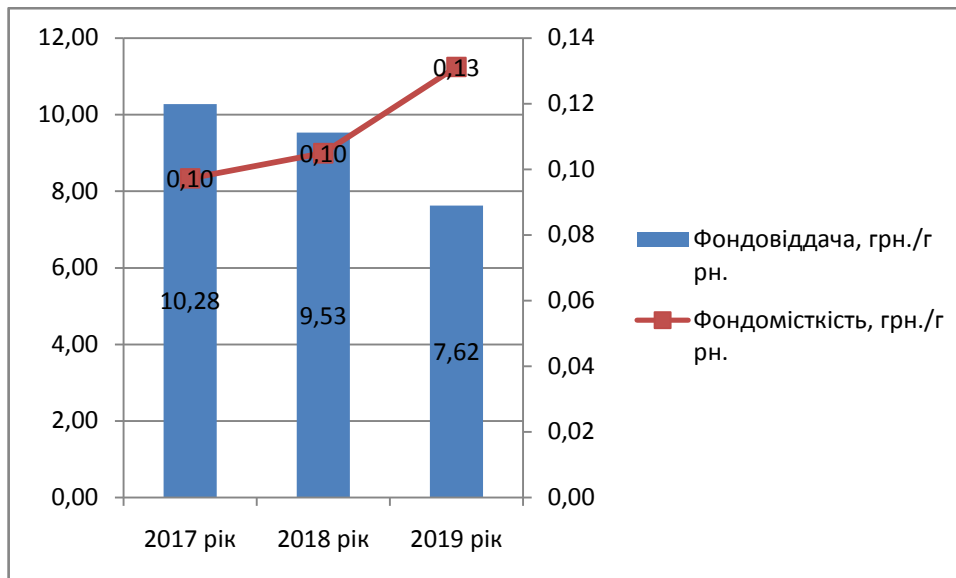

Рис. 2.2. Динаміка показників ефективності використання основних засобів ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 роки

Джерело: побудовано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Отже, фондівдача підприємства зменшується із 10,28 у 2017 році до 7,62 у 2019 році. Це є негативною тенденцією, оскільки чистий дохід підприємства зростає та свідчить про зниження ефективності використання основних засобів. Відповідно відбувається зростання коефіцієнту фондівдачі із 0,1 у 2017-2018 рр. до 0,13 у 2019 році.

За результати діяльності у 2018-2019 рр. був отриманий чистий фінансовий збиток, який має тенденцію до зростання. Тому проведемо аналіз звіту про фінансові результати в табл. 2.7.

У 2019 році фінансовий результат від операційної діяльності приносив збиток за рахунок зміни наступних факторів:

- зменшення інших операційних доходів на 15323 тис. грн., або на 77,08%;
- зростання витрат на збут на 1072 тис. грн., або на 3,94%;
- зростання інших операційних витрат на 5771 тис. грн., або на 16,89%.

Таблиця 2.7

Динаміка показників доходів та витрат

ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 роки

Показник	Роки			Відхилення 2018/2017		Відхилення 2019/2018	
	2017	2018	2019	(+, -)	%	(+, -)	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1087395	1052486	1095923	-34909	-3,21	43437	4,13
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	899627	970789	1033451	71162	7,91	62662	6,45
Валовий прибуток	187768	81697	62472	-106071	-56,49	-19225	-23,53
Інші операційні доходи	25047	19879	4556	-5168	-20,63	-15323	-77,08
Адміністративні витрати	14933	18804	18023	3871	25,92	-781	-4,15
Витрати на збут	47356	27194	28266	-20162	-42,58	1072	3,94
Інші операційні витрати	21243	34169	39940	12926	60,85	5771	16,89
Фінансовий результат від операційної діяльності	129283	21409	-19201	-107874	-83,44	-40610	-189,69
Інші фінансові доходи	1867	2000	850	133	7,12	-1150	-57,50
Інші доходи		49	192	49	100	143	291,84
Фінансові витрати	41180	49197	36167	8017	19,47	-13030	-26,49
Інші витрати	96	57	12	-39	-40,63	-45	-78,95
Фінансовий результат до оподаткування	89874	-25796	-54338	-115670	-128,70	-28542	-110,65
Витрати (дохід) з податку на прибуток	16282			-16282	-100	0	0
Чистий фінансовий результат	73592	-25796	-54338	-99388	-135,05	-28542	-110,65

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

За 2019 рік відбулися наступні негативні зміни:

- зменшення фінансового результату від операційної діяльності на 40610 тис. грн., або на 189,69%;

- зменшення чистого фінансового результату на 28542 тис. грн., або на 110,65%.

Підприємству необхідно скорочувати операційні витрати та шукати шляхи зменшення собівартості продукції.

2.3. Оцінка фінансового стану підприємства

Для аналізу фінансового стану розглянемо основні зміни у балансі підприємства, що будуть вказувати на проблемні зони під час аналізу фінансових показників.

Таблиця 2.8

Горизонтальний аналіз балансу

ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 роки

Актив	Рік			Відхилення 2018/2017		Відхилення 2019/2018	
	2017	2018	2019	(+, -)	%	(+, -)	%
I. Необоротні активи							
Основні засоби:	105771	110425	143752	4654	4,40	33327	30,18
первісна вартість	190834	210969	256302	20135	10,55	45333	21,49
знос	85063	100544	112550	15481	18,20	12006	11,94
Довгострокові фінансові інвестиції	78	78	49064	0	0,00	48986	62802,56
Довгострокова дебіторська заборгованість			9087			9087	
Інші необоротні активи			6215			6215	
Усього за розділом I	105849	110503	208118	4654	4,40	97615	88,34
II. Оборотні активи							
Запаси	220869	343178	189003	122309	55,38	-154175	-44,93
Виробничі запаси	16199	20985	21634	4786	29,55	649	3,09
Незавершене виробництво	7349	5824	6718	-1525	-20,75	894	15,35
Готова продукція	197052	316087	160348	119035	60,41	-155739	-49,27
Товари	269	282	303	13	4,83	21	7,45
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	7845	33777	45603	25932	330,55	11826	35,01
Дебіторська заборгованість: за виданими авансами	5658	10070	4514	4412	77,98	-5556	-55,17

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
з бюджетом	28703	5924	5103	-22779	-79,36	-821	-13,86
із внутрішніх розрахунків	16090	22800	990	6710	41,70	-21810	-95,66
Інша поточна дебіторська заборгованість	4576	652	1169	-3924	-85,75	517	79,29
Поточні фінансові інвестиції			24052			24052	
Гроші та їх еквіваленти	265937	138302	102085	-127635	-47,99	-36217	-26,19
Готівка	28	1	10	-27	-96,43	9	900
Рахунки в банках	265909	138301	102075	-127608	-47,99	-36226	-26,19
Витрати майбутніх періодів	604	149	208	-455	-75,33	59	39,60
Інші оборотні активи	27755	57642	61180	29887	107,68	3538	6,14
Усього за розділом II	578037	612494	433907	34457	5,96	-178587	-29,16
Баланс	683886	722997	642025	39111	5,72	-80972	-11,20
Пасив							
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	4914	4914	4914	0	0,00	0	0,00
Додатковий капітал	10908	10908	10920	0	0,00	12	0,11
Резервний капітал	737	737	737	0	0,00	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	125091	99295	44957	-25796	-20,62	-54338	-54,72
Усього за розділом I	141650	115854	61528	-25796	-18,21	-54326	-46,89
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Інші довгострокові зобов'язання	116294	86847	87736	-29447	-25,32	889	1,02
Усього за розділом II	116294	86847	87736	-29447	-25,32	889	1,02
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	124337	102330	55667	-22007	-17,70	-46663	-45,60
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями			848	0		848	
за товари, роботи, послуги	32870	46965	44531	14095	42,88	-2434	-5,18
за розрахунками з бюджетом	8151	787	3606	-7364	-90,34	2819	358,20
за розрахунками зі страхування	344	591	515	247	71,80	-76	-12,86

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
за розрахунками з оплати праці	1092	2189	1836	1097	100,46	-353	-16,13
за розрахунками з учасниками			137	0		137	
із внутрішніх розрахунків	246197	353337	377099	107140	43,52	23762	6,73
Поточні забезпечення	3108	4678	5198	1570	50,51	520	11,12
Інші поточні зобов'язання	9843	9419	3324	-424	-4,31	-6095	-64,71
Усього за розділом III	425942	520296	492761	94354	22,15	-27535	-5,29
Баланс	683886	722997	642025	39111	5,72	-80972	-11,20

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Із аналізу табл. 2.8 можна відмітити, що у 2018 році активи підприємства зросли на 39111 тис. грн., або на 5,72% за рахунок зростання необоротних активів на 4654 тис. грн., або на 4,4% та оборотних активів на 34457 тис. грн., або на 5,72%. У структурі активів негативним є скорочення власного капіталу на 25796 тис. грн., або на 18,21%, що призведе до зменшення фінансової стійкості та зростання поточних зобов'язань на 94354 тис. грн., або на 22,15%, що призведе до втрати фінансової стабільності та затримки платежів.

У 2019 році активи підприємства скорочуються на 80972 тис. грн., або на 11,2%, при цьому необоротні активи зросли на 97615 тис. грн., або на 88,34% за рахунок значного зростання довгострокових фінансових інвестицій на 48986 тис. грн. оборотні активи зменшилися на 178587 тис. грн., або на 29,16%. У структурі пасивів негативним є поступове зменшення власного капіталу на 54326 тис. грн., або на 46,89%, зростання довгострокових зобов'язань на 889 тис. грн., або на 1,02%, при цьому поточні зобов'язання зменшуються на 27535 тис. грн., або на 5,29%.

В табл. 2.9 розглянемо структуру балансу.

Таблиця 2.9

Вертикальний аналіз балансу
ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 роки

Актив	Рік			Відхилення	
	2017	2018	2019	2018	2019
I. Необоротні активи					
Основні засоби:	15,47	15,27	22,39	-0,19	7,12
первісна вартість	27,90	29,18	39,92	1,28	10,74
знос	12,44	13,91	17,53	1,47	3,62
Довгострокові фінансові інвестиції	0,01	0,01	7,64	0,00	7,63
Довгострокова дебіторська заборгованість	0,00	0,00	1,42	0,00	1,42
Усього за розділом I	15,48	15,28	32,42	-0,19	17,13
II. Оборотні активи					
Запаси	32,30	47,47	29,44	15,17	-18,03
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1,15	4,67	7,10	3,52	2,43
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0,83	1,39	0,70	0,57	-0,69
з бюджетом	4,20	0,82	0,79	-3,38	-0,02
із внутрішніх розрахунків	2,35	3,15	0,15	0,80	-3,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,67	0,09	0,18	-0,58	0,09
Поточні фінансові інвестиції	0,00	0,00	3,75	0,00	3,75
Гроші та їх еквіваленти	38,89	19,13	15,90	19,76	-3,23
Інші оборотні активи	4,06	7,97	9,53	3,91	1,56
Усього за розділом II	84,52	84,72	67,58	0,19	17,13
Баланс	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00
Пасив					
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,72	0,68	0,77	-0,04	0,09
Додатковий капітал	1,60	1,51	1,70	-0,09	0,19
Резервний капітал	0,11	0,10	0,11	-0,01	0,01
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	18,29	13,73	7,00	-4,56	-6,73
Усього за розділом I	20,71	16,02	9,58	-4,69	-6,44
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Інші довгострокові зобов'язання	17,00	12,01	13,67	-4,99	1,65
Усього за розділом II	17,00	12,01	13,67	-4,99	1,65
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	18,18	14,15	8,67	-4,03	-5,48
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	0,00	0,00	0,13	0,00	0,13

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6
за товари, роботи, послуги	4,81	6,50	6,94	1,69	0,44
із внутрішніх розрахунків	36,00	48,87	58,74	12,87	9,86
Поточні забезпечення	0,45	0,65	0,81	0,19	0,16
Усього за розділом III	62,28	71,96	76,75	9,68	4,79
Баланс	100	100	100	0	0

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Із структури активів можна зробити висновок, що необоротні активи мають незначну частку, яка в 2017 році склала 15,48%, в 2018 році – 15,28%, в 2019 році – 32,42%. Зростання якої відбулося за рахунок збільшення довгострокових фінансових інвестицій та основних засобів на 7,63% та 7,12% відповідно. Оборотні активи займають високу частку за рахунок високої частки запасів та грошових коштів.

У структурі пасивів негативним є зменшення частки власного капіталу, яка в динаміці скорочується із 20,71% у 2017 році до 9,58% у 2019 році, при оптимальному співвідношенні 50%. Найбільшу частку у структурі пасивів займають поточні зобов'язання в 2017 році частка яких склала 62,28%, в 2018 році – 71,96%, в 2019 році – 76,75%.

Далі проведемо аналіз ліквідності підприємства.

Таблиця 2.10

**Ліквідність балансу ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»
за 2017-2019 рр., тис. грн.**

Група	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Група	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Високоліквідні	265937	138302	126137	Найбільш термінові	301605	417966	437094
Середньоліквідні	90627	130865	118559	Короткострокові	124337	102330	55667
Низьколіквідні	220869	343178	189003	Довгострокові	116294	86847	87736
Важколіквідні	106453	110652	208326	Постійні	141650	76743	142500

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Порівняння А1 – П1 та А2 – П2 показує поточну ліквідність балансу,

порівняння АЗ – ПЗ вказує перспективну ліквідність, що дає змогу прогнозувати платоспроможність підприємства на основі порівняння майбутніх надходжень та платежів. Отже, у 2019 р. баланс ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» не виконується А1-П1, тому баланс підприємства є неліквідним. За 2017-2018 рр. зіставлення АЗ – ПЗ відповідає умові, тобто підприємство має перспективну ліквідність.

Динаміка відносних показників ліквідності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» наведена у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Відносні показники ліквідності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 рр.

Назва показника	Роки			Абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,62	0,27	0,26	-0,36	-0,01
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,77	0,41	0,32	-0,37	-0,08
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,36	1,18	0,88	-0,18	-0,30

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Коефіцієнт поточної ліквідності визначає, що у 2017 році 136% поточних зобов'язань підприємство може покрити за рахунок наявних оборотних активів, а в 2019 р. – 88%. Зменшення його розглядається як негативна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства.

Значення цього показника за 2017-2019 рр. значно нижче нормативного рівня, що вказує на низьку платоспроможність підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, показує, що 77% поточних зобов'язань підприємство може погасити за рахунок усіх оборотних активів за виключенням запасів. Відбувається поступове скорочення показника із 0,77 у 2017 р. до 0,32 – в 2019 р. Дана динаміка є негативною. Значення показника нижче нормативного.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, показує частку негайного

погашення поточних зобов'язань за рахунок наявних у розпорядженні грошових коштів і поточних фінансових інвестицій. За аналізований період значення показника значно вище нормативного значення, і становить 0,62 у 2017 році. Значення показник скорочується в динаміці, але його значення вище нормативного, що обумовлено високою часткою грошових коштів та фінансових інвестицій досліджуваного підприємства.

Із розрахунку показників ліквідності можна зробити висновок, що платоспроможність підприємства у 2017-2019 рр. низька. У 2019 році показники поточної та швидкої ліквідності мають значення менше нормативного.

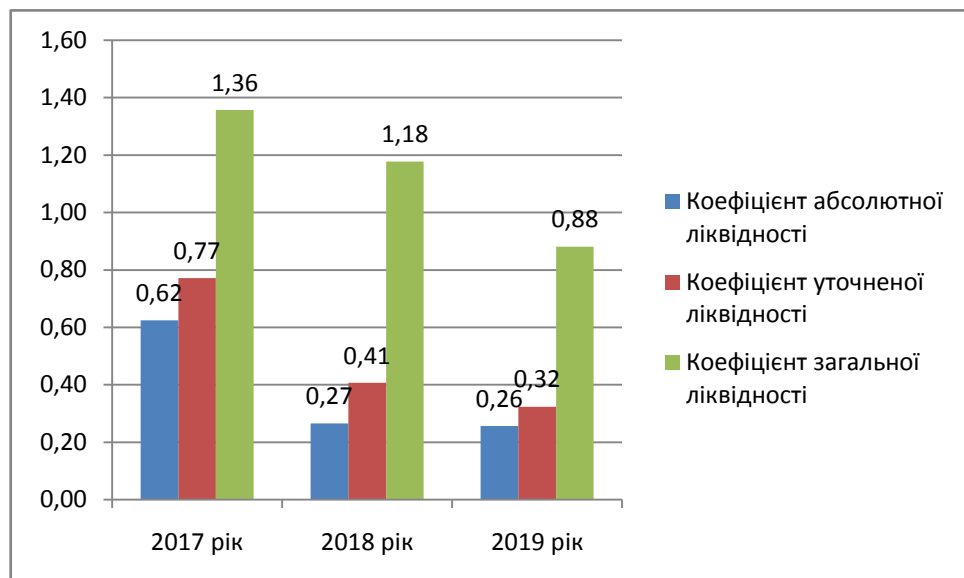

Рис. 2.3. Динаміка показників ліквідності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Основні показники фінансової стійкості подані у табл. 2.12.

За аналізований період у структурі пасивів ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» частка власного капіталу менше 50%. Коефіцієнт автономії за 2017-2019 роки має значення 0,21, 0,16 та 0,10. Вважається, чим вищий рівень показника, тим більш фінансово стійким є підприємство. Тобто значення коефіцієнта менше нормативного, що вказує на зниження

фінансової стійкості.

Таблиця 2.12

**Динаміка показників фінансової стійкості ТДВ «Золотоніський
маслоробний комбінат» за 2017-2019 рр.**

Показник	Роки			Абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	0,21	0,16	0,10	-0,05	-0,06
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,79	0,84	0,90	0,05	0,06
Коефіцієнт фінансового ризику	3,83	5,24	9,43	1,41	4,19
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,45	0,43	0,59	-0,02	0,16
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,25	0,05	-2,38	-0,21	-2,43
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними оборотними коштами	0,06	0,01	-0,34	-0,05	-0,35
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	0,16	0,02	-0,78	-0,15	-0,79

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу характеризує частку зобов'язань у валюті балансу.

Отже, у 2017 р. частка позикового капіталу становила 79%, у 2018 р. – 84%, у 2019 р. – 90%. Збільшення коефіцієнта концентрації позикового капіталу обумовлене зростанням зобов'язань підприємства та зменшенням власного капіталу у структурі пасивів.

Коефіцієнт фінансового ризику характеризує, скільки позикових коштів підприємство залучило на 1 грн. власного капіталу. На 1 грн. власного капіталу у 2017 р. підприємство залучило 3,83 грн. позикових коштів, у 2018 р. – 5,24 грн., у 2019 р. – 9,43 грн. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» має високе значення фінансового ризику, яке має тенденцію до зростання, що є негативним.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів вказує, що в структурі позикових коштів частка довгострокових зобов'язань зростає із 45% у 2017 році до 59% у 2019 році.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу характеризує частку

власного капіталу, вкладеного в оборотні активи і характеризує зростання ступеня мобільності власного капіталу, а саме ту частину власного капіталу, що перебуває в обігу і забезпечує необхідну гнучкість у використанні коштів. За 2017 рік коефіцієнт маневреності має значення 0,25, у 2018 році 0,05, у 2019 році – (-2,38), тобто у підприємства не було вільних обігових коштів.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами характеризує частку оборотних активів, які сформовані за рахунок власних фінансових ресурсів. Цей показник показує здатність підприємства самостійно фінансувати свою поточну діяльність. Значення даного показника у 2017 році становило 0,06, в 2018 році – 0,01, в 2019 році – (-0,34). Тобто підприємство не в змозі самостійно фінансувати свою поточну діяльність, на що вказує від'ємне значення показника.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами характеризує рівень достатності власних оборотних коштів для формування запасів. Даний коефіцієнт має від'ємне значення (у 2019 році -0,78), що свідчить про відсутність власних оборотних коштів ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» у 2017-2018 рр.

Таблиця 2.13

Динаміка показників ділової активності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 р.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018
Оборотність активів, оборотів	1,59	1,46	1,71	-0,13	0,25
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,88	1,72	2,53	-0,16	0,81
Період одного обороту обігових коштів, днів	191,37	209,50	142,53	18,13	-66,97
Коефіцієнт оборотності запасів	4,07	2,83	5,47	-1,24	2,64
Період одного обороту запасів, днів	88,38	127,26	65,84	38,88	-61,42
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	17,30	14,37	19,10	-2,92	4,73
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	20,81	25,05	18,85	4,23	-6,20
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,77	2,61	2,56	-1,16	-0,05
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	95,56	138,14	140,78	42,58	2,64
Період операційного циклу, днів	109,20	152,31	84,69	43,11	-67,62
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	7,68	9,08	17,81	1,41	8,73

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Аналізуючи дані ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» у 2017-2019 рр., можна зробити висновок про зростання коефіцієнта оборотності активів в 2019 порівняно з 2018 роком на 0,25. Показник мав тенденцію до зростання. Отже, на підприємстві кількість отриманої виручки від реалізації продукції збільшилась на одиницю коштів, інвестованих в активи, що мало позитивний вплив на підприємство.

На ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2017-2019 рр. зріс в 2019 порівняно з 2018 роком на 0,81. Показник мав тенденцію до зростання.

Відповідно до зростання коефіцієнту оборотності обігових коштів період одного обороту обігових коштів зменшується із 191,37 дні у 2017 році до 142,53 дні у 2019 році.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує, у скільки разів виручка перевищує кредиторську заборгованість підприємства. В динаміці простежувалась тенденція поступового зростання показника протягом 2017-2019 років з 3,77 до 2,56, що можна вважати наслідком зростання обсягів кредиторської заборгованості ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» порівняно з чистим доходом від реалізації продукції. Така тенденція відповідає нормативу, відповідно до якого має зростати показник оборотності кредиторської заборгованості. Зростання значення показника вказувало на дієвість політики управління кредиторською заборгованістю.

Строк погашення кредиторської заборгованості характеризує термін перебування коштів ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» у стані кредиторської заборгованості, тобто період, протягом якого воно перераховує кошти за отримані кредити. Протягом 2017-2019 рр. спостерігалось спадання терміну оплати рахунків більш ніж на 0,05 днів. В 2019 році строк погашення кредиторської заборгованості складав 140,78 дні. За аналізований період 2017-2019 рр. період погашення кредиторської

заборгованості збільшився із 95,56 дні у 2017 році до 140,78 дні у 2019 році.

В період з 2017-2019 рр. коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості коливався від 17,3 в 2017 році до 19,1 в 2019 році. В динаміці спостерігалось зменшення терміну оплати дебіторської заборгованості. В 2018 році кількість днів погашення дебіторської заборгованості зросла на 6,2 днів, а в 2019 зменшилася на 6,2 дні. Збільшення строків дебіторської заборгованості мало негативний вплив, оскільки підприємство не отримувало кошти за надані товари та послуги і не мало змоги використовувати ці кошти в господарській діяльності. Підприємству необхідно покращувати політику управління дебіторською заборгованістю.

У 2017-2019 роках спостерігалось незначне зростання показника від 4,07 у 2017 році до 5,47 в 2019 році. Запаси у 2017 році здійснювали повний оберт за 88,38 дні, в 2018 році – 127,26 дні, а в 2019 році – 65,84 дні.

Операційний цикл у 2019 році становив 84,69 дні.

ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» з року в рік демонструвало значний ріст по коефіцієнту оборотності власного капіталу. Так, у 2018 році у порівнянні з 2017 роком коефіцієнт оборотність власного капіталу збільшився на 1,41 пункти і складав 9,08 пунктів проти 7,68 у 2017 році. Отже, частка чистої виручки від реалізації продукції по відношенню до власного капіталу зменшувалась. Звідси можна зробити висновок про зниження ефективності використання коштів власників ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат».

Показники рентабельності, що базуються на витратному підході характеризують прибутковість здійснених витрат у процесі діяльності підприємства.

Аналіз рентабельності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017- 2019 р., %

Показник	Роки			Абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018
Показники рентабельності та окупності витрат					
Рентабельність виробничих витрат	7,49	-2,45	-4,85	-9,94	-2,40
Рентабельність операційних витрат	0,07	-0,02	-0,06	-0,10	-0,03
Показники рентабельності продукції (дохідні показники)					
Чиста рентабельність продажів	6,77	-2,45	-4,96	-9,22	-2,51
Чиста рентабельність доходу від операційної діяльності	11,89	2,03	-1,75	-9,86	-3,79
Показники рентабельності капіталу (активів) (ресурсні показники)					
Чиста рентабельність сукупного капіталу (усіх активів)	10,76	-3,57	-8,46	-14,33	-4,90
Чиста рентабельність власного капіталу	51,95	-22,27	-88,31	-74,22	-66,05

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Так, у ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» знижується ефективність здійснених витрат, про що свідчить спадання показника рентабельності виробничих витрат із 7,49% у 2017 р. до -4,85% у 2019 р.

Рентабельність операційних витрат має тенденцію до спадання із 0,07% у 2017 р. до – -0,06% у 2019 р.

У діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» негативним є спадання дохідних показників рентабельності.

Так, рентабельність продажів у 2017 році склала 6,77%, а в 2019 р. рентабельність продажів становив -4,96%. Чиста рентабельність доходу від операційної діяльності значно знизилась у 2019 році порівняно із 2017 роком, із 11,89% до -1,75%.

Негативним є зменшення рентабельності капіталу із 10,76% у 2017 році до -8,46% у 2019 році, рентабельності власного капіталу із 51,95% у 2017 році до -88,31% у 2019 році.

В динаміці всі показники рентабельності мають тенденцію до зменшення та мають від’ємні значення за рахунок отриманих чистих збитків

підприємства у 2018-2019 рр.

Висновки до розділу 2

ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» потужне підприємство по виробництву молока, сирів, масла та сухих молочних сумішей. Продукція підприємства випускається під торговими марками «Златокрай», «Пирятин», «Славія».

В 2019 році обсяги діяльності та реалізації продукції зростають на 4,13% порівняно із 2018 роком. У 2018 році спостерігалось зменшення обсягів реалізації на 34909 тис. грн. або на 3,21%, що негативно позначилося на результатах діяльності підприємства. Так у 2018 році підприємство отримало чистий збиток у розмірі 25796 тис. грн. У 2019 році підприємство працювало також збитково: чистий збиток склав 54338 тис. грн., це на 28542 тис. грн., або на 110,65% більше, ніж у 2018 році.

За результатами проведеного аналізу фінансового стану ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» можна зробити наступні висновки:

- показники рентабельності у 2019 році мають від'ємне значення, оскільки за результатами діяльності підприємство отримало чисті збитки у розмірі 54338 тис. грн.;

- всі показники ліквідності мають значення нижче нормативного, тобто підприємство не спроможне покрити поточні зобов'язання;

- у 2019 році відбулося зростання дебіторської та кредиторської заборгованості, тому ділова активність компанії дещо знизилася;

- за результатами діяльності у 2019 році компанія мала критичну фінансову стійкість.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «ЗОЛОТОНІСЬКИЙ МАСЛОРОБНИЙ КОМБІНАТ»

3.1. Стратегічний аналіз діяльності підприємства

Споживчий ринок регулює випуск продукції. Попит на якісну продукцію та конкуренція спонукають підприємства застосовувати нові технології, розширювати та змінювати асортимент молочної продукції. За останні два роки істотно змінилася структура молочної продукції, що виробляється. З основних видів молочних продуктів, що виробляються в області, переважає випуск сирів жирних, масла тваринного, кисломолочної продукції, сухого знежиреного молока, консервів. В останні роки відсутнє виробництво молочних продуктів дитячого харчування.

Зміни в структурі випуску молочної продукції зумовлені різними темпами падіння виробництва окремих продуктів. Так, з року в рік скорочувалося виробництво масла тваринного, у 2018 р. його вироблено лише 41,4%, 58% – 2017 р. і 74,3% – 2016 р.

Господарствами усіх категорій за 2019 р. вироблено 559,7 тис. т молока (на 4,1 тис. т більше ніж у 2017р.). В господарствах населення, вироблено 58 тис. т. – молока на 2,7% більше ніж у 2018 році. Сільськогосподарські підприємства зменшили виробництво молока на 5,7% і воно становило в 2019 р. 234,8 тис. т.

В 2019 р. харчовикам вдалося закріпити розпочату в 2018 р. тенденцію нарощування виробництва. Якщо приріст продукції на підприємствах харчової промисловості та переробки сільськогосподарських продуктів в Умані за два роки склав 30,3% (по області – лише 20,3%). Саме підприємствам молочної промисловості належить найбільша частка обсягів виробництва харчової промисловості за 2019 р., ними вироблено продукції на 309,1 млн. грн., або 26,2% від обсягу харчової промисловості. Це на 17,5%

більше ніж у 2017 р.

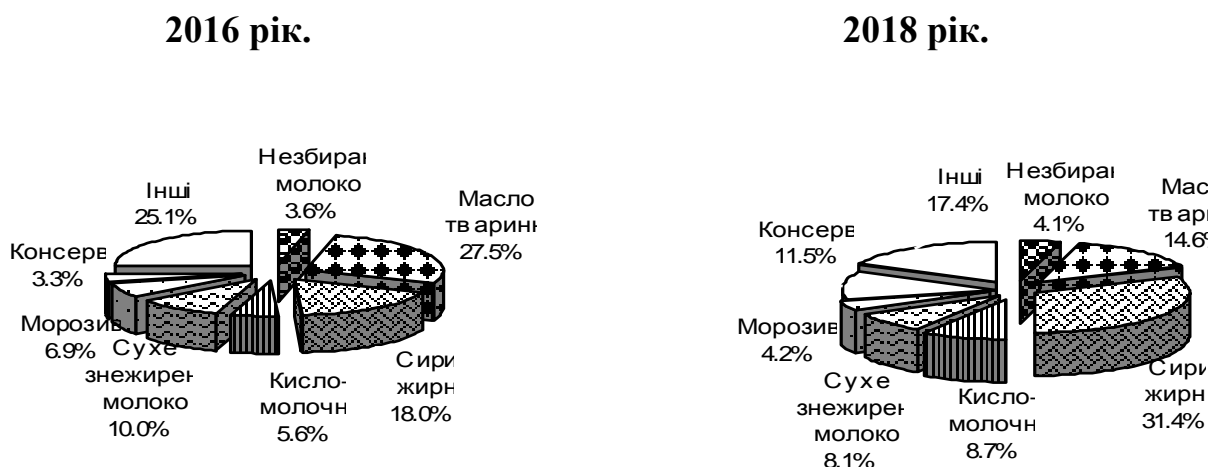

Рис. 3.1. Структура виробництва молочної продукції у % (по вартості окремих видів продукції у загальному обсязі продукції молочної промисловості Черкащини у діючих цінах)

Джерело: побудовано автором на основі [40, с.20]

Незважаючи на значне нарощування обсягів промислового виробництва за останні два роки, ситуація у виробництві молочних продуктів ще залишається нестабільною, особливо за окремими її видами. Залишається проблемою відсутність обігових коштів на придбання сировини, що є однією з причин виробництва продукції на давальницьких умовах. За 2018 р. вартість переробленої давальницької сировини на підприємствах харчової промисловості склала 180,3 млн. грн. у діючих оптових цінах, що становить 15% від вартості виробленої харчової продукції з врахуванням давальницької сировини. Рівень використання давальницької сировини в молочної промисловості значно відрізняється.

На підприємствах, що виробляють молочні продукти, частка давальницької сировини за 2018 р. становила 4,8%. Повністю вироблялись на давальницьких умовах сухе молоко незбиране, сухі вершки і сухі суміші, масла тваринного вироблено 1908 т або 23% від усього виробництва масла, сирів жирних – 414 т (3,6%), продукції з незбираного молока – 803 т (1,8%).

У 2019 р. частка давальницької сировини у виробництві молочних продуктів зменшилася і за січень–квітень становила 3,2%. Найбільше з давальницької сировини вироблялось: масла тваринного – 560 т (20%), продукції з незбираного молока – 499 т (2,9%), сирів жирних – 4 т (0,1%).

В останні роки на промислових підприємствах області спостерігається зростання надходження коштів за відвантажену продукцію у грошовому виразі, що сприяє деякому покращенню фінансового стану підприємств. Якщо у 2016 р. частка продукції, сплаченої у грошовому виразі, становила 82,8%, а бартерних операцій – 10,7%, то у 2018 р. це співвідношення значно змінилося, частка бартеру скоротилася в 2,7 раза і становила 4%, частка продукції, за яку сплачено грошима, досягала 91%.

У молочній промисловості за 2018 р. вироблено продукції на 311,9 млн. грн., за 2019 р. – 298,3 млн. грн. За грошові кошти підприємствами молочної промисловості у 2018 р. відвантажено 79,4 % готової продукції, у 2019 р. – 86,3%.

Загострилася ситуація з реалізацією молочної продукції, оскільки виробництво випереджає попит. Так, залишки виробленої готової продукції (включаючи продукцію попередніх періодів) станом на 1.01.2020 р., на складах підприємств становили: сирів жирних 576 т, або 5% від вироблених за 2018 р., морозива – 98 т (3,7%), консервів молочних – 473 туб (1,8%), масла тваринного – 51 т (0,6%), продукції з незбираного молока в перерахунку на молоко – 105 т (0,2%).

За 2019 р. 63% підприємств молочної промисловості мали 3,2 млн. грн. збитків, решта 37% отримали прибутки в сумі 1,5 млн. грн. Порівняно з відповідним періодом 2018 р. сума збитків зменшилася на 2,2 млн. грн., а прибутки зросли на 0,4 млн. грн. Позитивні зміни мали місце і при співставленні відсотків прибутково працюючих підприємств: за 2019 р. вони зросли на 3,2 відсоткових пункти порівняно з відповідним періодом попереднього року. Фінансовий результат до оподаткування підприємств молочної промисловості за 2019 р. становив 1,7 млн. грн. збитків проти 4,3

млн. грн. збитків за відповідний період минулого року. Порівняно з 2019 р. у 2020 р. зріс як відсоток прибутково працюючих підприємств – на 16,7 відсоткових пункти, так і сума прибутків – на 4,1 млн. грн.

У 2019 р. дебіторська заборгованість підприємств молочної промисловості становила 35,9 млн. грн. (2,1% загальної суми дебіторської заборгованості по області), а кредиторська – 53,6 млн. грн. (2% загальної кредиторської заборгованості). Протягом 2020 р. дебіторська заборгованість зменшилася на 2,0 млн. грн. (5,6%), кредиторська – на 3,9 млн. грн. (7,3%) і на 1 січня 2020 р. їх сума становила, відповідно, 33,9 млн. грн. та 49,7 млн. грн. Це дорівнює 1,6% загальної дебіторської та кредиторської заборгованості по області.

Вся дебіторська заборгованість підприємств молочної промисловості області існує в межах України. Кредиторська заборгованість перед підприємствами в межах України становила 49,4 млн. грн. (99,4%). Кредиторська заборгованість із суб'єктами господарської діяльності інших країн на початок 2020 р. становила 0,3 млн. грн. (0,6%).

Зовнішньоторговельний оборот молока та молочних продуктів за 2018 р. сягав 9127,58 тис. дол. США, що становить 2,8% від загальнообласного обороту. Експорт становив 9041,18 тис. дол., або 4,6% від загального обсягу експорту товарів, а імпорт – 86,40 тис. дол., або 0,07% від загального імпорту. Протягом 2012-2018 рр. обсяг експорту молока та молочних продуктів постійно багаторазово перевищував обсяг імпорту. Тому сальдо зовнішньої торгівлі цими товарами є позитивним. Частка молокопродуктів у загальному обсязі експорту товарів мала коливання від 1,5% у 2013р. до 8,6% у 2017 р. В 2018 р. експорт зменшився на 48,3% порівняно з попереднім 2017 р., а імпорт – на 92%.

Молочна промисловість Черкащини представлена 21 підприємствами (на 1.07.2020 р). Найбільшими та ефективними є такі як ТОВ «Клуб сиру», м. Канів, ПАТ «Жашківський маслосирзавод», м. Жашків, ПрАТ «Юрія», м. Черкаси, ТОВ «Звенигородський сироробний комбінат», ТДВ

«Золотоніський маслоробний комбінат». Із зазначених 21 підприємства молочної промисловості – виробництво молочних продуктів у 2019 р.: **а)** не переробляли молоко, а лише охолоджували його і реалізували: Маньківський молокозавод, колективне підприємство «Драбівський молокозавод» ТОВ СП «РТС», Лисянський молокозавод, Монастирищенський молокозавод; **б)** не працювали: філія підприємства з іноземними інвестиціями у формі ПАТ «Інтер-ОППА «Кам'янський молокозавод», ТОВ «Молококонсервний комбінат» м. Тальне, ТОВ «Лисянська молочна компанія». Узагальнені результати діяльності усіх 21 підприємства можна відобразити в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Узагальнені результати діяльності молокопереробних підприємств Черкаської області

Показник	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.
Вироблено молочної продукції – молочних продуктів у діючих цінах, тис. грн.:	154645,0	272921,0	361598,4	309123,5	387479,9
Продукція з незбираного молока в перерахунку на молоко, тис. т.	-	32,7	39,5	43,7	-
Сухе молоко незбиране, сухі вершки і суміші – всього, т.	1345	904	2186	23	0
Сухе знежирене молоко, замітник незбираного молока, що підлягає поверненню молоко здавачам, тис. т.	2,1	5,3	9,0	5,7	-
Тваринне масло, тис. т.	-	11,2	11,3	8,3	0,8*
Сири жирні, включаючи бринзу, тис. т.	-	6,2	8,6	11,6	-

Джерело: побудовано автором на основі [40, с.21]

Виробничо-фінансові показники роботи підприємств надзвичайно диференційовані, проте із загальної групи виділяються лідери: ПрАТ «Юрія», ТОВ «Клуб сиру», ТОВ «Звенигородський сироробний комбінат», ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат», ПрАТ «Христинівський молокозавод». На дані підприємства приходиться більше 50% усіх молокопродуктів (при переводі в молоко базисної жирності), які виробляються на Черкащині. Вони є найбільш конкурентоспроможними

виробниками. В цьому плані стратегія ціноутворення займає одну із ключових позицій конкурентної боротьби, тоді як здорова конкуренція є невід'ємною умовою нормального функціонування ринкового механізму. Аналіз цінової ситуації свідчить, що вищі ціни на молокопродукти склалися в областях з більш розвинутою промисловістю і менш розвинутим сільським господарством.

Спочатку конкретизуємо та згрупуємо всі визначені складові внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства в табл. 3.2. Потім встановимо зв'язки між ними за допомогою відповідної матриці.

Встановлені зв'язки між сильними, слабкими сторонами, можливостями і загрозами становлять основу запропонованих нами напрямів вирішення проблем підприємства.

Таблиця 3.2

SWOT аналіз ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішнє середовище	1. Висока якість молочної продукції 2. Екологічність продукції та сировини (молока) 3. Сучасне високотехнологічне обладнання та потужний виробничий потенціал 4. Використання прогресивних технологій виробництва молочної продукції 5. Ціни на рівні середньоринкових 6. Широкий асортимент продукції дорослих і дітей 7. Стійкий фінансового стану 8. Пройшли міжнародну сертифікацію якості продукції та виробництва та отримали право на експорт продукції в ЄС	1. Неefективна діяльність підрозділів маркетингу та збуту 2. Відсутня розгалужена система методів збуту 3. Не проводиться реклама в інтернеті 4. Немає обґрунтованої конкурентної стратегії 5. Не вся продукція підприємства представлена для споживачів в роздрібних та оптових мережах 6. Нераціональна структура витрат на збут 7. Деякі проблеми в організаційній структурі підприємства 8. Зниження цінності бренду (як наслідок недобросовісної конкуренції ін. виробників)

Продовження табл. 3.2

1	2	3
Зовнішнє середовище	Можливості 1. 2. 1. Збільшення обсягів споживання молочної продукції населенням 3. 2. Зростання культу здорового способу життя 4. 2. Зростання обсягів експорту та прихильності міжнародних покупців до продукції торгової марки «Златокрай», «Пирятин, «Славія» 3. Впровадження сучасних технологій в галузі 5. Відкриття доступу до експорту продукції до країн Європейського Союзу	Загрози 1. 1. Поява нових конкурентів в галузі, в т.ч. зарубіжних 2. 2. Посилення конкуренції з боку інших виробників молочної продукції 3. 3. Сезонність надоїв молока 4. 3. Нові жорсткі стандарти до технології обробки молочних продуктів 5. 4. Запровадження карантинних заходів невизначений термін та зростання інфляції 6. 5. Економічна та політична нестабільність в країні 6. Зростання цін на сировину в зимовий період 7. Зниження попиту через недобросовісну поведінку конкурентів

Джерело: побудовано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Усі запропоновані стратегічні альтернативи доцільно поступово впроваджувати на підприємстві. Проте, наразі важливо обрати основну стратегію, направлену на вдосконалення, в першу чергу, інноваційного потенціалу ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат», яка буде включати елементи запропонованих заходів.

3.2. Аналіз обсягу інноваційної діяльності підприємства та оцінка фінансових можливостей підприємства

За результатами річної звітності підприємства інноваційною діяльністю воно не займається. Дослідження та розробки ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» в 2017-2019 рр. не здійснювалися. Відповідно витрат на дослідження та розробки у підприємства не було.

Тому запропонуємо методику визначення ступінь готовності до

здійснення інноваційної діяльності та реалізації інноваційного потенціалу молокопереробного підприємства, застосовувати її можливо для підприємства, що як експортує, так і не експортує вироблену продукцію. Найбільшим експортером молочної продукції в регіоні є ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат». Проведемо оцінку його інноваційного потенціалу за запропонованою вище схемою з метою виявлення чинників, що стримують процеси формування та реалізації його інноваційної діяльності.

Дослідження розвитку інноваційного потенціалу підприємства необхідно розглядати із врахуванням експортної діяльності. Оскільки, як показав аналіз структури реалізації продукції, така продукція як сухе знежирене молоко та суха молочна сироватка мають найбільші темпи зростання. Тому і здійснювати інноваційний розвиток необхідно із перспективою зростання експортної діяльності.

Група 1. Ретроспективний та оперативний аналіз фактичного експорту досліджуваного підприємства.

1.1. Кількість років, протягом яких постійно здійснюється експорт молочної продукції. Протягом 2009-2018 рр. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» постійно експортував свою продукцію. Оскільки за кожний рік, в якому мав місце вивіз продукції підприємства за кордон, нараховується один бал, в сумі отримуємо 10 балів.

1.2. Кількість видів продукції, що експортувалися протягом останніх 10 років. Згідно Гармонізованої системи товарних кодів ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» експортує молочну продукцію, що відноситься до наступних позицій в групі 4 «Молоко і молочні продукти»: 04.02 «Молоко і вершки згущені або з додаванням цукру або інших підсолоджуючи речовин». Оскільки за кожний вид нараховується один бал, в сумі отримуємо один бал.

1.3. Частка експорту в обсягах товарної продукції. На досліджуваному підприємстві даний показник протягом останніх 10 років зменшився вдвічі. В період 2009-2012 рр. він складав 30 %, в 2013 р. – 25 %, 2014-2015 рр. – 20 %, 2016-2018 рр. – 15 %. Середньоарифметичне даних показників за 2009-2018

рр. складає 23 %, що прирівнюється до двох балів.

1.4. Кількість країн-імпортерів, з якими співпрацювало ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» щорічно змінювалася. Так, у 2009-2011 рр. країнами-партнерами були Росія та Молдова (дві країни); в 2012 р. – Росія, Молдова, Чехія (три країни); в 2013-2017 рр. – Болгарія, Молдова, Казахстан, Болгарія (чотири країни). Середня кількість імпортерів молочної продукції підприємства за 2009-2018 рр. становить три країни, що відповідає трьом балам.

Отже, кількість балів за показниками групи 1, що розраховувалися на основі ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат», складає: 10 (пункт 1.1) + 1 (1.2) + 2 (1.3) + 3 (1.4) = 16 .

Група 2. Оцінка виробничих можливостей підприємства.

2.1. Коефіцієнт придатності основних виробничих фондів. Згідно річних звітів досліджуваного підприємства зношеність основних виробничих фондів складає 5 %, а коефіцієнт придатності – 95 %, або дев'ять балів.

2.2. Рівень використання виробничих потужностей. У зв'язку із суттєвим впливом фактору сезонності на процес виробництва молочної продукції, ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» використовує наявні потужності на 70 %, що складає сім балів.

2.3. Кількість видів продукції, які може випускати підприємство без придбання додаткового обладнання. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» може випускати 14 видів молочної продукції, що відповідає 14 балам: молоко пастеризоване, молоко топлене, молоко стерилізоване, вершки питні, сири тверді, сметана, вершкове масло, спред, сир та сиркова маса, кисломолочні продукти, сухі молочні продукти, казеїн.

2.4 Обсяги переробки молока за виробничими потужностями за зміну. Досліджуване підприємство в середньому за зміну переробляє 80 т молока, що дозволяє нарахувати чотири бали.

2.5 Кількість нових видів продукції, що були освоєні за останні п'ять років і досі випускаються, дорівнює чотирьом. За період 2014-2018 рр.

підприємством було налагоджено виробництво молока топленого, сирів твердих, спреду та йогурту, що в сумі складає чотири бали.

Отже, кількість балів за показниками групи 2 складає: 9 (пункт 2.1) + 7 (2.2) + 14 (2.3) + 4 (2.4) + 4 (2.5) = 38.

Група 3. Якість продукції.

3.1. Кількість міжнародних стандартів, за якими сертифіковане підприємство. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» отримало сертифікат відповідності системи управління якістю вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2013 «Системи управління якістю. Вимоги». З 2016. р. підприємство є постійним членом Української Асоціації Якості.

У серпні 2017 р. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» отримало сертифікат відповідності системи менеджменту навколишнього середовища вимогам міжнародного стандарту ISO 14001:2009 «Системи менеджменту навколишнього середовища. Вимоги». Проведено ресертифікаційний аудит і видано сертифікат відповідності вимогам ISO 14001:2017.

Було проведено діагностичний аудит існуючої системи управління безпечністю продукції згідно НАССР–Аналіз ризиків та критичні точки контролю. Отже, ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» сертифіковане за 2 міжнародними стандартами, що дає підстави додати ще два бали.

3.2. Ступінь автоматизації виробничого процесу на підприємстві знаходиться на рівні 50 %, що відповідає п'яти балам.

3.3. Використання упаковки для тривалого зберігання. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» виробляє та експортує п'ять видів молочної продукції з використанням відповідної упаковки - масло вершкове, сири тверді, сухе знежирене молоко та казеїн. Оскільки за кожний такий вид продукції нараховується один бал, отримуємо п'ять балів.

3.4. Наявність рекламаций від покупців за останні 5 років. Протягом 2014-2018 рр. на адресу підприємство не надійшло жодної рекламачії, що дає підстави нарахувати ще 10 балів.

Отже, кількість балів за показниками групи 3 складає: 2 (пункт 3.1) + 5 (3.2) + 5 (3.3) + 10 (3.4) = 22.

Група 4. Ресурсне забезпечення підприємства.

4.1. Сортність молока, що надійшло на ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат». Отримані результати представимо в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Сортності молока, заготовленого ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» в 2019 р.

Сорт молока	Прийнято сирого молока, %	Кількість балів
Вищий	-	0
Перший	5,0	0,35
Другий	70,0	2,8
Несортове	25,0	0,25
Всього	100,0	3,4

Джерело: побудовано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Підприємство в 2018 р. не закуповувало молоко вищого сорту, що складає 0 балів. 70 % заготовленого молока було другого сорту, що дає підстави нарахувати підприємству 2,8 балів; 25 % – несортове, що дорівнює 0,25 балів, та 5 % – молоко першого сорту (0,35 балів). Таким чином, за показником сортності прийнятого молока ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» нараховується 3,4 бали.

4.2. Кількість заготівельних пунктів, що працюють від підприємства. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» має 156 власних та орендованих постійно діючих пунктів приймання молока, обладнаних сучасним устаткуванням для перевірки його якості, охолодження та зберігання. Оскільки за кожні 10 заготівельних пунктів нараховується один бал, а максимально можлива кількість балів обмежена 10, то в сумі отримуємо 10 балів.

4.3. Середня відстань транспортування молока на підприємство дорівнює 96 км, що відповідає одному балу.

4.4. Частка витрат на купівлю сирого молока в загальній структурі виробничих витрат складає 50 % (або 6 балів), що свідчить про відносно невисоку залежність процесу виробництва на підприємстві від своєчасного надходження сировини в достатній кількості.

Отже, кількість балів за показниками групи 4 складає: 3,4 (пункт 4.1) + 10 (4.2) + 1 (4.3) + 6 (4.4) = 20,4.

Група 5. Цінова політика підприємства.

5.1. Співвідношення експортної ціни підприємства до середньої ціни внутрішнього ринку. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» реалізує за кордон три види продукції за ціною, вищою ніж на внутрішньому ринку (три бали), - сири тверді та сухе знежирене молоко. У зв'язку із кон'юнктурою світового ринку, що склалася в 2018 р., масло вершкове та казеїн експортувалися за ціною, на 5 % нижчою за внутрішню.

5.2. Наявність субсидій для молокопереробного підприємства. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» не отримує субсидій та дотацій, тому кількість балів дорівнює 0.

5.3 Наявність системи знижок. Підприємство, що досліджується, надає партнерам знижки з базової у розмірі 15 %, що дає змогу нарахувати 15 балів.

Отже, кількість балів за показниками групи 5 складає: 3 (пункт 5.1) + 2 (5.2) + 15 (5.3) = 18.

Група 6. Система збуту підприємства.

6.1. Наявність служби маркетингу. На ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» присутня дана служба, отже, кількість балів дорівнює 10.

6.2. Наявність торгової марки (бренду). Підприємство випускає молочну продукцію під торговими марками «Златокрай», «Славія», «Пирятин», що відповідає 10 балам 10.

6.3. Забезпеченість власним транспортом, акредитованим для перевезень. Досліджуване підприємство має такий власний транспорт, тому

кількість балів дорівнює 5.

6.4. Наявність збутової мережі за кордоном. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» поки що не має власної збутової мережі за кордоном, а працює виключно через посередників, тому кількість балів дорівнює 0.

6.5. Наявність договорів на експорт терміном більше 1 року. Підприємство практикує укладання договорів на 3 роки, тому кількість балів дорівнює 10.

Отже, загальна кількість балів за показниками групи 6 складає: 0 (пункт 6.1) + 10 (6.2) + 0 (6.3) + 0 (6.4) + 10 (6.5) = 20 .

Група 7. Організаційні чинники.

7.1. Акредитованість на митниці. ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» акредитоване на митниці з початком здійснення експортних операцій, що дає підстави додати 10 балів.

7.2. Наявність декларанта на підприємстві дає можливість нарахувати 10 балів.

7.3. Наявність власного митного ліцензійного складу. Підприємство не має власний митний ліцензійний склад, тому кількість балів дорівнює 0.

7.4. Наявність юридичної служби. На ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» створена та постійно функціонує юридична служба, що відповідає 10 балам.

7.5. Наявність на підприємстві спеціалістів, що володіють іноземними мовами, дозволяє нарахувати 10 балів.

Отже, кількість балів за показниками групи 7 складає: 10 (пункт 7.1) + 10 (7.2) + 0 (7.3) + 10 (7.4) + 10 (7.5) = 40 .

Загальна кількість балів за всіма групами складає: 16 (група 1) + 38 (група 2) + 22 (група 3) + $20,4$ (група 4) + 18 (група 5) + 20 (група 6) + 40 (група 7) = $174,4$.

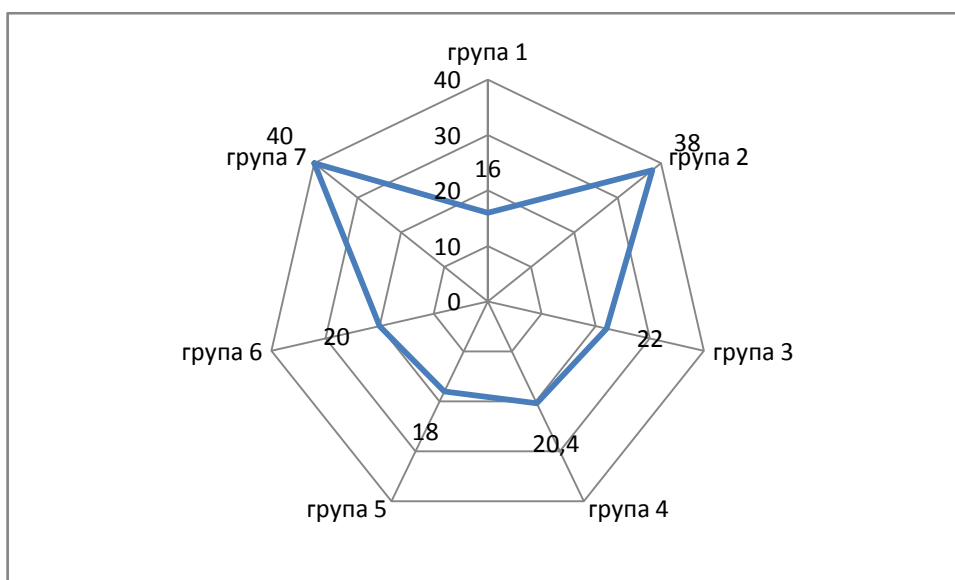

Рис. 3.2. Квадрат інноваційного потенціалу ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Джерело: побудовано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Виходячи з кількості набраних балів за результатами дослідження, ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» відноситься до групи 2 з середнім рівнем інноваційного потенціалу. Розрахована оцінка сучасного стану інноваційного потенціалу даного підприємства дала змогу встановити, що на даному етапі для ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» доцільним є подальше нарощування його потенціалу. Найбільші розбіжності в значеннях нормативних та фактичних показників спостерігаються в групах 2, 3, 4 і 6. Це означає, що основні заходи нарощування інноваційного потенціалу даного підприємства мають бути спрямовані на забезпечення максимального використання виробничих потужностей, підвищення якісних параметрів виробленої молочної продукції, удосконалення системи ресурсного забезпечення підприємства та підвищення ефективності його збутової діяльності.

У табл. 3.4 наведена динаміка абсолютних показників фінансової стійкості ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат».

Таблиця 3.4

**Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості
ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 рр.**

Показник	Роки			Абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2018	2019
Оборотні активи	578037	612494	433907	34457	-178587
Короткострокові зобов'язання	425942	520296	492761	94354	-27535
Власні обігові кошти	35801	5351	-146590	-30450	-151941
Довгострокові зобов'язання	116294	86847	87736	-29447	889
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	152095	92198	-58854	-59897	-151052
Короткострокові кредити та позики	124337	102330	56515	-22007	-45815
Загальний розмір основних джерел покриття запасів	276432	194528	-2339	-81904	-196867
Запаси	220869	343178	189003	122309	-154175
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів	-185068	-337827	-335593	-152759	2234
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик	-68774	-250980	-247857	-182206	3123
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	55563	-148650	-191342	-204213	-42692
Тип фінансової стійкості	нестійкий	критичний	критичний		

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Отже, у 2018-2019 рр. спостерігається критична фінансова стійкість ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат», існує нестача власних обігових коштів у розмірі 335593 тис. грн.

Розрахунок загального показника ліквідності (ЗПЛ) для комплексного оцінювання динаміки ліквідності балансу:

$$\text{ЗПЛ} = \frac{A1 \cdot V_{A1} + A2 \cdot V_{A2} + A3 \cdot V_{A3}}{П1 \cdot V_{П1} + П2 \cdot V_{П2} + П3 \cdot V_{П3}} \quad (3.1)$$

де А і П – підсумки відповідних груп активів і пасивів, V_A та $V_{П}$ – частка відповідних груп активів і пасивів у їх загальному підсумку (валюті

балансу), де

$$V_{A1} + V_{A2} + V_{A3} = 100$$

$$V_{П1} + V_{П2} + V_{П3} = 100 \quad (3.2)$$

$$\text{У 2017 році: ЗПЛ} = \frac{265937 * 0,46 + 90627 * 0,16 + 220869 * 0,38}{301605 * 0,56 + 124337 * 0,23 + 116294 * 0,21} = 0,9999$$

$$\text{У 2018 році: ЗПЛ} = \frac{138302 * 0,23 + 130865 * 0,21 + 343178 * 0,56}{417966 * 0,69 + 102330 * 0,17 + 86847 * 0,14} = 0,7925$$

$$\text{У 2019 році: ЗПЛ} = \frac{126137 * 0,29 + 118559 * 0,27 + 189003 * 0,44}{437094 * 0,75 + 55667 * 0,1 + 87736 * 0,15} = 0,4356$$

Таблиця 3.5

Оцінка ліквідності балансу ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 рр.

Активи	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Пасиви	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Найбільшліквідні (А1)	265937	138302	126137	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	301605	417966	437094
Швидкореалізовані (А2)	90627	130865	118559	Короткострокові (П2)	124337	102330	55667
Повільно реалізовані (А3)	220869	343178	189003	Довгострокові (П3)	116294	86847	87736
Питома вага, %							
Найбільшліквідні (А1)	0,46	0,23	0,29	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	0,56	0,69	0,75
Швидкореалізовані (А2)	0,16	0,21	0,27	Короткострокові (П2)	0,23	0,17	0,10
Повільно реалізовані (А3)	0,38	0,56	0,44	Довгострокові (П3)	0,21	0,14	0,15
ЗПЛ	0,9999	0,7925	0,4356				

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Отже, зменшення загального показника ліквідності свідчить про негативну динаміку ліквідності балансу за 2017-2019 рр.

Таблиця 3.6

**Коефіцієнт Бівера ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за
2017-2019 рр.**

Назва показника	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,36	1,18	0,88
Коефіцієнт Бівера	0,107	-0,069	-0,120

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Отже, формування структури балансу є незадовільною. Оскільки, коефіцієнт Бівера більше, ніж за 3 періоди не перевищує значення 0,2. Це свідчить про тенденцію скорочення чистого прибутку, яка спрямовується на розвиток виробництва, що в кінцевому підсумку призводить до незадовільної структури балансу.

На ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» існує криза ліквідності (підприємство є неплатоспроможним, або є її реальна загроза). Цьому можуть сприяти: незадовільна структура капіталу, незадовільна робота з дебіторами, високий обсяг кредиторської заборгованості, великі обсяги низько ліквідних оборотних активів.

Наступним етапом аналізу є оцінювання перспектив втрати платоспроможності. Для цього слід розрахувати коефіцієнт втрати платоспроможності:

$$K_{\text{ВтрП}} = \frac{K_{\text{заг.л.1}} + 0,25(K_{\text{заг.л.1}} - K_{\text{заг.л.0}})}{2} \quad (3.3)$$

де, $K_{\text{заг.л.1}}$ та $K_{\text{заг.л.0}}$ – коефіцієнти загальної ліквідності на кінець та початок періоду відповідно.

$$\text{На кінець 2018 р. } K_{\text{втрП}} = \frac{1,18 + 0,25 * (1,18 - 1,36)}{2} = 0,566$$

$$\text{На кінець 2019 р. } K_{\text{втрП}} = \frac{0,88 + 0,25 * (0,88 - 1,18)}{2} = 0,402$$

$K_{\text{ВтрП}} \leq 1$, отже у найближчому майбутньому підприємству загрожує втрата платоспроможності.

Оскільки за результатами розрахунків коефіцієнта загальної ліквідності

та коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами структура балансу є незадовільною, а підприємство платоспроможним, то слід розрахувати коефіцієнт відновлення платоспроможності:

$$K_{\text{ВідновП}} = \frac{K_{\text{заг.л.1}} + 0,5(K_{\text{заг.л.1}} - K_{\text{заг.л.0}})}{2} \quad (3.4)$$

де, $K_{\text{заг.л.1}}$ та $K_{\text{заг.л.0}}$ – коефіцієнти загальної ліквідності на кінець та початок періоду відповідно.

$$\text{На кінець 2018 р. } K_{\text{ВідновП}} = \frac{1,18 + 0,5 * (1,18 - 1,36)}{2} = 0,544$$

$$\text{На кінець 2019 р. } K_{\text{ВідновП}} = \frac{0,88 + 0,5 * (1,18 - 0,88)}{2} = 0,366$$

$K_{\text{Віднов.П}} \leq 1$, то протягом шести місяців підприємство не в змозі буде відновити власну платоспроможність.

Із проведених розрахунків можемо відзначити, що ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» має незадовільну структуру балансу та протягом шести місяців не в змозі буде відновити власну платоспроможність.

ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» відноситься до великих підприємств харчової промисловості. Розрахунок кредитоспроможності будемо проводити за наступною формулою:

$$Z = 0,035 * K1 + 0,04 * K2 + 2,7 * K3 + 0,1 * K6 + 1,1 * K7 + 1,2 * K8 + 0,05 * K9 - 0,8$$

Розрахунок кредитоспроможності подано в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Динаміка показників кредитоспроможності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 рр.

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018
K1 – коефіцієнт покриття	1,36	1,18	0,88	-0,18	-0,30
K2 – проміжний коефіцієнт покриття	0,77	0,41	0,32	-0,37	-0,08
K3 – коефіцієнт фінансової незалежності	0,21	0,16	0,10	-0,05	-0,06

Продовження табл. 3.7

1	2	3	4	5	6
К6 – коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності (ЕВІТ)	0,12	0,02	-0,02	-0,10	-0,04
К7 – коефіцієнт рентабельності операційної діяльності з фінансових результатів від звичайної діяльності до оподаткування фінансових витрат та нарахування амортизації (ЕВІТДА)	0,13	0,03	0,00	-0,10	-0,04
К8 – коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	0,11	-0,04	-0,08	-0,14	-0,05
К9 – коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,34	0,14	0,05	-0,20	-0,09
Показник Z	0,14	-0,31	-0,60	-0,44	-0,30
Клас	2	4	4		

Джерело: розраховано автором на основі даних ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Вибір класу визначається на основі видів економічної діяльності:

клас 1 (більше ніж + 0,71) – високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту;

клас 2 (від + 0,7 до 0) – достатній рівень спроможності виконувати свої зобов'язання та незначна ймовірність дефолту;

клас 3 (від – 0,01 до – 0,70) – нижче середнього рівня спроможності виконувати зобов'язання;

клас 4 (від – 0,71 до – 3,4) – фінансовий стан бенефіціара є нестабільний і свідчить про наявність ознак неплатоспроможності;

клас 5 (менше ніж – 3,5) – високий рівень ймовірності дефолту.

Отже, за аналізовані роки фінансовий стан значно погіршився. У 2017 році підприємство відносилось до 2 класу із достатнім рівнем платоспроможності, а в 2018-2019 рр. підприємство відноситься до 4 класу, що відповідає нестабільному фінансовому стану та має ознаки неплатоспроможності.

Висновки до розділу 3

Молочна промисловість Черкащини представлена 21 підприємствами (на 1.07.2020 р). Найбільшими та ефективними є такі як ТОВ «Клуб сиру», м. Канів, ПАТ «Жашківський маслосирзавод», м. Жашків, ПрАТ «Юрія», м. Черкаси, ТОВ «Звенигородський сироробний комбінат», ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат».

За результатами річної звітності підприємства інноваційною діяльністю воно не займається. Дослідження та розробки ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» в 2017-2019 рр. не здійснювалися. Відповідно витрат на дослідження та розробки у підприємства не було. Тому запропоновано методику визначення ступінь готовності до здійснення інноваційної діяльності та реалізації інноваційного потенціалу молокопереробного підприємства, застосовувати її можливо для підприємства, що як експортує, так і не експортує вироблену продукцію.

Із проведених розрахунків відзначено, що ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» має незадовільну структуру балансу та протягом шести місяців не в змозі буде відновити власну платоспроможність. У 2017 році підприємство відносилось до 2 класу із достатнім рівнем платоспроможності, а в 2018-2019 рр. підприємство відноситься до 4 класу, що відповідає нестабільному фінансовому стану та має ознаки неплатоспроможності. Отже, фінансові можливості підприємства щодо здійснення інвестування інноваційного розвитку власними коштами відсутні, а платоспроможність є низькою.

В наступному розділі дипломної роботи пропонується розробити перспективні рішення щодо розвитку інноваційної діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 4. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТДВ «ЗОЛОТОНІСЬКИЙ МАСЛОРОБНИЙ КОМБІНАТ»

4.1. Виявлення перспективних напрямів інноваційного розвитку підприємства

Інтенсивність інновації визначається новизною її концепції і технології для її реалізації, чим вищий ступінь новизни і технології, тим вища інтенсивність інновації і пов'язаний з нею ризик. Типи товарів-новацій залежно від ступеня поєднання їх новизни для підприємства і ринку, можна проілюструвати в такий спосіб (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Типи і значення інновацій

Типи інновацій	Частка інновацій у загальній їх кількості
Нове для даної компанії	
1. Вдосконалені вироби	25
2. Скорочення витрат	10
3. Репозиціювання	5
4. Розширення товарної лінії	25
5. Нова виробнича спеціалізація	15
6. Проникнення на нові ринки	10
Принципово нові	
1. Новий товар	2
2. Новий старий товар	2
3. Новий ринок	2
4. Нові способи ведення комерційної діяльності	4

Джерело: побудовано автором на основі [21, с.61]

Процес розроблення нового товару загальновідомий. В інноваційному процесі слід виділяти такі фази:

1. Фундаментальні дослідження.
2. Прикладні дослідження, у тому числі і дослідно-конструкторські розробки.

3. Впровадження нового товару, у тому числі оцінка виробничого застосування нововведення і маркетинг.

4. Розподіл, у т. ч. комерціалізація товару-новації.

Інноваційний процес накладає відбиток на формування конкурентної переваги ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» на ринку. Так, сегментування ринку та пошук цільових сегментів ринку здійснюється за допомогою введення в процес розробки інновації процедури систематичної оцінки ідей нових товарів на відповідність запитам і бажанням споживачів. Оцінюючи товар-новацію, важливо визначити на які властивості чи атрибути потенційні покупці реагують сприятливо, як за цими атрибутами сприймаються товари-конкуренти, яку нішу може зайняти новий товар з урахуванням очікувань цільового сегмента і позицій, зайнятих конкурентами, які найкращі інструменти маркетингу для створення базового ринку.

У результаті формується концепція (інноваційний задум) товару-новації, що відповідає запитам майбутнього цільового ринку підприємства, тим вигодам, що шукає в ньому споживач. Вивчення споживачів товарів має певні особливості, пов'язані з їх характеристиками і специфікою товару. Однак існують загальні методологічні підходи проведення зазначених досліджень. З них можна рекомендувати такі: поведінка споживачів, вивчення мотивів попиту, оцінка способів придбання нового товару, визначення причин придбання даного виду продукції у даного суб'єкта ринку, оцінка тенденцій і причин зміни потреб. Найбільш важливим напрямком роботи з вивчення споживачів є виділення основних структурних елементів ринку – кількості і розмірів постачальників і замовників, ступеня взаємодії між ними. Від ефективності стратегії сегментації, багато в чому залежатиме стійкість майбутнього становища в обраній підприємцем ніші ринку.

Головною метою вивчення товару-новації є виявлення реальної ринкової потреби в конкретному виді продукції, що необхідно для прийняття рішень щодо оптимального обсягу випуску, технічних характеристик нового

товару, для проведення економічно обґрунтованої інноваційної політики. У більшості випадків, успіх супроводжує ті види продукції, поява яких обумовлюється не змінами в технології виробництва, його технічними можливостями, а потребами ринку і покупців. Але, це не означає, що ухвалення управлінського рішення про доцільність (недоцільність) розробки нового виду виробу повинно ґрунтуватися тільки на ринкових методах оцінки. Суть полягає в більш тісному зіставленні інформації про технічні характеристики виробу, його корисності з оцінками потреб і смаків покупців, динаміці ринкової кон'юнктури.

Кожен виріб має комплекс властивостей, що визначають ступінь його придатності до використання в конкретних умовах. Для того, щоб об'єктивно оцінити конкурентоспроможність товару, його виробник повинен при аналізі використовувати ті ж критерії, якими оперує споживач. Тільки у такому випадку можна сказати, що оцінка виробником товару, збігається з думкою покупця. Отже, спочатку необхідно розібратися із сукупністю істотних параметрів з точки зору споживача.

Одночасно ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» повинен оцінити принципову можливість реалізації свого товару на розглянутому ринку, тобто рівень нормативних параметрів, за допомогою яких можна створити чинники переваги над конкурентами в сфері виробництва нового товару і його просування на ринок.

Оцінка параметрів товару-новації, важливих для споживача і виробника, дає можливість виявити ті споживчі характеристики товару, що формують його конкурентні переваги на ринку. Зазначена перевага є відносною, зумовленою порівнянням з конкурентом, що займає найкращу позицію на ринку товару чи в сегменті ринку. Це найбільш небезпечний пріоритетний конкурент.

У нинішніх умовах виробники молочної продукції стають все більш зацікавленими у розвитку інноваційних процесів. Адже саме на їх основі можна різко підвищити ефективність виробництва, знизити собівартість

продукції, зробити її більш якісною і нарешті, конкурентоспроможною. Для успішної реалізації інноваційної стратегії необхідно застосовувати прогнозування найбільш доцільних шляхів розвитку молокозаводів на досить тривалий період.

Основні причини низької сприйнятливості до інновацій, як ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат», так і в цілому всієї галузі, на нашу думку, саме такі:

- низький технічний рівень виробничих фондів;
- дефіцит інженерно-технічних і робочих кадрів високої кваліфікації, здатних сприймати і використовувати нововведення;
- нерозвиненість основних елементів інноваційного циклу – інформаційної і науково-технічної інфраструктури;
- відсутність на підприємствах необхідної для інноваційної діяльності матеріально-технічної бази і соціально-економічних умов;
- дефіцит інвестицій у розвиток інфраструктури та в модернізацію основних фондів.

Таким чином, можна зробити висновок, що розвиток молочної промисловості та ефективність виробництва в цій галузі безпосередньо залежить від інноваційної діяльності, її активності та обсягів ресурсів інвестування.

З точки зору функціональної мети слід відзначити такі її складові на ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»:

- створення і впровадження нових типів техніки, технологій, нових видів продукції;
- реструктуризацію і диверсифікованість виробництва;
- підвищення якості продукції, що випускається;
- залучення вторинних матеріальних ресурсів у господарський оборот.

Важливе значення відіграє і економічний аспект інноваційної діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат», який включає:

- зниження собівартості продукції;

- освоєння нових ринків збуту продукції;
- інтеграцію із сільгоспвиробниками;
- збільшення обсягу й асортименту продукції, що випускається.

Для харчової промисловості, у т. ч. і для молочної, найбільш важливими завданнями є створення і впровадження нових типів техніки, технологій і нових видів продукції. Як показує аналіз зарубіжної науково-технічної інформації, інноваційному пріоритету в останні роки належить визначальна роль у створенні нових харчових продуктів та освоєнні нових сегментів ринку.

На основі аналізу більше десятих чинників, що впливають на конкурентоспроможність продукції, встановили, що 19,3% підприємств поставили інноваційні чинники на друге місце після інвестиційних (24,4%). Це і зрозуміло, оскільки не можна перейти межу до більш високого рівня виробництва в молочній промисловості без попереднього загального переоснащення виробничої бази на сучасній основі, оновлення виробничого потенціалу та здійснення прогресивних структурних змін.

Застосування нових типів техніки, технологій і випуск нових видів продукції ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат», безперечно, підвищує конкурентоспроможність молочної промисловості, але при досягненні відповідного рівня ефективності. Отже, при оцінці ефективності капітальних вкладень і інвестиційних проектів необхідно враховувати: зміну попиту й обсягу молочної продукції, що випускається за номенклатурою та асортиментом. Тому важливе значення має правильне визначення пріоритетів інноваційного розвитку підприємств молочної галузі промисловості, які б прискорювали досягнення поставленої мети, створення та оновлення продукції, яка користується попитом і відповідає вітчизняним та європейським стандартам.

Тенденції в розвитку інновацій у молочній промисловості будуть формувати сприйняття і потреби майбутніх споживачів, а прогресивна технологія стане прискорювачем цих процесів. Посилення бажання кращого

смаку, чистого навколишнього середовища, безпеки продукту і його економічності вимагає значних змін у способах вироблення продуктів.

На основі узагальнення світового досвіду можна зробити висновки щодо використання в молочній промисловості та на ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» зокрема результатів наукових розробок:

- розкриття геному молочних порід і кормових культур, щоб ідентифікувати гени, які представляють цінність;

- введення контрольованим способом бажаних генів, що позитивно вплине на продуктивність кормових культур і тварин;

- дії з ембріонами, які дозволяють відтворення сільськогосподарських тварин у значній кількості. Ці технології вимагають величезних початкових капітальних вкладень і, можливо, що молочна промисловість усього світу не буде стояти осторонь від загальних досліджень генетики рослин і тварин, що забезпечить доступ до інтелектуальної власності;

- застосування низки менш енергомістких і маловідходних технологій, які призводять до зниження виділенням тепла і газів; втрат сухих речовин та ефективної утилізації відходів;

- велику точність у виділенні бажаних компонентів з більш концентрованих розчинів молока і сироватки буде сприяти подальшій розробці функціональних продуктів, що поліпшують здоров'я споживачів;

- низькотемпературна обробку з метою збереження корисних властивостей молока, високий тиск електричного поля, іонне випромінювання, виділення молочних білків;

- необхідні розробки нових чи удосконалених аналітичних засобів виміру смаку, запаху, текстури, що визначають імідж продукту. Потрібна техніка, що дозволить контролювати шлях молока і молочних продуктів від ферми до споживача, технології, що швидко і надійно виявляють мінімальні рівні забруднювачів, процеси, що забезпечують руйнування шкідливих речовин, пакування;

- контроль мікробіологічних показників і перевірки надійності продукту до відправлення в реалізацію, що можуть бути здійсненими з використанням методів діелектрофорезу;

- використання методів інфрачервоної спектроскопії для виміру біохімічних і реологічних властивостей продуктів, що дозволить підбирати технології для конкретних продуктів, тобто керувати процесом виробництва.

Поряд з виробництвом УВТ-молока серед тенденцій розвитку молочного ринку в Європі можна виділити ще три основних напрями: ESL-продукти, тобто продукти, що мають більш тривалий термін збереження, продукти найбільшого попиту і функціональні молочні продукти з додаванням оздоровлюючих бактерій. Усі ці три види продуктів, мабуть, будуть впливати на ринок молока в найближчому майбутньому.

Зовсім очевидно, чому ESL-продукти привабливі для європейських роздрібних гігантів. Оброблене при 120°C протягом 10 секунд і упаковане в картонні пакети типу «пюр-пак» ESL-молоко зберігається щонайменше 18 днів, що сприяє витісненню свіжого та УВТ-молока. Еквівалент ESL-молока існує в США вже кілька років.

У Європі таке високоякісне свіже молоко існує в Нідерландах, Північній Німеччині і Скандинавії. Протягом деякого часу УВТ-молоко, хоча й у невеликому масштабі, просували в Німеччині, однак УВТ-молоко усе ще переважає на німецькому ринку.

Однак, як показують розрахунки, УВТ-молоко задовольняє супермаркет, особливо якщо мова йде про логістику і розподіл. Продукт, що зберігається 18 чи більше днів, може надходити від невеликої кількості молокозаводів. Економія від тарифів стає більшою, і молоко можна продавати дешевше. Найбільшу вигоду можуть одержати великі фірми, УВТ-продукти допоможуть їм підтримати високі стандарти для продуктів підвищеного попиту, і отримати прибуток. Європейські ринки усе ще зорієнтовані на свіже і УВТ-молоко. Через 5 років картина може різко змінитися, і УВТ-молоко стане головним питанням для Європи, а її марочні і

функціональні молочні продукти одержать широке поширення у світі.

В Україні найбільш помітне зростання виробництва стерилізованого молока у структурі суцільномолочної продукції. В загальному обсязі виробництва незбираного молока, частка стерилізованого зросла з 8% у 2015 р. до 21% 2018 р. Крім того, значна кількість стерилізованого молока надходить за імпортом. Основними імпортерами виступають Австралія, країни Прибалтики, Польща, Німеччина [40, с.21].

Аналогічні тенденції мають місце на ринку незбираного молока й у Черкаській області. У ході дослідження ринку незбираного молока в пакетах різного виду обсягом не менш 0,5 л. була відзначена присутність на черкаському ринку 91 виду молока, з них стерилізованого – 79 і пастеризованого – 12 видів.

Дуже широкий асортимент молока і за жирністю – 13 видів (табл. 4.2): від 0,3% до 7,5 % стерилізованого і від 2,5% до 3,5% пастеризованого. У класі стерилізованого молока найбільша кількість складає молоко жирністю 1,5% (17%), 3,2-3,5% (41,7%), у класі пастеризованого молока переважає молоко жирністю 3,2-3,5 (58%).

Таблиця 4.2

Структура асортименту молока на ринках молочних продуктів і за способом термообробки

Вид молока	Частка від всього асортименту молока даного виду, жирність %												
	0,3	0,5	1,5	1,8	2,0	2,5	3,2	3,5	3,6	4,0	5,5	6,0	7,5
Стерилізоване	1,2	6,3	17,0	2,4	1,2	16,4	26,5	15,2	1,2	2,4	1,2	7,5	1,2
Пастеризоване	-	-	-	-	-	33,0	33,0	25,0	-	-	-	-	-

Джерело: побудовано автором на основі [28, с.209]

Важливою та необхідною умовою формування кінцевого продукту молочної промисловості є стабілізація виробництва і заготівель молока, підвищення якості і зниження витрат його переробки. Проблема комплексної переробки молочної сировини, раціонального використання знежиреного молока, скотин і сироватки актуальна в умовах переходу на ринкові

відносини. Одним з шляхів вирішення цієї проблеми є впровадження нових прогресивних технологій, що дозволяють істотно підвищити ефективність виробництва за рахунок поліпшення використання вторинної сировини на базі концентрування при його переробці. У світовій практиці для цих цілей усе ширше застосовуються нові способи концентрування – кріоконцентрування, зворотний осмос, комбінація його з традиційним вакуум-випарюванням.

Інтенсифікація переробки молочної сировини сполучена з необхідністю рішення ряду супутніх організаційно-технологічних завдань, подолання стереотипного відношення до промисловості з переробки молока – одержання з молока сметани, масла і сиру.

Інноваційний розвиток ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» допускає використання конкурентних переваг, створених на основі різного роду інновацій, при цьому найбільш важливими, на нашу думку, є три основні напрями:

- 1) лідерство витрат на основі впровадження ресурсозберігаючих технологій (процесу-інновації);
- 2) диференціація продукції на основі пропозиції нової продукції (поліпшуючі і продукти-інновації, що модернізуються);
- 3) створення нових ринків (чи галузей) на основі пропозиції радикально нової продукції (радикальний продукт-процес інновації).

Якщо відповідно до запропонованої методики, стан інноваційного потенціалу підприємства характеризується як «нормальний», це означає, що підприємство має достатній (щодо конкурентів) рівень усіх складових інноваційного потенціалу для реалізації кожного з напрямів досягнення конкурентних переваг. У залежності від специфіки галузі, товару і ринку керівництво підприємства вирішує, який з напрямів дійсно буде істотною конкурентною перевагою. Здійснивши вибір необхідно вжити заходів для підтримки сильних сторін інноваційного потенціалу і захисту конкурентної переваги. У майбутньому ці заходи стануть гарантією стійкості конкурентної

позиції.

Наявність слабких складових інноваційного потенціалу вимагає особливої уваги в процесі стратегічного управління. Недостатній (щодо конкурентів) рівень складових інноваційного потенціалу буде мати підприємство із станом, який можна охарактеризувати як «припустимий», «передкризовий» і «кризовий». У цьому випадку підприємствам необхідно провести аналіз можливостей його покращення.

Відповідно до пропонованої методики оцінки стану інноваційного потенціалу ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» можливі різні варіанти шляхів його поліпшення, що залежать від отриманих характеристик складових інноваційного потенціалу. Найбільш ймовірні ситуації, що можуть мати місце на підприємствах харчової промисловості, представлені в табл. 4.3.

Таблиця 4.3

**Характеристика складових інноваційного потенціалу
ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» і стратегічні рішення
щодо їх покращення**

Стан інноваційного потенціалу	Основні характеристики складових інноваційного потенціалу	Стратегічні рішення щодо покращення стану інноваційного потенціалу
Нормальний	Високий рівень витратних показників Високий рівень кадрових показників Високий рівень показників виробничого устаткування Висока результативність інноваційної діяльності	Підтримка наявного рівня показників
Допустимий	Недостатній рівень кадрових показників	– Залучення сторонніх спеціалістів високої кваліфікації – Участь у спільних інноваційних проектах – Купівля ліцензій
	Недостатній рівень показників виробничого устаткування	– Оновлення виробничої бази – Удосконалення і модернізація виробничого устаткування

Продовження табл. 4.3

1	2	3
Допустимий	Недостатня результативність інноваційної діяльності	– Удосконалення процесів організації інноваційної діяльності – Диверсифікація інноваційної діяльності
Передкризовий	Низький рівень кадрових показників в поєднанні з низькою результативністю інноваційної діяльності	– Залучення сторонніх спеціалістів високої кваліфікації – Удосконалення процесів організації інноваційної діяльності – Купівля ліцензій
	Низький рівень показників виробничого устаткування в поєднанні з низькою результативністю інноваційної діяльності	– Виділення наукових підрозділів в окремий бізнес – Удосконалення процесів організації інноваційної діяльності – Оновлення виробничої бази
Кризовий	Дуже низький рівень кількох груп показників	Створення спільного підприємства
Критичний	Дуже низький рівень всіх показників інноваційного потенціалу	Відмова від інноваційної діяльності

Джерело: побудовано автором на основі [52, с.296]

Аналіз можливостей поліпшення стану інноваційного потенціалу ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» спрямований, головним чином, на вирішення принципово важливого питання: чи може підприємство підвищити рівень складових власними силами, тобто за рахунок кращого використання власних ресурсів. Така ситуація, на наш погляд, можлива у випадку, якщо на основі досить високого рівня показників кадрових ресурсів і виробничого устаткування, показники результативності інноваційної діяльності знаходяться на низькому рівні. У цьому випадку необхідно направити зусилля на більш ефективне використання наявних ресурсів, вжити заходів щодо поліпшення організації, управління і контролю інноваційних процесів.

Якщо стан інноваційного потенціалу характеризується як «припустимий» внаслідок низького рівня кадрових показників, то найбільш

ймовірною можливістю поліпшення ситуації буде залучення фахівців високої кваліфікації. У більшості випадків, цілеспрямований пошук «цінних кадрів» приводить до придбання всієї «команди», що раніше можливо працювала на конкурентів. Однак, при цьому керівництво підприємства може зіштовхнутися з проблемами, що стосуються як оплати праці, так і з порушенням соціально-психологічної рівноваги в колективі.

Альтернативою даного напрямку підвищення рівня кадрових показників є участь у спільних інноваційних проектах. Реалізуючи дане рішення, підприємство крім того, що компенсує недолік власних кадрових ресурсів за рахунок одержання результатів НДДКР організації-партнера, ще й одержує можливість заощадити на витратах з розробки нововведень. Однак, при реалізації даного напрямку характерні наступні проблеми: необхідність чіткого врегулювання правових питань; можливість конфлікту з партнерами при встановленні прав власності на розробки; можливість некомпетентності стосовно розроблювальних продуктів і нових ринків. За таких умов в західній практиці підприємства звертаються до фірм з управлінського консультування.

Щоб уникнути перерахованих проблем ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» може компенсувати недолік власних фахівців шляхом придбання ліцензій. Це дозволить підприємству значно швидше одержати нововведення більш високого рівня із значно меншими витратами, ніж, якби підприємство проводило власні дослідження, силами тільки своїх фахівців. Найбільш ймовірними проблемами даного напрямку є: проблеми з освоєнням технології, залежність від власника ліцензії, необхідність перенавчання виробничого персоналу.

Недостатній рівень виробничих показників інноваційного потенціалу характеризує значне фізичне і моральне старіння виробничої бази підприємства, відновлення якої пов'язане із необхідністю залучення значних фінансових ресурсів. При цьому, якщо відставання виробничих показників незначне, то дану проблему частково можна вирішити за допомогою

проведення модернізації й вдосконалення виробничого устаткування.

Низька результативність інноваційної діяльності може бути не тільки наслідком неефективного управління та організації інноваційних процесів, але і результатом відсутності потреби ринку в розроблювальних нововведеннях. Виявлення даної проблеми пов'язане з активним проведенням маркетингових досліджень на початкових стадіях інноваційного процесу, на етапі добору пропонованих до розробки ідей. Маркетингова складова інноваційної діяльності має вирішальне значення не стільки в організації і розробці ефективних форм та методів поширення та збуту інноваційної продукції, скільки в аналізі адекватності напрямів інноваційних проектів існуючим потребам споживачів. У тому випадку, якщо виявлені дані відхилення, необхідно диверсифікувати (розширити або змінити) напрями інноваційної діяльності. Як правило, така необхідність виникає внаслідок диверсифікованості традиційних для підприємства напрямів діяльності.

Визначення стану інноваційного потенціалу як «передкризовий» характерне в тому випадку, коли має місце відставання значної кількості показників інноваційного потенціалу, що відносяться до різних груп. Для усунення даного відставання можуть бути використані ті ж шляхи поліпшення та їх сполучення, що були запропоновані у випадку «припустимого» стану інноваційного потенціалу.

При слабкому розвитку складових інноваційного потенціалу, частковій чи повній відсутності окремих видів ресурсів, що характерно для «кризового» стану інноваційного потенціалу, підприємство повинне направляти зусилля на пошук їх у зовнішньому середовищі за допомогою здійснення інтеграції і співробітництва з іншими організаціями і підприємствами.

Використання сильних і зміцнення слабких складових інноваційного потенціалу, спрямоване на створення конкурентних переваг, і є основою у формуванні інноваційної стратегії підприємства. Реалізація практично будь-яких інноваційних процесів пов'язана з інвестиціями і тому вимагає

врахування різного роду чинників, здатних впливати на фінансово-економічні й інші показники діяльності підприємства. Відповідні чинники й умови звичайно аналізуються у рамках різних методичних рекомендацій з оцінки ефективності інвестицій, тобто у рамках нормативних моделей. При використанні такого роду моделей оцінка доцільності впровадження інноваційних розробок базується тільки на системі фінансово-економічних показників. Перевага нормативного підходу – простота, логічність, формалізованість прийняття рішень. Однак, як показала практика, такий підхід не завжди гарантує добір досить ефективних інновацій.

4.2. Оцінка ефективності інноваційних заходів підприємства та обґрунтування джерел їх фінансування

На сьогодні підприємству для забезпечення конкурентоспроможності та утримання ринкової частки необхідно постійно вдосконалювати існуючі види продукції, розробляти нові види продукції.

Перспективним для ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» є ринок дитячого молочного харчування. А саме виробництво інноваційної продукції для ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»:

- виробництво молока дитячого від 6 місяців;
- виробництво молока дитячого з бананом від 10 місяців.

Ринок молочного дитячого харчування постійно розвивається та має високі перспективи розвитку. Про що свідчить вдале виробництво молочної продукції ТМ «Яготинське для дітей», яке входить до групи «Молочний альянс», як і ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат».

Термообробка молока широко використовується у багатьох країнах світу. Про це, зокрема, свідчать тенденції розвитку європейського ринку УВТ-молока. Відповідно до визначення Міжнародної молочної федерації, «молоко, отримане шляхом ультрависокотемпературної (УВТ) обробки, є цілком стерильним, фізіологічно живильним, високоякісним, готовим до

споживання продуктом з бездоганними смаковими характеристиками. Воно піддається короткочасній стерилізації при температурі від 135 до 150° С. Після гомогенізації й асептичного фасування в герметично закриті світло- і газонепроникні пакети воно може зберігатися кілька місяців при кімнатній температурі».

Усі ці властивості забезпечують УВТ-молоку привабливість як для споживачів, так і (можливо, навіть у першу чергу) для торгівлі, тому що в багатьох європейських країнах саме роздрібна мережа визначає тенденції розвитку ринку. Якраз, саме перераховані переваги УВТ-молока і сприяють росту його виробництва в європейських країнах: за останні 20 років частка білого (тобто без додавання ароматизаторів, барвників) УВТ-молока збільшилася в Західній Європі майже вдвічі – з 26 % до 48%.

З погляду асортименту білого УВТ-молока можна відзначити тенденцію до підвищення його біологічної цінності за рахунок збагачення різними добавками. Наприклад, у Німеччині: щорічний приріст споживання молока, збагаченого вітамінами, мінеральними й іншими речовинами, складає близько 15%. Крім країн ЄС ця тенденція стає помітною і для інших держав.

Таким чином, незважаючи на стагнацію останнім часом ринку молока в цілому, споживання УВТ-молока в західноєвропейських країнах зростає в середньому на 2% у рік. Але особливо швидкими темпами розвивається виробництво Увт-молока в Центральній і Східній Європі, де ще зовсім недавно його практично не знали. Так, у Словенії і Хорватії частка УВТ-молока на ринку досягла рівня більш 50 %, у Чехії – близько 40%, у Польщі приріст його споживання склав 68%. І по оцінках фахівців, стрімке сходження УВТ-молока у цих країнах продовжиться у найближчі 3-5 років.

Проект 1. Виробництво молока для дітей вітамінізованого 3,2%

Планові показники із прогнозуванням варіантів розвитку подій наведемо в табл. 4.4.

Таблиця 4.4

Планові показники діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» від виробництва молока для дітей вітамінізованого 3,2% на 2021 рік

Показники	Найбільш імовірний сценарій	Оптимістичний сценарій	Песимістичний сценарій
Обсяг виробництва, т	9639,79	15962,37	4966,42
Чистий дохід, тис. грн.	366312	606570,18	188723,94
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	258618	408616,44	133239,99
Адміністративні витрати, тис. грн.	9522	15044,76	4905,73
Витрати на збут, тис. грн.	24540	38773,20	12643,01
Інші операційні витрати, тис. грн.	1464	2313,12	754,25
Всього витрат	298548	591125,04	153811,93

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Планується, що ціна на продукцію буде незмінною – 38 грн. за 1 кг, а собівартість виробництва складе 26,83 грн.

При цьому частка собівартості у чистому доході становитиме – 70,6%, частка адміністративних витрат – 2,6%, частка витрат на збут – 6,7%, частка інших операційних витрат – 0,4%.

На основі наведених даних спрогнозуємо чисті доходи за проектом.

Таблиця 4.5

Прогнозування грошових потоків ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» виробництва молока для дітей вітамінізованого 3,2% за різних сценаріїв на 2021-2024 рр.

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Найбільш імовірний сценарій				
Грошові доходи, тис. грн.	366312	384630	403860	424056
Грошові витрати, тис. грн.	298548	313470	329148	345606
Коефіцієнт дисконтування	1	0,8333	0,6944	0,5787
Дисконтовані грошові доходи, тис. грн.	366312	320394	280278	245526
Дисконтовані грошові витрати, тис. грн.	298548	261120	228426	200106
Чистий прибуток до оподаткування	67764	71160	74712	78450
Чистий прибуток після оподаткування	55566,5	58351,2	61263,8	64329

Продовження табл. 4.5

1	2	3	4	5
Оптимістичний сценарій				
Грошові доходи, тис. грн.	606570	667224	733950	807342
Грошові витрати, тис. грн.	471912	488430	505524	523218
Коефіцієнт дисконтування	1	0,8333	0,6944	0,5787
Дисконтовані грошові доходи, тис. грн.	606570	555798	509364	467454
Дисконтовані грошові витрати, тис. грн.	471912	406860	350832	302946
Чистий прибуток до оподаткування	134658	178794	228426	284124
Чистий прибуток після оподаткування	110420	146611	187309	232982
Песимістичний сценарій				
Грошові доходи, тис. грн.	188724	195330	202170	209244
Грошові витрати, тис. грн.	155700	165042	174942	185442
Коефіцієнт дисконтування	1	0,8333	0,6944	0,5787
Дисконтовані грошові доходи, тис. грн.	188724	162708	140304	121152
Дисконтовані грошові витрати, тис. грн.	15570	137478	121410	107370
Чистий прибуток до оподаткування	33024	30288	27228	23802
Чистий прибуток після оподаткування	27079,7	24836,2	22327	19517,6

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Отже, виробництво молока дитячого вітамінізованого принесе підприємству прибуток у розмірі 55566,5 тис. грн. за найбільш оптимальним сценарієм, за оптимістичним – 110420 тис. грн., за песимістичним – 27079,7 тис. грн.

Проект 2. Виробництво дитячого молока з бананом

Наступним напрямком реалізації інноваційної діяльності є виробництво молока дитячого із смаком банану. Наведені проекти передбачаються виробництво інноваційної продукції в одній товарній групі, але за різними технологіям.

Дитяче молоко з бананом буде вироблятися за інноваційною технологією, яка передбачає заміну традиційних компонентів виробництва (молочного білка, сахарози) новими, які додають молоку особливі смакові і лікувальні властивості. При виготовленні сиропу поряд із сахарозою додатково використовують порошкоподібний яблучний напівфабрикат (ПЯН) з масовою часткою пектину 13-16%.

Планові показники виробництва наведемо в табл. 4.6.

Таблиця 4.6

Планові показники діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» від виробництва дитячого молока з бананом на 2021 рік

Показники	Найбільш імовірний сценарій	Оптимістичний сценарій	Песимістичний сценарій
Обсяг виробництва, т	6426,53	10641,58	3310,95
Чистий дохід, тис. грн.	244208	404380,12	125815,96
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	172412	272410,96	88826,66
Адміністративні витрати, тис. грн.	6348	10029,84	3270,49
Витрати на збут, тис. грн.	16360	25848,80	8428,67
Інші операційні витрати, тис. грн.	976	1542,08	502,84
Всього витрат	199032	394083,36	102541,29

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Плановий обсяг виробництва дитячого молока з бананом буде становити 6426,53 т, при цьому за оптимістичним варіантом обсяг виробництва збільшиться більш як на 50%, а за песимістичним зменшиться вдвічі. Планові показники із врахуванням рівня оподаткування при ставці 20% наведено в табл. 4.7.

Таблиця 4.7

Прогнозування грошових потоків ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» виробництва дитячого молока з бананом за різних сценаріїв на 2021-2024 рр., тис. грн.

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Найбільш імовірний сценарій				
Грошові доходи	244208	256420	269240	282704
Грошові витрати	199032	208980	219432	230404
Коефіцієнт дисконтування	1	0,8333	0,6944	0,5787
Дисконтовані грошові доходи	244208	213596	186852	163684
Дисконтовані грошові витрати	199032	174080	152284	133404
Чистий прибуток до оподаткування	45176	47440	49808	52300
Чистий прибуток після оподаткування	37044,3	38900,8	40842,6	42886
Оптимістичний сценарій				
Грошові доходи	404380	444816	489300	538228
Грошові витрати	314608	325620	337016	348812
Коефіцієнт дисконтування	1	0,8333	0,6944	0,5787

Продовження табл. 4.7

1	2	3	4	5
Дисконтовані грошові доходи	404380	370532	339576	311636
Дисконтовані грошові витрати	314608	271240	233888	201964
Чистий прибуток до оподаткування	89772	119196	152284	189416
Чистий прибуток після оподаткування	73613	97740,7	124873	155321
Песимістичний сценарій				
Грошові доходи	125816	130220	134780	139496
Грошові витрати	103800	110028	116628	123628
Коефіцієнт дисконтування	1	0,8333	0,6944	0,5787
Дисконтовані грошові доходи	125816	108472	93536	80768
Дисконтовані грошові витрати	10380	91652	80940	71580
Чистий прибуток до оподаткування	22016	20192	18152	15868
Чистий прибуток після оподаткування	18053,1	16557,4	14884,6	13011,8

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Отже, виробництво дитячого молока з бананом забезпечить підприємству чистий прибуток у сумі 37044,3 тис. грн. за найбільш оптимальним сценарієм, за оптимістичним – 73613 тис. грн., за песимістичним – 18053,1 тис. грн.

Для забезпечення інноваційної діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» з виробництва УВТ-молока дитячого необхідні інвестиції в підприємство в розмірі 6095 тис. грн.

Вибір найбільш оптимального джерела фінансування

Розглянемо варіант кредитування в Приватбанку. Існує можливість взяти кредит на пільгових умовах під умови Програми «Доступні кредити 5-7-9%». Тому відсоткова ставка за кредитом буде становити 9%.

Отже, кредити банку становитимуть 6095 тис.грн.

Умови надання кредиту (за домовленістю з банком) (табл. 4.8):

1. Кредит надається строком на 5 років під 9% річних;
2. Нарахування і виплата відсотків здійснюється починаючи з 1-го року, в якому надано кредит;
3. Виплату основного боргу здійснюється, починаючи з 1-го року.

Формула для розрахунку відсотків за кредит:

$$B = K \times \frac{C_k}{100},$$

де K – залишок суми кредиту;

C_k – річна ставка кредиту.

Таблиця 4.8

**Розрахунок відсотків за кредит і суми основного боргу за проектом
ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»**

Рік	Сума кредиту	Тіло кредиту	Сплачено %	Повернення тіла кредиту	Загальний платіж
2020	6 095	6095	548,55	1219	1 768
2021	-	4876	438,84	1219	1 658
2022	-	3657	329,13	1219	1 548
2023	-	2438	219,42	1 219	1 438
2024	-	1219	109,71	1 219	1 329
Всього	6 095	0	1 646	6 095	7 741

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Відсотки за кредитом нараховуються по наступній схемі:

$$B_1 = 6095 \times \frac{9}{100} = 548,55$$

$$B_2 = (6095 - 1219) \times \frac{9}{100} = 428,84$$

$$B_3 = 3657 \times \frac{9}{100} = 329,13$$

$$B_4 = 2438 \times \frac{9}{100} = 219,42$$

$$B_5 = 1219 \times \frac{9}{100} = 109,71$$

Отже, загальна вартість кредиту буде становити 7741 тис. грн.

Наступним варіантом фінансування проекту буде розглянуто лізинг.

Договір фінансового лізингу терміном на 4 роки з двома сплатами лізингових платежів щорічно, рівномірним відшкодуванням вартості лізингового майна при нормі амортизації 10% від залишкової вартості об'єкту лізингу. Первісна балансова вартість лізингового майна становить 6095 тис. грн. Викуп об'єкта лізингу здійснюється за його залишковою

вартістю на момент закінчення договору лізингу.

Відповідно до умов даної угоди визначимо розмір кожної піврічної сплати лізингових платежів, загальної суми лізингових платежів та вартості викупу лізингового майна. Для розв'язання цієї задачі побудуємо графік лізингових платежів:

Таблиця 4.9

**Графік сплати лізингових платежів у разі періодичного
рівномірного відшкодування вартості лізингового майна ТДВ
«Золотоніський маслоробний комбінат»**

Номер платежу	Залишкова вартість майна, тис. грн.	Відшкодування вартості майна, тис. грн.	Лізинговий процент, тис. грн.	Лізинговий платіж, тис. грн.
1	6 095	609,5	609,5	1219
2	5 486	609,5	548,55	1158,05
3	4 876	609,5	487,6	1097,1
4	4 267	609,5	426,65	1036,15
5	3 657	609,5	365,7	975,2
6	3 048	609,5	304,75	914,25
7	2 438	609,5	243,8	853,3
8	1 829	609,5	182,85	792,35
Разом	1 219	4 876	3 169	8045,4

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Як випливає з даних таблиці 4.9, загальна сума лізингових платежів становить 8454 тис. грн., з них 4876 тис. грн. – відшкодована вартість майна. Залишкова вартість цього майна, по якій має бути здійснений його викуп, дорівнює 1219 тис. грн.

Дані наведені в таблиці 4.9 є стандартним варіантом сплати лізингових платежів, і саме за цим графіком відбувається сплата лізингових платежів за оренду обладнання.

Процес оптимізації наведеного графіку розпочнемо з зміни розподілу суми річного відшкодування вартості лізингового майна. Нехай у першому випадку на перше півріччя припадає 2/3 річних амортизаційних відрахувань, на друге 1/3, а в другому випадку – навпаки. Вплив нерівномірного розподілу

суми річного відшкодування вартості лізингового майна між окремими сплатами на розмір і загальну суму платежів відображають дані таблиці 4.9.

При відшкодуванні за перше півріччя кожного року 2/3 вартості орендованого майна загальна сума лізингових платежів у порівнянні зі стандартним варіантом зменшилася на:

$$8045,4 - 7964,13 = 81,27 \text{ тис. грн.}$$

При відшкодуванні за перше півріччя кожного року 1/3 вартості орендованого майна, а за друге 2/3 – загальна сума лізингових платежів збільшилася на:

$$8126,67 - 8045,4 = 81,27 \text{ тис. грн.}$$

Таблиця 4.10

Графік сплати лізингових платежів у разі нерівномірного відшкодування вартості лізингового майна ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Номер платежу	Залишкова вартість майна, тис. грн.	Відшкодування вартості майна, тис. грн.	Лізинговий процент, тис. грн.	Лізинговий платіж, тис. грн.
1	2	3	4	5
I випадок				
1	6 095	812,67	609,5	1422,17
2	5 282	406,33	528,233	934,563
3	4 876	812,67	487,6	1300,27
4	4 063	406,33	406,333	812,663
5	3 657	812,67	365,7	1178,37
6	2 844	406,33	284,433	690,763
7	2 438	812,67	243,8	1056,47
8	1 625	406,33	162,533	568,863
Разом.	1 219	4 876	3 088	7964,13
II випадок				
1	6 095	406,33	609,5	1015,83
2	5 689	812,67	568,867	1381,54
3	4 876	406,33	487,6	893,93
4	4 470	812,67	446,967	1259,64
5	3 657	406,33	365,7	772,03
6	3 251	812,67	325,067	1137,74
7	2 438	406,33	243,8	650,13
8	2 032	812,67	203,167	1015,84
Разом.	1 219	4 876	3 251	8126,67

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Таким чином, з даних таблиці 4.10 видно, що при однаковій сумі відшкодування вартості лізингового майна (4876 тис. грн.) менша сума лізингового процента і всього лізингового платежу буде тоді, коли швидше відшкодовується вартість об'єкта лізингу (більша частина амортизаційних відрахувань сплачується в першому півріччі кожного року).

Розглянемо тепер, як впливають на суму лізингових платежів відстрочка платежів першого року (табл. 4.11).

Таблиця 4.11

Графік сплати лізингових платежів ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» у разі відстрочки платежу

Номер платежу	Залишкова вартість майна, тис. грн.	Відшкодування вартості майна, тис. грн.	Лізинговий процент, тис. грн.	Лізинговий платіж, тис. грн.
1	6 095	--	--	--
2	6 095	--	--	--
3	6 095	761,875	1828,5	2 590
4	5 333	761,875	533,313	1 295
5	4 571	761,875	457,125	1 219
6	3 809	761,875	380,938	1 143
7	3 048	761,875	304,75	1 067
8	2 286	761,875	228,563	990
Разом	1 524	4 571	3 733	8 304

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

У разі відстрочки платежів першого року відкладається відшкодування вартості лізингового майна. Щодо лізингового процента, то лізингоодержувач має відшкодувати лізингодавцю втрачені надходження. Тому на момент першої сплати виникає заборгованість лізингоодержувача, сума якої додається до суми першого лізингового платежу. У зв'язку зі зменшенням кількості платежів збільшується норма амортизації майна.

Отже, у разі подовження терміну лізингу ще на один рік (таблиці 4.11) одночасно завершиться відшкодування вартості лізингового майна.

У випадку прискореної амортизації за рахунок відшкодування протягом першого року 40% вартості майна (по 20% на 1-й і 2-й платежі), а потім рівномірної амортизації залишкової вартості загальна сума лізингових

платежів зменшилася на

$$7786,36 - 8045,4 = -259,4 \text{ тис. грн. (таблиця 4.12).}$$

У разі застосування варіанта сплати залишкової вартості лізингового майна під час дії договору лізингу згідно з прийнятими стандартними умовами за 4 роки (8 платежів) відшкодовується вартість лізингового майна на загальну суму 5180,75 тис. грн.

Залишкова вартість цього майна становить $6095 - 5180,86 = 914$ тис. грн. Розрахунок лізингових платежів при рівномірній передплаті залишкової вартості майна наведено в табл. 4.12.

Таблиця 4.12

**Графік сплати лізингових платежів ТДВ «Золотоніський
маслоробний комбінат» у випадку прискореної амортизації об'єкта
лізингу**

Номер платежу	Залишкова вартість майна, тис. грн.	Відшкодування вартості майна, тис. грн.	Лізинговий процент, тис. грн.	Лізинговий платіж, тис. грн.
1	6 095	1219	609,5	1828,5
2	4 876	1219	487,6	1706,6
3	3 657	457,125	365,7	822,825
4	3 200	457,125	319,988	777,113
5	2 743	457,125	274,275	731,4
6	2 286	457,125	228,563	685,688
7	1 829	457,125	182,85	639,975
8	1 371	457,125	137,138	594,263
Разом	914	5180,75	2 606	7786,36

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Згідно з даними таблиці сума лізингових платежів становить 7786,36 тис. грн., в той час як за стандартним варіантом (табл. 4.7) загальна сума платежів та викупу майна по залишковій вартості дорівнює

Отже, змінюючи умови графіку погашення лізингових платежів, було знайдено декілька варіантів побудови графіків, які призводять до зменшення суми витрат по оплаті лізингових послуг. За допомогою рис. 4.1 проведемо порівняльний аналіз зроблених раніше розрахунків.

Рис. 4.1. Порівняльний аналіз лізингових платежів за різних варіантів

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Аналізуючи дані рис. 4.1, можна впевнено сказати, що останній варіант є найбільш вигіднішим для підприємства з точки зору мінімізації його затрат на оплату лізингу.

Таким чином, ми розглянули основні варіанти розрахунку лізингових платежів. Отримані результати слід скорегувати на суми додаткових витрат лізингодавця, передбачених договором лізингу.

Велика різноманітність видів і форм лізингових платежів забезпечує сторонам лізингової угоди можливість вибору найбільш прийняттого варіанта.

Порівнюючи розглянуті варіанти фінансування можна зробити висновок, що кредитні кошти є найбільш дешевшим джерелом фінансування проекту. Оскільки загальна вартість кредитних платежів становитиме 7741 тис. грн., а при лізингу з використанням прискореної амортизації – 7786,36 тис. грн. Варіант кредитування ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» в Приватбанку є більш вигідним. Оскільки, існує можливість взяти кредит на пільгових умовах.

4.3 Оцінка впливу заходів по інноваційному розвитку підприємства на його ринкову цінність

Для оцінки сукупної ефективності запропонованих напрямків інноваційної діяльності з виробництва молока дитячого ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» проведемо планування показників роботи на 2021р. Для планування розміру операційних витрат в плановому 2021р. скористаємося даними, поданими в табл. 4.13.

Таблиця 4.13

Планові показники діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» на 2021 рік

№ з/п	Показники	Планове значення
1	Чистий дохід, тис. грн.	610520
2	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	431030
3	Частка собівартості у чистому доході, %	70,6
4	Адміністративні витрати, тис. грн.	15870
5	Частка адміністративних витрат у чистому доході, %	2,6
6	Витрати на збут, тис. грн.	40900
7	Частка витрат на збут у чистому доході, %	6,7
8	Інші операційні витрати, тис. грн.	2440
9	Частка інших операційних витрат у чистому доході, %	0,4
10	Всього витрат	497580

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Плановий обсяг чистого прибутку за рахунок інноваційної діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» на 2021 р. буде розраховано на основі попереднього аналізу з урахуванням заходів по підвищенню ефективності діяльності підприємства.

На підставі складених прогнозів по прибутку визначимо грошові потоки даного проекту за різних сценаріїв, продисконтуємо їх та визначимо дисконтовані грошові потоки. В цілому проведені розрахунки вказують на ефективність інноваційної діяльності. Оскільки, навіть при песимістичному розвитку подій підприємство отримає позитивний грошовий потік у розмірі

201920 тис. грн., при оптимістичному варіанті – 779090 тис. грн., при найбільш імовірному сценарії – 409210 тис. грн.

Таблиця 4.14

**Прогнозування грошових потоків ТДВ «Золотоніський
маслоробний комбінат» за різних сценаріїв**

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Найбільш імовірний сценарій				
Грошові доходи, тис. грн.	610520	641050	673100	706760
Грошові витрати, тис. грн.	497580	522450	548580	576010
Коефіцієнт дисконтування	1	0,8333	0,6944	0,5787
Дисконтовані грошові доходи, тис. грн.	610520	533990	467130	409210
Дисконтовані грошові витрати, тис. грн.	497580	435200	380710	333510
Чистий прибуток до оподаткування	112940	118600	124520	130750
Чистий прибуток після оподаткування	92610,8	97252	102106,4	107215
Оптимістичний сценарій				
Грошові доходи, тис. грн.	1010950	1112040	1223250	1345570
Грошові витрати, тис. грн.	786520	814050	842540	872030
Коефіцієнт дисконтування	1	0,8333	0,6944	0,5787
Дисконтовані грошові доходи, тис. грн.	1010950	926330	848940	779090
Дисконтовані грошові витрати, тис. грн.	786520	678100	584720	504910
Чистий прибуток до оподаткування	224430	297990	380710	473540
Чистий прибуток після оподаткування	184032,6	244351,8	312182,2	388302,8
Песимістичний сценарій				
Грошові доходи, тис. грн.	314540	325550	336950	348740
Грошові витрати, тис. грн.	259500	275070	291570	309070
Коефіцієнт дисконтування	1	0,8333	0,6944	0,5787
Дисконтовані грошові доходи, тис. грн.	314540	271180	233840	201920
Дисконтовані грошові витрати, тис. грн.	259500	229130	202350	178950
Чистий прибуток до оподаткування	55040	50480	45380	39670
Чистий прибуток після оподаткування	45132,8	41393,6	37211,6	32529,4

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Найбільш імовірний сценарій:

$$NPV = \left(\frac{610520}{(1+0,20)^1} + \frac{641050}{(1+0,20)^2} + \frac{673100}{(1+0,20)^3} + \frac{706760}{(1+0,20)^4} \right) - \left(\frac{497580}{(1+0,20)^1} + \frac{522450}{(1+0,20)^2} + \frac{548580}{(1+0,20)^3} + \frac{576010}{(1+0,20)^4} \right) = 2020860 - 1647010 = 373850$$

Оптимістичний сценарій:

$$NPV = \left(\frac{1010950}{(1+0,20)^1} + \frac{1112040}{(1+0,20)^2} + \frac{1223250}{(1+0,20)^3} + \frac{1345570}{(1+0,20)^4} \right) - \left(\frac{786520}{(1+0,20)^1} + \frac{814050}{(1+0,20)^2} + \frac{842540}{(1+0,20)^3} + \frac{872030}{(1+0,20)^4} \right) = 3565300 - 2554250 = 1011050$$

Песимістичний сценарій:

$$NPV = \left(\frac{314540}{(1+0,20)^1} + \frac{325550}{(1+0,20)^2} + \frac{336950}{(1+0,20)^3} + \frac{148740}{(1+0,20)^4} \right) - \left(\frac{259500}{(1+0,20)^1} + \frac{275070}{(1+0,20)^2} + \frac{291570}{(1+0,20)^3} + \frac{309070}{(1+0,20)^4} \right) = 1021490 - 869930 = 151550$$

Індекс доходності (PI): найбільш імовірний сценарій:

$$PI = \frac{2020860}{1647010} = 1,23$$

- оптимістичний сценарій:

$$PI = \frac{3565300}{2554240} = 1,4$$

- песимістичний сценарій:

$$PI = \frac{1021190}{869930} = 1,17$$

Строк окупності інвестицій: найбільш імовірний сценарій:

$$PP = \frac{1647010}{2020860} = 0,82$$

- оптимістичний сценарій:

$$PP = \frac{2554240}{3565300} = 0,72$$

- песимістичний сценарій:

$$PP = \frac{869930}{1021190} = 0,85$$

В табл. 4.15 представлено зведені показники, які характеризують економічну ефективність представленого базового проекту розвитку ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за різних сценаріїв.

Таблиця 4.15

Основні показники економічної ефективності інноваційної діяльності

Показники	Найбільш імовірний сценарій	Оптимістичний сценарій	Песимістичний сценарій
Чиста поточна вартість проекту (NPV), тис грн.	373850	1011050	151550
Індекс прибутковості (PI)	1,23	1,4	1,17
Термін окупності проекту, років	0,82	0,72	0,85

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Отже, проект по інноваційному розвитку підприємства є окупним за різних умов розвитку ринку. Чиста поточна вартість проекту має додатне значення, а індекс дохідності більше 1, що свідчить про доцільність реалізації проекту.

Проведемо аналіз впливу підвищення ефективності інноваційної діяльності на ринкову вартість підприємства. Плановий розрахунок економічної доданої вартості (EVA) ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» показано в таблиці 4.16.

Таблиця 4.16

Плановий показник EVA ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» на 2021-2022 рр.

№ з/п	Показник	Роки		
		2019	2021 (план)	2022 (план)
1	Прибуток до сплати відсотків та податків – ЕВІТ	-18171	94769	213369
2	НОРАТ – чистий операційний прибуток після оподаткування;	-14900,22	77710,58	174962,58
3	Т – ставка податку на прибуток.	18	18	18
4	Власний капітал	61528	61528	61528
5	Позиковий капітал	580497	580497	580497
6	Вартість власного капіталу	22,3	22,3	22,3
7	Вартість позикового капіталу	17,5	17,5	17,5
8	WACC, %	17,96	17,96	17,96
9	ІС Інвестований капітал (ряд. 5 + ряд. 6)	642025	642025	642025
10	EVA	-130207,939	-37597,139	59654,861

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Отже, якщо $EVA > 0$, то це свідчить про те, що на 2021-2022 рр. планується ріст вартості підприємства. Використання даного показника дає можливість оцінити ефективність використання капіталу із врахуванням експорту (прибутку, що його отримає підприємство внаслідок альтернативами інвестування капіталу).

Розрахуємо планові показники грошового потоку ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» (табл. 4.17).

Таблиця 4.17

**Плановий показник доданої акціонерної вартості SVA
ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» на 2021-2022 рр.**

№ з/п	Показник	Роки		
		2019	2021 (план)	2022 (план)
1	Чистий операційний прибуток – EBI	-19201	93739	212339
2	Приріст чистого операційного прибутку	-40610	112940	118600
3	Приростні інвестиції – M (ряд. 2x50 %)	-20305	56470	59300
4	Чистий грошовий потік – NCF (ряд. 1 - ряд. 3)	-1104	37269	153039
5	Середньозважені витрати на капітал – WACC, %	17,96	17,96	17,96
6	Залишкова вартість – RV (ряд. 1/ ряд. 5)	-106909,77	521931,94	1182288,12
7	Коефіцієнт дисконтування	0,5496	0,4502	0,3688
8	Поточна вартість чистого грошового потоку – PV*NCF (ряд. 4 x ряд. 7)	-606,76	16778,50	56440,78
9	Поточна вартість залишкової вартості – PV*RV (ряд. 6 x ряд. 7)	-58757,61	234973,76	436027,86
10	Приріст поточної вартості залишкової вартості		293731,37	201054,10
11	Додана акціонерна вартість - SVA (ряд. 8 + ряд. 10)	-606,76	310509,87	257494,88

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Показник SVA має від’ємне значення, яке у 2019 році становило – 606,76 тис. грн., що свідчить про зменшення капіталу та інвестиційної привабливості підприємства. Планується нарощення доданої акціонерної вартості до 310509,87 тис. грн. у 2021 році та 257494,88 тис. грн. у 2022 році. Підприємство стане більш інвестиційно привабливим.

Таблиця 4.18

Планові показники оцінки ринкової вартості ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» на 2021-2022 рр.

Показник	Роки		
	2019	2021 (план)	2022 (план)
EVA	-130207,939	-37597,139	59654,861
SVA	-606,76	310509,87	257494,88

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

На основі табл. 4.18 можна зробити висновок, що за рахунок інноваційної діяльності та нарощення обсягів реалізації інноваційної продукції підприємство зможе збільшити свою ринкову вартість та підвищити інвестиційну привабливість, про що свідчать розраховані дані.

Висновки до розділу 4

Для харчової промисловості, у тому числі і для молочної, найбільш важливими завданнями є створення і впровадження нових типів техніки, технологій і нових видів продукції. Як показує аналіз зарубіжної науково-технічної інформації, інноваційному пріоритету в останні роки належить визначальна роль у створенні нових харчових продуктів та освоєнні нових сегментів ринку.

Перспективним для ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» є виробництво молока дитячого від 6 місяців. Ринок молочного дитячого харчування постійно розвивається та має високі перспективи розвитку. Про що свідчить вдале виробництво молочної продукції ТМ «Яготинське для дітей», яке входить до групи «Молочний альянс», як і ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат».

За рахунок інноваційного розвитку та нарощення обсягів реалізації інноваційної продукції підприємство зможе збільшити свою ринкову вартість та підвищити інвестиційну привабливість.

ВИСНОВКИ

Інноваційний розвиток визначено як процес пошуку напрямків вдосконалення діяльності підприємства за рахунок запровадження інновацій у всіх сферах життєдіяльності підприємства з метою підвищення економічних результатів діяльності та більш повного задоволення потреб споживачів відповідно до зміни ринкових умов.

Механізм фінансування інвестиційного проекту залучає інвестиційні ресурси за попередньо визначеним оптимальним їх складом та структурою для забезпечення практичної реалізації розробленого та затвердженого інвестиційного проекту з метою досягнення ним запланованого результату, що має цінність для підприємства окремо та для суспільства взагалі. Тому функціонування механізму фінансування інвестиційного проекту має місце в процесі формування та практичного використання інвестиційних ресурсів.

Система управління інноваційним розвитком підприємства – це сукупність двох взаємодіючих підсистем, де відбуваються процеси цілеспрямованого впливу через впровадження інноваційних перетворень, спираючись на аналіз та обробку зібраної інформації: управляючої підсистеми – суб'єкта управління на підсистему, якою управляють, – об'єкт управління, а саме: внутрішньоорганізаційні, продуктові, технічні та технологічні перетворення з метою забезпечення зростання ступеня організованості, досягнення певного корисного ефекту, одержання нових властивостей системи з урахуванням існуючих обмежень.

В 2019 р. лідируючими за рівнем інвестиційної привабливості в Україні були сегменти сухого молока, йогуртів і твердих сирів, причому в останніх двох відбувається активне витіснення західних конкурентів вітчизняними виробниками. Потенційна потужність існуючих підприємств галузі – 20 млн. т молока в рік. Реальне завантаження цих потужностей становить менше 25%. Практично всі лідери молочного ринку проводять модернізацію устаткування. Десяток великих виробників контролюють 50% споживчого

ринку, решту – маленькі заводи. Лідером ринку Західного регіону за обсягом продажів є молочна компанія «Галичина» (34% регіонального ринку), лідер ринку Центрального регіону – група «Молочний альянс» (26% ринку). На ринку Придніпровського регіону перше місце ділять група «Альміра» (18%) і ПАТ «Danon» (12%), у Східному регіоні домінує «Вімм Біль Данн» (22% ринку). Нарешті, на ринку молочної продукції Південного регіону провідні позиції займає ПАТ «Лакталіс Україна» (28%).

На сьогодні ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» потужне підприємство по виробництву молока, сирів, масла та сухих молочних сумішей. Продукція підприємства випускається під торговими марками «Златокрай», «Пирятин», «Славія». Ринками збуту продукції є внутрішній та зовнішній (країни Африки, Індонезія, Пакистан, Німеччина, Голландія, Японія, Китай). Експорт здійснюють за наступними товарними групами – суха сироватка та молоко. Відбувається зростання частки таких товарних груп як суха молочна сироватка та сухе цільне молоко, тобто зростає частка продукції, що експортується. Тобто підприємство активно розвиває зовнішню торгівлю та нарощує експортний потенціал. При цьому негативним є скорочення таких товарних груп як масло та сир твердий, тобто населення почало менше споживати ці важливі продукти, за рахунок зниження купівельної спроможності.

У 2019 році обсяги діяльності та реалізації продукції зростають на 4,13% порівняно із 2018 роком. У 2018 році спостерігалось зменшення обсягів реалізації на 34909 тис. грн. або на 3,21%, що негативно позначилося на результатах діяльності підприємства. Так у 2018 році підприємство отримало чистий збиток у розмірі 25796 тис. грн. У 2019 році підприємство працювало також збитково: чистий збиток склав 54338 тис. грн., це на 28542 тис. грн., або на 110,65% більше, ніж у 2018 році.

Із структури активів можна зробити висновок, що необоротні активи мають незначну частку, яка в 2017 році склала 15,48%, в 2018 році – 15,28%, в 2019 році – 32,42%. Зростання якої відбулося за рахунок збільшення

довгострокових фінансових інвестицій та основних засобів на 7,63% та 7,12% відповідно. Оборотні активи займають високу частку за рахунок високої частки запасів та грошових коштів. У структурі пасивів негативним є зменшення частки власного капіталу, яка в динаміці скорочується із 20,71% у 2017 році до 9,58% у 2019 році, при оптимальному співвідношенні 50%. Найбільшу частку у структурі пасивів займають поточні зобов'язання в 2017 році частка яких склала 62,28%, в 2018 році – 71,96%, в 2019 році – 76,75%.

За результатами проведеного аналізу фінансового стану ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» можна зробити наступні висновки:

- показники рентабельності у 2019 році мають від'ємне значення, оскільки за результатами діяльності підприємство отримало чисті збитки у розмірі 54338 тис. грн.;

- із розрахунку показників ліквідності можна зробити висновок, що платоспроможність підприємства у 2017-2019 рр. низька. У 2019 році показники поточної та швидкої ліквідності мають значення менше нормативного.

- у 2019 році відбулося зростання дебіторської та кредиторської заборгованості, тому ділова активність компанії дещо знизилася;

- за результатами діяльності у 2019 році компанія мала критичну фінансову стійкість.

Виробничо-фінансові показники роботи підприємств надзвичайно диференційовані, проте із загальної групи виділяються лідери: ПрАТ «Юрія», ТОВ «Клуб сиру», ТОВ «Звенигородський сироробний комбінат», ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат», ПрАТ «Христинівський молокозавод». На дані підприємства приходиться більше 50% усіх молокопродуктів (при переводі в молоко базисної жирності), які виробляються на Черкащині. Вони є найбільш конкурентоспроможними виробниками. В цьому плані стратегія ціноутворення займає одну із ключових позицій конкурентної боротьби, тоді як здорова конкуренція є невід'ємною умовою нормального функціонування ринкового механізму.

За результатами річної звітності підприємства інноваційною діяльністю воно не займається. Дослідження та розробки ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» в 2017-2019 рр. не здійснювалися. Відповідно витрат на дослідження та розробки у підприємства не було. Тому запропоновано методикау визначення ступінь готовності до здійснення інноваційної діяльності та реалізації інноваційного потенціалу молокопереробного підприємства, застосовувати її можливо для підприємства, що як експортує, так і не експортує вироблену продукцію. Дослідження розвитку інноваційного потенціалу підприємства необхідно розглядати із врахуванням експортної діяльності. Оскільки, як показав аналіз структури реалізації продукції, така продукція як сухе знежирене молоко та суха молочна сироватка мають найбільші темпи зростання. Тому і здійснювати інноваційний розвиток необхідно із перспективою зростання експортної діяльності.

Основні заходи нарощування інноваційного потенціалу даного підприємства мають бути спрямовані на забезпечення максимального використання виробничих потужностей, підвищення якісних параметрів виробленої молочної продукції, удосконалення системи ресурсного забезпечення підприємства та підвищення ефективності його збутової діяльності.

Оцінка фінансових можливостей виявила:

- на ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» існує криза ліквідності (підприємство є неплатоспроможним, або є її реальна загроза). Цьому можуть сприяти: незадовільна структура капіталу, незадовільна робота з дебіторами, високий обсяг кредиторської заборгованості, великі обсяги низько ліквідних оборотних активів;

- у 2017 році підприємство відносилось до 2 класу із достатнім рівнем платоспроможності, а в 2018-2019 рр. підприємство відноситься до 4 класу, що відповідає нестабільному фінансовому стану та має ознаки неплатоспроможності.

Фінансові можливості підприємства щодо здійснення інвестування інноваційного розвитку власними коштами відсутні, а платоспроможність є низькою.

На сьогодні підприємству для забезпечення конкурентоспроможності та утримання ринкової частки необхідно постійно вдосконалювати продукції, розробляти нові види продукції.

З метою запровадження інноваційної діяльності підприємству запропоновано здійснити 2 проекти:

- виробництво молока для дітей;
- виробництво молока дитячого з бананом за інноваційною технологією з використанням ПЯН.

Ринок молочного дитячого харчування постійно розвивається та має високі перспективи розвитку. Про що свідчить вдале виробництво молочної продукції ТМ «Яготинське для дітей», яке входить до групи «Молочний альянс», як і ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат». Для забезпечення інноваційної діяльності ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» з виробництва УВТ-молока дитячого необхідні інвестиції в підприємство в розмірі 6095 тис. грн.

Порівнюючи розглянуті варіанти фінансування можна зробити висновок, що кредитні кошти є найбільш дешевшим джерелом фінансування проекту. Оскільки загальна вартість кредитних платежів становитиме 7741 тис. грн., а при лізингу з використанням прискореної амортизації – 7786,36 тис. грн. Варіант кредитування ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» в Приватбанку є більш вигідним. Оскільки, існує можливість взяти кредит на пільгових умовах.

В цілому проведені розрахунки вказують на сукупну ефективність інноваційної діяльності. Оскільки, навіть при песимістичному розвитку подій підприємство отримає позитивний грошовий потік у розмірі 201920 тис. грн., при оптимістичному варіанті – 779090 тис. грн., при найбільш імовірному сценарії – 409210 тис. грн.

Проведено аналіз впливу підвищення ефективності інноваційної діяльності на ринкову вартість підприємства:

- плановий розрахунок економічної доданої вартості (EVA) ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» показав зростання з (-130207,939) тис. грн. у 2019 році до 59654,861 тис. грн. на кінець 2022 року;

- планується нарощення доданої акціонерної вартості (SVA) до 310509,87 тис. грн. у 2021 році та 257494,88 тис. грн. у 2022 році.

Можна зробити висновок, що за рахунок інноваційної діяльності та нарощення обсягів реалізації інноваційної продукції підприємство зможе збільшити свою ринкову вартість та підвищити інвестиційну привабливість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні питання комплексного оцінювання інноваційної діяльності промислових підприємств : [колект. монографія] / Орлов О. О. [та ін.]. Хмельницький : ХНУ, 2017. 552 с.
2. Актуальні проблеми інноваційної діяльності та трансферу технологій : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 18 трав. 2018 р., м. Київ / Держ. наук. установа «Укр. ін-т наук.-техн. експертизи та інформації». Київ : УкрІНТЕІ, 2018. 191 с.
3. Аналіз і оцінка ефективності затрат на інноваційну діяльність підприємств : монографія / Л. А. Костирко [та ін.] Вид. 2-ге, перероб. і допов. Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. 225 с.
4. Антонюк А. А. Актуальні проблеми розвитку інноваційної діяльності в Україні / А. А. Антонюк, А. А. Сьомченко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. 2017. № 2. С. 45-50.
5. Беспалов А. Управлінські інновації, як важіль забезпечення стратегічного розвитку / А. Беспалов, С. Горбаченко // Наук. вісн./Одес. нац. екон. ун-т. 2018. № 1. С. 59-70.
6. Біловодська О. А. Формування і реалізація інвестиційних стратегій інноваційного розвитку підприємств: сутність, основні складові та оцінка / О. А. Біловодська // Бізнес Інформ. 2016. № 11. С. 204-210.
7. Богуцька О. А. Пріоритети та оптимальна структура фінансування інноваційних витрат промислових підприємств в Україні / О. А. Богуцька, Я.С. Брюховецький // Бізнес Інформ. 2018. № 4. С. 62-67.
8. Бондар І. С. Формування державної політики в сфері інноваційної діяльності : навч. посіб. / І. С. Бондар, В. Г. Горник, Ю. І. Горбань; Київ : Ліра-К, 2016. 278 с.
9. Вербицька В. І. Обґрунтування інформаційної бази оцінки інноваційного потенціалу підприємства / В. І. Вербицька // Економіка трансп. комплексу : зб. наук. пр. 2017. Вип. 30. С. 32-40.

10. Горяча О. Л. Концепція формування системи стратегічного управління інноваційною діяльністю на підприємствах / О. Л. Горяча, Г.В. Калюжний, А. А. Буховець // Вісн. Бердян. ун-ту менеджменту і бізнесу. 2018. № 2. С. 28-31.

11. Гусаріна Н. В. Компетентнісна модель готовності підприємств до інноваційної діяльності / Н. В. Гусаріна // Бізнес Інформ. 2018. № 9. С. 220-225.

12. Економетричний аналіз інноваційної діяльності підприємств : навч. посіб. / Єлейко В. І. [та ін.] ; Цетр. спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. ун-т. Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. 219 с.

13. Ємець О. І. Концептуальні підходи до організації розвитку інвестиційної діяльності підприємств на засадах парадигми економічної безпеки / О. І. Ємець // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». 2017. № 875. С. 215-221.

14. Єпіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення : монографія / І. Ю. Єпіфанова . Вінниця : ВНТУ, 2019. 383 с.

15. Єршова Г. В. Інноваційна діяльність в Україні: основні тенденції та проблеми / Г. В. Єршова // Економіка і прогнозування. 2017. № 4. С. 137-148.

16. Захаркін О. О. Вартісно-орієнтоване управління інноваційною діяльністю підприємств: методологічні засади, світовий та вітчизняний досвід : монографія / О. О. Захаркін ; Суми : Сум. держ. ун-т, 2015. 399 с.

17. Іващенко П. О. Квазіадаптивне прогнозування інноваційної діяльності підприємств України / П. О. Іващенко, Ю. С. Глушач, В. Б. Іванова // Бізнес Інформ. 2018. № 6. С. 180-185.

18. Інноваційна діяльність та трансфер технологій : навч. посіб. для студентів ден. та заоч. форми навчання / Дмитриченко М. Ф. [та ін.]. Київ : НТУ, 2016. 97 с.

19. Катран М. Конкуренція на ринку пива / М. Катран // Вісн. Київ.

нац. торг.-екон. ун-ту. 2019. № 3. С. 159-166.

20. Ковчуга Л. І. Про взаємообумовленість конкуренції, інновацій та конкурентоспроможності підприємств / Л. І. Ковчуга // Екон. вісн. Донбасу. 2018. № 2. С. 124-133.

21. Кравчук А. В. Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств України / А. В. Кравчук, П. Г. Перерва // Бізнес Інформ. 2018. № 7. С. 57-65.

22. Крючкова І. Р. Інноваційно-інвестиційна діяльність промислового підприємства: симбіоз економічного оцінювання та залучення джерел фінансових та альтернативних ресурсів : монографія / І. Р. Крючкова, [С.В. Філіппова]. Одеса : Бондаренко М. О., 2015. 189 с.

23. Мазнєв Г. Є. Інноваційна діяльність як фактор підвищення ефективності виробництва / Г. Є. Мазнєв // Актуал. Проблеми інновац. економіки. 2016. № 2. С. 36-47.

24. Матвій І. Є. Деякі аспекти управління інноваційними проектами / І. Є. Матвій, С. І. Матвій // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». 2017. № 875. С. 229-234.

25. Міщук Г. Ю. Проблеми та можливості фінансування інноваційних проектів з метою регіонального розвитку в Україні / Г. Ю. Міщук, Н.М. Самолюк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». 2017. № 875. С. 320-328.

26. Молодоженя М. С. Стан та проблеми економічного управління інноваційною діяльністю на підприємствах / М. С. Молодоженя // Бізнес Інформ. 2015. № 6. С. 97-101.

27. Морозова С. А. Досвід Європейського Союзу щодо стимулювання інноваційної діяльності / С. А. Морозова // Економіка і регіон. 2017. № 5. С. 54-58.

28. Николюк О. М. Методика оцінювання ресурсного потенціалу інноваційно орієнтованих підприємств / О. М. Николюк, І. В. Мартинчук // Проблеми економіки. 2018. № 1. С. 207-213.

29. Онишко С. В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку : навч. посіб. / Св. В. Онишко, Т. В. Паєнко, С. В. Онишко. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2016. 329 с.

30. Офіційний сайт <http://www.ukrstat.gov.ua>

31. Романишин В. О. Інноваційна діяльність за умов кризи та її вплив на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств / В. О. Романишин, І.М. Свідерська // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. 2018. Вип. 37/1. С. 42-50.

32. Савенко К. С. Оцінка економічної ефективності інноваційної діяльності на промислових підприємствах : монографія / Савченко К. С. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 179 с.

33. Чабан В. Г. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємств / В. Г. Чабан // Екон. вісн. ун-ту Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. 2018. Вип. 37/1. С. 139-143.

34. Череп А. В. Теоретико-методичні основи розробки моделі інноваційної діяльності підприємств шляхом використання економічного механізму / А. В. Череп, О. Г. Череп, Ю. О. Швець // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. 2018. Вип. 2. С. 375-384.

35. Черноіванова Г. С. Формування підходу до оцінювання макросередовища інноваційної сфери підприємств / Г. С. Черноіванова // Бізнес Інформ. 2018. № 6. С. 145-152.

36. Черноіванова Г. С. Проблеми фінансування інноваційної праці та визначення її трудомісткості / Г. С. Черноіванова // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. 2018. Вип. 1. С. 221-228.

37. Чмир О. С. Огляд наукових підходів до визначення суті та моделей інноваційної діяльності / О. С. Чмир ; Держ. наук. установа Укр. ін-т наук.-техн. експертизи та інформації (УкрІНТЕІ). Київ : УкрІНТЕІ, 2016. 119 с.

38. Чугаєвська С. В. Статистичні засади інноваційної активності

підприємств / С. В. Чугаєвська // Бізнес Інформ. 2017. № 4. С. 199-204.

39. Федірко О. А. Теорія і практика локалізації інноваційної бізнес-діяльності в ЄС : монографія / О. А. Федірко . Київ : КНЕУ, 2017. 528 с.

40. Федулова І. Ринок молочної продукції України: можливості та загрози / І. Федулова // Товари і ринки. Сер. Екон. науки. - 2020. - № 1. - С. 11-28.

41. Фінансові механізми інноваційного економічного розвитку України в умовах євроінтеграції : колект. монографія / [Б. В. Буркінський та ін. ; за ред. проф. В. В. Лойко, А. Ю. Рамського] . Київ : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2019. 252 с.

42. Фінансово-управлінські аспекти інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва в національній економіці : [колект.] монографія / [В. П. Синчак та ін.] ; наук. ред. д-р екон. наук, проф. Синчак В. П. - Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2017. 372 с.

43. Шевченко Н. Ю. Управління інноваційною діяльністю підприємства: концепція та методи прийняття рішень / Н. Ю. Шевченко, Ю.В. Мала //Екон. вісн. Донбасу. 2018. № 2. С. 151-154.

44. Швиданенко Г. О. Інноваційний розвиток підприємств у контексті ціннісних орієнтацій / Г. О. Швиданенко // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». 2017. № 875. С. 254-261.

45. Шкарлет С. М. Інноваційна політика та фінансове забезпечення : навч. посіб. / С. М. Шкарлет, В. П. Ільчук. Чернігів : Брагинець О. В. [вид.], 2018. 477 с.

46. Шпикуляк О. Г. Розвиток інноваційної діяльності : менеджмент та ефективність : монографія / О. Г. Шпикуляк, М. І. Грицаєнко. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 423 с.

47. Яковлев А. І. Аналіз стану інноваційної діяльності в Україні та шляхи його поліпшення / А. І. Яковлев // Наука та наукознавство. 2018. № 2. С. 29-44.

48. Ястремська О. М. Активізація інноваційної діяльності підприємств

: монографія / Ястремська, О. М., Демченко Г. В. Харків : Лібуркіна Л.М. [вид.], 2018. 229 с.

49. Kalnyi S. V. Peculiarities of diffusion of innovations in the regions of Ukraine = Особливості поширення інновацій у регіонах України / S.V. Kalnyi, V. V. Virchenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. 2018. Вип. 3. С. 178-186.

50. Khrystenko O. Social and economic processes management at the enterprise on an innovative basis = Управління соціально-економічними процесами підприємства на інноваційній основі / О. Khrystenko, М. Rudenko // Економіка і регіон. 2018. № 3. С. 80-87.

51. Runcheva N. V. Elements of implementation of innovative economic model in enterprises of Ukraine = Елементи впровадження інноваційної економічної моделі на підприємствах України / N. V. Runcheva, L. M. Ternavska, A. V. Andrusenko // Вісн. Бердян. ун-ту менеджменту і бізнесу. 2018. № 1. С. 52-56.

52. Ulanchuk V. Innovation and investment development of agro-industrial complex = Інноваційно-інвестиційний розвиток АПК / V. Ulanchuk, О. Zharun, S. Sokolyuk, S. Tkachuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. 2018. Вип. 2. С. 257-365.

ДОДАТКИ

Додаток А

Дані балансу ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат» за 2017-2019 рр.

Актив	Код рядка	2017	2018	2019
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000			
первісна вартість	1001			
накопичена амортизація	1002			
Незавершені капітальні інвестиції	1005			
Основні засоби:	1010	105771	110425	143752
первісна вартість	1011	190834	210969	256302
знос	1012	85063	100544	112550
Інвестиційна нерухомість:	1015			
первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	78	78	49064
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			9087
Відстрочені податкові активи	1045			
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			6215
Усього за розділом I	1095	105849	110503	208118
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	220869	343178	189003
Виробничі запаси	1101	16199	20985	21634
Незавершене виробництво	1102	7349	5824	6718
Готова продукція	1103	197052	316087	160348
Товари	1104	269	282	303
Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестрашування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7845	33777	45603

Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	5658	10070	4514
з бюджетом	1135	28703	5924	5103
у тому числі з податку на прибуток	1136			
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145	16090	22800	990
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4576	652	1169
Поточні фінансові інвестиції	1160			24052
Гроші та їх еквіваленти	1165	265937	138302	102085
Готівка	1166	28	1	10
Рахунки в банках	1167	265909	138301	102075
Витрати майбутніх періодів	1170	604	149	208
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	27755	57642	61180
Усього за розділом II	1195	578037	612494	433907
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	683886	722997	642025
Пасив				
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4914	4914	4914
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405			
Додатковий капітал	1410	10908	10908	10920
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415	737	737	737
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	125091	99295	44957
Неоплачений капітал	1425			
Вилучений капітал	1430			
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	141650	115854	61528
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Пенсійні зобов'язання	1505			

Довгострокові кредити банків	1510			
Інші довгострокові зобов'язання	1515	116294	86847	87736
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595	116294	86847	87736
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	124337	102330	55667
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610			848
за товари, роботи, послуги	1615	32870	46965	44531
за розрахунками з бюджетом	1620	8151	787	3606
за у тому числі з податку на прибуток	1621			
за розрахунками зі страхування	1625	344	591	515
за розрахунками з оплати праці	1630	1092	2189	1836
за одержаними авансами	1635			
за розрахунками з учасниками	1640			137
із внутрішніх розрахунків	1645	246197	353337	377099
за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	3108	4678	5198
Доходи майбутніх періодів	1665			
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	9843	9419	3324
Усього за розділом III	1695	425942	520296	492761
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	683886	722997	642025

Додаток Б

**Дані Звіту про фінансові результати ТДВ «Золотоніський
маслоробний комбінат» за 2017-2019 рр.**

Стаття	Код рядка	2017	2018	2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1087395	1052486	1095923
Чисті зароблені страхові премії	2010			
Премії підписані, валова сума	2011			
Премії, передані у перестраховання	2012			
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013			
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014			
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	899627	970789	1033451
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070			
Валовий: прибуток	2090	187768	81697	62472
Валовий: збиток	2095			
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105			
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110			
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111			
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112			
Інші операційні доходи	2120	25047	19879	4556
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121			
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122			
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130			
Адміністративні витрати	2130	14933	18804	18023
Витрати на збут	2150	47356	27194	28266
Інші операційні витрати	2180	21243	34169	39940
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181			
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182			

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	129283	21409	
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195			19201
Дохід від участі в капіталі	2200			
Інші фінансові доходи	2220	1867	2000	850
Інші доходи	2240		49	192
Дохід від благодійної допомоги	2241			
Фінансові витрати	2250	41180	49197	36167
Втрати від участі в капіталі	2255			
Інші витрати	2270	96	57	12
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275			
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	89874		
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295		25796	54338
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	16282		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305			
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	73592		
Чистий фінансовий результат: збиток	2355		25796	54338

Матеріальні затрати	2500	869761	990863	791348
Витрати на оплату праці	2505	47376	64915	69892
Відрахування на соціальні заходи	2510	10190	13359	14376
Амортизація	2515	15994	16051	14630
Інші операційні витрати	2520	54845	31254	49158
Разом	2550	998166	1116442	939404